

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ,
ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

**Η επίδραση της κράτησης στις στάσεις και στις προσλήψεις σχετικά με
την μετανάστευση και την Ευρώπη.**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιωάννα Ξηρογιάννη

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:
Γαζή Φωτεινή (Διευθύντρια ΠΜΣ) – Επιβλέπουσα,
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Κατσής Αθανάσιος (Κοσμήτορας) – Καθηγητής
Μπαλτσιώτης Λάμπρος – Συνεπιβλέπων, εντεταλμένος διδασκαλίας

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

Copyright © Ιωάννα Ξηρογιάννη, 2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΑΚΡΩΝΥΜΑ

ΔΚατΑλλ	Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών
ελλΔΚατΑλλ	Ελληνικό Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών
ΕΔΤΟ	Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΠΒ (CPT)	Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΣΕΔΚΓ	Σύμβαση για την Εξάλειψη των διακρίσεων κατά των Γυναικών
ΣΔΑΑ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες
ΣΕΦΔ	Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων
ΣΠΔ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣΒΠΣ	Σύμβαση της Βιέννης επί των Προξενικών Σχέσεων
ΕΚΚΑ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΥΠΥΤ	Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ΚΜΥΤ	Κέντρα Μονάδων Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
ΑVR	Υποστηριζόμενη Εθελοντική Επιστροφή
UNHCR	United Nations High Commissioner of Refugees – Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
EASO	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο
WGAD	Ομάδα Εργασίας για την Παράνομη Μετανάστευση
EASO	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο
MSF	Médecins sans Frontières

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με τη Διπλωματική Εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κοινωνικές Διακρίσεις, Μετανάστευση και Ιδιότητα του Πολίτη» στη Σχολή Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που γνώρισα, συνεργάστηκα μαζί τους, στάθηκαν δίπλα μου με υπομονή και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της.

Καταρχήν, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου Χρήστο Ξηρογιάννη και Βασιλική Κωνσταντή που μού έδωσαν τη δυνατότητα να σπουδάσω, και που πάντα με στήριζαν και με στηρίζουν στις επιλογές μου, και είναι αυτοί που μου μετέδωσαν τη δίψα για μάθηση. Πρώτα από όλα όμως για την αξιοπρέπεια και την καλοσύνη που μου δίδαξαν με το παράδειγμά τους. Αξίες που πρέπει να προπορεύονται κάθε ακαδημαϊκής ή επαγγελματικής επιτυχίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Καθηγητές μου κατά τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού τα έτη 2013-2014 για τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τα βιώματα, που με ζήλο, όρεξη και υπομονή, μετέδωσαν σε μένα και στους συμφοιτητές μου. Δεν μου μετέδωσαν απλώς τεχνικές και επιστημονικές γνώσεις, αλλά μού εμφύσησαν έναν νέο τρόπο σκέψης και προσέγγισης των πραγμάτων· δεν μού έμαθαν τι να σκέφτομαι, αλλά πώς. Έκαναν το «ταξίδι» του Μεταπτυχιακού μια συναρπαστική εμπειρία. Τους ευχαριστώ πολύ!

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συμφοιτητές και φίλους μου, καθώς, η συνεργασία, η αλληλοϋποστήριξη και η ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών, έκαναν τόσο ενδιαφέρουσα την περάτωση του Μεταπτυχιακού. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον Bledar Bruhamaj για την ανεκτίμητη ανταλλαγή απόψεων, εμπειριών και προβληματισμών, καθώς και την ενθάρρυνση και τη θετική του σκέψη που με συνόδευε καθ' όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού. Ελπίζω να ανταπέδωσα και να συνεχίσω να ανταποδίδω τη βοήθεια που μού προσέφεραν.

Σε σχέση με τη Διπλωματική Εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Λάμπρο Μπαλτσιώτη, προς τον οποίο αισθάνομαι ευγνώμων, για την ουσιαστική βοήθεια, καθοδήγηση και συμμετοχή του στην υλοποίηση της Διπλωματικής Εργασίας,

τον κ. Αθανάσιο Κατσή για την γνωριμία μου με το Πρόγραμμα Στατιστικής Ανάλυσης SPSS, καθώς και την κ. Έφη Γαζή για την κατανόηση, την εμπιστοσύνη και την ουσιαστική βοήθεια που μου προσέφερε.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συναδέλφους μου στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, την κ. Aicha Elouarima, διερμηνέα Αραβικής γλώσσας, με καταγωγή από το Μαρόκο και τον κ. Hejrat Oullah, διερμηνέα Ουρντού και Παστού, από το Πακιστάν, για την ανιδιοτελή προσφορά και υπομονή τους. Για τον προσωπικό χρόνο που αφιέρωσαν στοχεύοντας στην άψογη μετάφραση του ερωτηματολογίου στις γλώσσες Αραβικά, Ουρντού και Παστού. Τους ευχαριστώ επίσης, για την επαγγελματική τους εμφάνιση μαζί μου στο Κέντρο Κράτησης την ημέρα διεξαγωγής της Έρευνας, προκειμένου να γίνει κατανοητός στους κρατούμενους μετανάστες ο λόγος και ο σκοπός της έρευνας. Ευχαριστώ επιπλέον, τον κ. Γιώργο Ροδόπουλο για τις ώρες που αφιέρωσε προκειμένου να γίνει η τελική ηλεκτρονική μορφοποίηση της παρούσας Εργασίας.

Το Κεφάλαιο της Έρευνας είναι μεγάλο και σημαντικό. Ευχαριστώ ιδιαίτερώς τον Κλάδο Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, οι υπεύθυνοι του οποίου ενέκριναν την άδεια για την είσοδο μου στην Εγκατάσταση της Αμυγδαλέζας. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κ. Παναγιώτη Μποδιώτη, Αστυνομικό Διευθυντή και Επόπτη των Κέντρων Κράτησης, που με την άρτια κατάρτισή του, την ανταλλαγή απόψεων και εμπειρίας από το πεδίο συνέβαλλε κατά πολύ στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Αστυνομικούς στην Εγκατάσταση της Αμυγδαλέζας, οι οποίοι με τη θετική διάθεση, την ευγένεια και την προθυμία τους συμμετείχαν ενεργά στη διανομή των ερωτηματολογίων, στο συντονισμό της διαδικασίας και στην επιτυχή έκβαση της Έρευνας.

Χωρίς όλους όσους προανέφερα τα εμπόδια θα ήταν ανυπέβλητα. Τους ευχαριστώ πολύ.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	10
1.1	Διάρθρωση Κεφαλαίων.....	13
1.2	Μετανάστες, πρόσφυγες – ποια είναι η διαφορά;.....	14
1.3	Πως μπορούμε να ξέρουμε αν φεύγουν για οικονομικούς ή για πολιτικούς λόγους;.....	16
2	Περιεχόμενο του Δικαίου Καταστάσεως Αλλοδαπών / Ορισμοί και διακρίσεις.....	18
2.1	Θεμελιώδεις έννοιες του Δικαίου Καταστάσεως Αλλοδαπών.....	20
2.1.1	Μετανάστες / Λαθρομετανάστες ή παράτυποι μετανάστες.....	20
2.1.2	Αλλοδαποί / ημεδαποί.....	22
2.1.3	Πολυίθαγενείς / ανιθαγενείς.....	22
2.1.4	Ευρωπαίοι πολίτες.....	24
2.1.5	Δικαιούχοι διεθνούς προστασίας (πρόσφυγες ή δικαιούχοι επικουρικής προστασίας) / Αιτούντες διεθνή προστασία ή αιτούντες άσυλο / Ασυνόδευτοι ανήλικοι.....	25
2.1.6	Ομογενείς / παλιννοστούντες.....	27
2.2	Ορισμός και είδη μετανάστευσης.....	28
2.3	Αίτια μετανάστευσης.....	29
3	Διοικητική Κράτηση Αλλοδαπών.....	30
3.1	Τι είναι η διοικητική κράτηση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου; Προϋποθέσεις – Διαδικασία.....	30
3.2	Συνθήκες κράτησης βάσει του διεθνούς δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου.....	32
3.2.1	Τα διεθνή κείμενα των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αναφέρονται στις συνθήκες κράτησης.....	33

3.2.2	Πότε οι συνθήκες κράτησης συνιστούν «κακομεταχείριση»;.....	34
3.2.3	Σωρευτική επίδραση των κακών συνθηκών.....	35
3.2.4	Καταλληλότητα του χώρου κράτησης	35
3.2.5	Χώροι κράτησης παιδιών και οικογενειών	37
3.2.6	Ο υπερπληθυσμός κατά την κράτηση ως μορφή κακομεταχείρισης	38
3.2.7	Πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη	39
3.2.8	Ευάλωτοι κρατούμενοι.....	40
3.3	Τα δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση.....	42
4	Η διοικητική κράτηση στην Ελλάδα.....	45
4.1	Η κράτηση του αλλοδαπού με απόφαση της διοικητικής αρχής στην Ελλάδα – Σύντομη ανασκόπηση	45
4.2	Το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου στην Ελλάδα	48
4.3	Οι υγειονομικές επιπτώσεις της κράτησης –.....	56
	Ευρήματα από την Ελλάδα.....	56
5	Η Έρευνα.....	62
5.1	Μεθοδολογία έρευνας	62
5.2	Σκοπός – Ερευνητικά ερωτήματα	64
5.3	Πληθυσμός	64
5.4	Ανάλυση των ευρημάτων.....	65
5.5	Σύνοψη αποτελεσμάτων ανάλυσης.....	108
6	Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών.....	110
6.1	Υποχρέωση παροχής εναλλακτικών μέτρων στην κράτηση των μεταναστών	112
6.2	Αρχές που διέπουν τη χρήση εναλλακτικών μέτρων	113
6.3	Παράδειγμα εναλλακτικών μέτρων.....	115

7	Αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, κατά τα έτη 2015 – 2016.....	121
8	Συμπεράσματα	125
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	128
	Παράρτημα	131
	Ελληνικά.....	131
	Arabic	138
	Ourdou.....	145
	Pastou	152

1 Εισαγωγή

Αναμφισβήτητα, το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Προβλήματα όπως οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, οι πολιτικές αναταραχές και οι περιβαλλοντικές καταστροφές ωθούν πολλούς ανθρώπους να εγκαταλείψουν τη χώρα προέλευσής τους, να μετακινηθούν και να εγκατασταθούν σε άλλες χώρες. Η χώρα μας έχει γίνει αποδέκτης τέτοιων μεταναστευτικών ροών από τη δεκαετία του '90. Μάλιστα η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών εισέρχονται σε αυτή με σκοπό την εύρεση εργασίας. Η μετανάστευση είναι η φυσική μετάβαση ενός ατόμου ή μιας ομάδας από μια κοινωνία σε μια άλλη. Η μετάβαση αυτή συνεπάγεται την εγκατάλειψη ενός κοινωνικού περιβάλλοντος και την εγκατάσταση σε ένα άλλο. Είναι από τις παλαιότερες εκδηλώσεις της ανθρωπότητας και πολλά πολιτιστικά στοιχεία και ολόκληροι πολιτισμοί οφείλονται στην εκδήλωση του φαινομένου αυτού, το οποίο αποτελεί μια περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι μετακινήσεις πληθυσμών στη σύγχρονη εποχή θέτουν διλήμματα τόσο φιλοσοφικά όσο και πολιτικά, ιστορικά, οικονομικά, κοινωνικά και ανθρωπολογικά. Η πολυπλοκότητα των προβλημάτων, όπως και των λύσεων, εξαρτάται από το χρόνο, τις χώρες, τους επιστημονικούς κλάδους. Το άτομο-μετανάστης βρίσκεται ανάμεσα σε δύο χώρες και δύο ταυτότητες, οι χώρες καταγωγής και προορισμού διεκδικούν την ιστορία του, εναλλάσσοντας στιγμές απόρριψης και στιγμές αποδοχής¹.

Η χώρα μας γνώρισε την τελευταία εικοσαετία αυτή την εμπειρία της χώρας υποδοχής, ενώ, ιδιαίτερα τον 19ο και 20ο αιώνα, αποτελούσε ένα από τα κατεξοχήν παραδείγματα χωρών αποστολής μεταναστών².

«Το πρόβλημα των μεταναστών θα μπορούσε να είναι το επόμενο ευρωπαϊκό σχέδιο στο οποίο θα δούμε αν είμαστε ικανοί να ενεργούμε από κοινού», δήλωνε η Άνγκελα Μέρκελ στις 16 Αυγούστου του 2015³. Λύση μαγική στο πρόβλημα δεν υπάρχει. Η εξασφάλιση των προϋποθέσεων για τη νόμιμη μετανάστευση είναι αναγκαία. Αλλά και η αντιμετώπιση των αιτιών – κυρίως των αιτιών – της μετανάστευσης. «*Η λύση*

¹ Nancy L. Green (2002). Οι δρόμοι της Μετανάστευσης. Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Σαββάλας

² Παπαδοπούλου, Δ. & Μπάγκαβος, Χ. (Επιμ.). (2006). Μετανάστευση και Ένταξη των Μεταναστών στην Ελληνική Κοινωνία. Αθήνα: Gutenberg

³ Μετανάστες και Πρόσφυγες, Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν, 2016, εκδ. 21^{ου} αιώνα, σελ 11

δεν είναι να ρίξουμε τα τείχη και να τους αφήσουμε όλους μέσα. Η μόνη ρεαλιστική λύση είναι να ρίξουμε το πραγματικό κοινωνικό και οικονομικό τείχος και να αλλάξουμε την ίδια την κοινωνία, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μην προσπαθούν τόσο απεγνωσμένα να αποδράσουν από τον ίδιο τους τον κόσμο», όπως επισημαίνει ο φιλόσοφος Slavoj Žižek. Όσο οι μετανάστες, οπουδήποτε γης βέβαια (άρα και στην Ελλάδα), ζουν σε καθεστώς απαξίωσης, ο πολιτισμός γίνεται ανύπαρκτος. Η πρόληψη της μετανάστευσης με την απάλειψη των λόγων που την προκαλούν είναι υποχρέωση της διεθνούς κοινότητας⁴.

Με το παρόν κείμενο επιχειρούμε να εξετάσουμε το ζήτημα της διοικητικής κράτησης στην Ελλάδα και το κατά πόσον αυτό συνδέεται με την αλλαγή της μεταναστευτικής πορείας των μεταναστών. Αρχικά, περιγράφονται βασικές έννοιες σχετικές με τη μετανάστευση σύμφωνα με το Περιεχόμενο του Δικαίου Καταστάσεως Αλλοδαπών. Στη συνέχεια προσπαθούμε να αναλύσουμε τι είναι η διοικητική κράτηση, πως περιγράφονται οι συνθήκες κράτησης βάση του διεθνούς δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου, τότε οι συνθήκες κράτησης συνιστούν κακομεταχείριση και ποια είναι τα δικαιώματά του διοικητικά κρατούμενου. Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε με τη διοικητική κράτηση στην Ελλάδα, παραθέτοντας όσο πιο συνοπτικά γίνεται την εθνική νομοθεσία των τελευταίων χρόνων επί του θέματος, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών που έγιναν από τον Φεβρουάριο του 2015 έως σήμερα. Εν συνεχεία παραθέτουμε το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου, καθώς και ευρήματα για τις υγειονομικές επιπτώσεις της κράτησης. Ακολουθεί η Έρευνα στην οποία διερευνούμε τα δημογραφικά στοιχεία, το μορφωτικό επίπεδο των κρατούμενων μεταναστών, τον λόγο μετανάστευσης, την επαγγελματική κατάσταση στη χώρα καταγωγής και στη χώρα υποδοχής, ποιος ήταν ο προορισμός τους όταν ξεκίνησαν το ταξίδι καθώς και το λόγο που επέλεξαν αυτή τη χώρα. Προσπαθούμε να συλλέξουμε πληροφορίες για τον αν γνώριζαν ότι θα κρατηθούν στα ευρωπαϊκά κράτη όταν ξεκίνησαν το ταξίδι τους, πως αξιολογούν τις συνθήκες κράτησης, πως βλέπουν το μέλλον τους στο εξής και επιπλέον, αν η κράτηση έχει επηρεάσει αρνητικά τις αρχικές προθέσεις για μετανάστευση. Η Έρευνα πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών στην Αμυδαλέζα, την 28 Αυγούστου 2016. Αφετηρία του ενδιαφέροντός μου για το συγκεκριμένο θέμα στάθηκε η απασχόλησή μου ως Κοινωνική Λειτουργός στην ανωτέρω Εγκατάσταση από τον

⁴ Θανάσης Νιάρχος (2012), Τζιβαέρι της ξενιτιάς, εκδ. Οδός Πανός, σελ. 10

Ιανουάριο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2015, μέσω της Δράσης 3.1.2 του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη/Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, που χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών και περιελάμβανε την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης και κοινωνικής φροντίδας σε εισελθόντες αλλοδαπούς τρίτων χωρών, οι οποίοι κρατούνται σε Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης και τελούν υπό καθεστώς επιστροφής στις χώρες προέλευσης - καταγωγής τους. Τα ερωτηματολόγια ήταν διαθέσιμα στην ελληνική γλώσσα, στην αραβική, στην Ουρντού και Παστού και διανεμήθηκαν σε 180 μετανάστες, εκ των οποίων απάντησαν οι 126, και οι οποίοι το διάστημα αυτό βρίσκονταν υπό κράτηση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αστυνομίας, την ημέρα διεξαγωγής της έρευνας τα άτομα που κρατούνταν ανέρχονταν στα 285. Πιο συγκεκριμένα 140 ήταν Πακιστανοί, 60 Άραβες, 25 υπήκοοι Μπανγκλαντές, 15 Ιρανοί, 15 Αφγανοί και 30 από Σομαλία και Κονγκό. Όσοι δεν απάντησαν είναι γιατί, είτε μιλούσαν διαφορετική γλώσσα, είτε δεν επιθυμούσαν τη συμμετοχή τους στην έρευνα.

Τέλος, γίνεται ανάλυση των ευρημάτων, και επιπλέον παραθέτουμε παραδείγματα εναλλακτικών μέτρων που εφαρμόζονται στο εξωτερικό, αλλά και όσα προβλέπει ο έλληνας νομοθέτης. Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν δεκάδες εναλλακτικά μέτρα που εφαρμόζονται παγκοσμίως, κάθε γενική πολιτική για την εφαρμογή τους πρέπει να σχεδιάζεται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Κανένα εναλλακτικό μέτρο δεν μπορεί να αναπαραχθεί εξ ολοκλήρου σε ένα διαφορετικό εθνικό πλαίσιο, αν και κοινά στοιχεία, που συντείνουν στην επιτυχία τους μπορούν να εντοπιστούν στις ήδη εφαρμοζόμενες καλές πρακτικές. Θα πρέπει τέλος να προβλέπεται μια περίοδος «δοκιμής και λάθους», για την αξιολόγηση και προσαρμογή των εναλλακτικών μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τα εναλλακτικά μέτρα της κράτησης μετατοπίζουν το κέντρο των ασκούμενων πολιτικών αλλά και το πεδίο αναζήτησης της συμμόρφωσης, από τον εγκλεισμό και τον καταναγκασμό, στον σεβασμό και στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης.

1.1 Διάρθρωση Κεφαλαίων

Στο Κεφάλαιο 1 γίνεται μια εννοιολογική προσέγγιση του «μετανάστη» και του «πρόσφυγα» καθώς επίσης επιχειρούμε να δώσουμε μια απάντηση στην ερώτηση «*Πως μπορούμε να ξέρουμε αν φεύγουν για οικονομικούς ή για πολιτικούς λόγους*»;

Υπάρχουν κάποιες έννοιες οι οποίες θεωρούνται λέξεις κλειδιά και στο **Κεφάλαιο 2** αναλύουμε όσο πιο συνοπτικά γίνεται τις έννοιες του αλλοδαπού, του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, του ανιθαγενούς, του αλλογενούς, οι οποίες αντιδιαστέλλονται προς τις έννοιες του ημεδαπού, του ομογενούς ή ομοεθνούς, του παλιννοστούντος όπως θα διαφανεί στη συνέχεια, αλλά και του «ευρωπαϊού πολίτη». Αναφέρονται επίσης τα είδη και τα αίτια της μετανάστευσης σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Στο Κεφάλαιο 3 περιγράφουμε τι είναι η διοικητική κράτηση αλλοδαπών καθώς και ποιες πρέπει να είναι οι συνθήκες κράτησης σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στο υποκεφάλαιο 3.3 διατυπώνονται τα δικαιώματα των υπό κράτηση μεταναστών.

Αναφερόμαστε επίσης, στο τι συνιστά Διοικητική Κράτηση καθώς και στα δικαιώματα των διοικητικά κρατούμενων αλλοδαπών σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στο Κεφάλαιο 4 εστιάζουμε στη διοικητική κράτηση στην Ελλάδα, η οποία τα προηγούμενα χρόνια χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον ως βασικό εργαλείο διαχείρισης της μετανάστευσης. Γίνεται μια αναδρομή στο πρόσφατο παρελθόν, δηλαδή από το 2012, έτος κατά το οποίο ξεκίνησαν οι μαζικές συλλήψεις αλλοδαπών «χωρίς χαρτιά», μέσω της επιχείρησης «Ξένιος Ζευς», και ο εγκλεισμός τους στα Κέντρα Κράτησης, έως τον Φεβρουάριο του 2015, χρονική στιγμή κατά την οποία αποφασίστηκε η απόλυση όσων κρατούνταν αρχικά πάνω από 18 μήνες και στη συνέχεια πάνω από 6 μήνες. Εν συνεχεία, παρουσιάζουμε το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου αλλοδαπού στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται κυρίως από τη σχετική νομοθεσία και τη διοικητική πρακτική. Τέλος, σύμφωνα με την «Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης», που δημοσίευσαν οι Γιατροί χωρίς Σύνορα το 2014, παραθέτουμε ευρήματα των συνθηκών κράτησης από την Ελλάδα.

Το Κεφάλαιο 5 φιλοξενεί την Έρευνα που πραγματοποιήσαμε στο Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών στην Αμυγδαλέζα. Εμπεριέχει την Μεθοδολογία Έρευνας, τον

σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα, τον πληθυσμό, τον οδηγό συνέντευξης και την ανάλυση των ευρημάτων.

Το **Κεφάλαιο 6** επεξεργάζεται τις κρατικές υποχρεώσεις, όσον αφορά την παροχή αποτελεσματικών εναλλακτικών μέτρων στην κράτηση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Δεν ασχολείται με εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση σε περιπτώσεις ποινικών διώξεων, εθνικής ασφάλειας ή για συναφείς λόγους. Τα υποκεφάλαια ορίζουν την ανάγκη να εφαρμοστούν εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών και επεξεργάζομαστε τη χρήση συγκεκριμένων εναλλακτικών μέτρων, όπως υποχρέωση αναφοράς, όροι καταγραφής και τεκμηρίωσης, κατάθεση οικονομικής εγγύησης ή παρουσία εγγυητή, κατάθεση εγγράφων, υποχρέωση παραμονής σε συγκεκριμένο μέρος, χρήση κέντρων διαμονής και Ανοιχτών Δομών Φιλοξενίας, καθώς και μια αναφορά στην ηλεκτρονική παρακολούθηση. Τέλος, τα συμπερασματικά σχόλια στο υποκεφάλαιο 6.4.

Στο **Παράρτημα** παραθέτουμε τα ερωτηματολόγια στην ελληνική γλώσσα, στην αραβική, στην Ουρντού και Παστού.

1.2 Μετανάστες, πρόσφυγες – ποια είναι η διαφορά;

Ο όρος «μετανάστης» δεν αποτελεί νομική κατηγορία, σημαίνει απλώς τους ανθρώπους που, από επιλογή, από ανάγκη ή από εξαναγκασμό, εγκαταλείπουν τη χώρα τους για να εγκατασταθούν σε μιαν άλλη. Απεναντίας, «πρόσφυγας» είναι ένα καθεστώς που ορίζεται από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951, η οποία καθορίζει επιπλέον τις νομικές υποχρεώσεις των κρατών που την έχουν επικυρώσει (ανάμεσά τους και όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Τα συστήματα ασύλου αυτών των χωρών οργανώνονται με αναφορά τη σύμβαση αυτή. Η Σύμβαση της Γενεύης δεν μιλάει μόνο για πολιτικό άσυλο, το πεδίο της είναι ευρύτερο: αποσκοπεί στην προστασία όσων απειλούνται από δίωξη λόγω πολιτικών απόψεων, φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή συμμετοχής σε κάποια κοινωνική ομάδα. Σημαδεμένη από τις περιστάσεις της υιοθέτησής της, τη μεταπολεμική συγκυρία με την ανάμνηση της Σοά, (δηλαδή της γενοκτονίας των Εβραίων), τα εκατομμύρια απάτριδες και τις πιο μαζικές μεταναστεύσεις που γνώρισε ποτέ η Ευρώπη, η Σύμβαση είχε σχεδιαστεί αρχικά για να προστατέψει τα θύματα γεγονότων προγενέστερων του 1951. Όμως, εν μέσω του ψυχρού

πολέμου, αποτέλεσε επίσης ιδεολογικό εργαλείο, στα χέρια του ελεύθερου κόσμου, προς το σκοπό της υποδοχής των διωκόμενων της άλλης πλευράς.

Το 1967, το συμπληρωματικό πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης διευρύνει για τους διωκόμενους όλου του κόσμου, όχι πια μόνο της Ευρώπης, τη δυνατότητα να γίνουν δεκτοί σαν πρόσφυγες. Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το έχουν επικυρώσει, όχι όμως η Τουρκία. Από τη δεκαετία του 1970 άρχισαν να φτάνουν ανθρώπινα κύματα από τη Λατινική Αμερική και κυρίως από τη νοτιοανατολική Ασία. Παρότι δεν βρισκόμασταν πια στην εποχή του ψυχρού πολέμου, με τη στενή έννοια του όρου, εντούτοις η έννοια του πρόσφυγα στηριζόταν ακόμα σε μια διπολική θεώρηση του κόσμου, με βάση την οποία τα δυτικά κράτη συμφωνούσαν για να υποδείξουν τους «καλούς» και τους «κακούς». Τη δεκαετία του 1980, το προφίλ όσων ζητούσαν άσυλο άρχισε να αλλάζει: λιγότερο διανοούμενοι και λιγότερο «λευκοί», είχαν πάρει το δρόμο της εξορίας για λόγους περίπλοκους από αυτούς των προηγούμενων προσφύγων, κυρίως όμως αυξανόταν ολοένα ο αριθμός εκείνων που ζητούσαν προστασία. Καθώς, την ίδια εποχή, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες σταμάτησαν να δέχονται τη μετανάστευση εργασίας (η Γαλλία το 1974), πολλοί από αυτούς τους μετανάστες αντιμετωπίστηκαν με δυσπιστία, κατηγορούμενοι ότι ήταν «ψευδοπρόσφυγες» κι ότι εκμεταλλεύονταν τις διαδικασίες ασύλου για οικονομικούς λόγους. Η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα έγινε όλο και πιο περιοριστική, με πολύ υψηλό ποσοστό απόρριψης των αιτήσεων, με μεθόδους εστιασμένες περισσότερο στην ανίχνευση τυχόν «ψευδοπροσφύγων» παρά στο στόχο της προστασίας και της υποδοχής.

Η χρήση των όρων «μετανάστες» και «πρόσφυγες», σήμερα, εντάσσεται στη συνέχεια αυτής της λογικής της καχυποψίας, στην οποία προστίθεται μια αρνητική συνδήλωση σε βάρος του μετανάστη («οικονομικού μετανάστη», υπονοείται αμέσως). Με έναν ορισμένο τρόπο, ο ερχομός των Σύρων, από το 2011 και εξής, είχε σαν αποτέλεσμα να αναζωογονηθεί, στην Ευρώπη, η διάκριση μεταξύ δύο κατηγοριών: χάρη στη γειννίαση και τη μιντιακή ορατότητα της συριακής κρίσης, είναι δύσκολο να αρνηθεί κανείς ότι «φοβούνται εύλογα» δίωξη, όπως ζητά η Σύμβαση της Γενεύης. Έχουμε, κατά κάποιο τρόπο, επιστροφή φιγούρας του πρόσφυγα. Όμως, ταυτόχρονα, πολλοί τείνουν να πιστεύουν ότι όλοι οι άλλοι (οι «μετανάστες») δεν έχουν ανάγκη προστασίας, επομένως

είναι αστήριχτη η αξίωσή τους για εγκατάσταση. Όμως τα πράγματα είναι σαφώς πιο πολύπλοκα⁵.

1.3 Πως μπορούμε να ξέρουμε αν φεύγουν για οικονομικούς ή για πολιτικούς λόγους;

Πριν έρθουν, δεν είναι δυνατό να ξέρουμε τον ακριβή λόγο μετανάστευσής τους: χρειάζεται γι' αυτό να εξετάσουμε την κατάστασή τους, να τους ακούσουμε. Θα ήταν λοιπόν πιο σωστό να τους ονομάζουμε όλους «μετανάστες» ή όλους «πρόσφυγες», οπωσδήποτε πάντως με την ίδια ονομασία. Εξ ορισμού, ένας πρόσφυγας δεν μπορεί να θεωρηθεί επισήμως πρόσφυγας πριν μπορέσει να καταθέσει αίτηση για άσυλο, και πριν αυτή η αίτηση γίνει δεκτή, σε μια χώρα, στην οποία, εξ ανάγκης, συχνά έχει μπει παράτυπα (η Σύμβαση της Γενεύης προβλέπει ότι αυτή η παρατυπία δεν μπορεί να του αντιπαρατεθεί). Όμως, για να μπορέσει να υποβάλει την αίτησή του, πρέπει οπωσδήποτε να έχει πρόσβαση στο έδαφος αυτής της χώρας. Οι μηχανισμοί επιτήρησης των συνόρων – όπως οι περιπολίες του ευρωπαϊκού οργανισμού Frontex, που αποτρέπουν τα πλοία των μεταναστών να προσεγγίσουν τις ακτές, ή όπως τα τείχη που έχουν χτιστεί σε ορισμένα σύνορα- εμποδίζουν αυτή την πρόσβαση στο όνομα του αγώνα ενάντια στην παράτυπη μετανάστευση και επομένως βρίσκονται σε αντίθεση προς τα δικαιώματα των προσφύγων. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι υποχρεώνουν τις χώρες να διαθέτουν διαδικασίες τέτοιες, ώστε όλοι όσοι κατορθώνουν να περάσουν τα σύνορα τους, να βλέπουν την αίτηση τους για άσυλο να εξετάζεται. Αυτές οι διαδικασίες μοιάζουν συχνά, ιδιαίτερα στην περίπτωση μεγάλου αριθμού ταυτόχρονων αφίξεων, με συνοπτική διαλογή ανάμεσα σε κείνους που είναι πιθανώς υποψήφιοι για άσυλο και τους υπόλοιπους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται «οικονομικοί μετανάστες» κι επομένως προορίζονται για απέλαση. Κυρίως γι' αυτή τη διαλογή προορίζονται τα hotspots που δημιουργήθηκαν το 2015 στην Ελλάδα και την Ιταλία.

Παραμένει το γεγονός ότι η διαλογή αυτή θέτει προβλήματα, επειδή δεν είναι καθόλου εύκολη η διάκριση μεταξύ μεταναστών ανάλογα με τα κίνητρα που τους ώθησαν να αφήσουν τη χώρα τους. Η ανθρώπινη κινητικότητα αυξάνεται και θα συνεχίσει να αυξάνεται ακριβώς επειδή οι λόγοι για να πάρει κανείς το δρόμο της

⁵Μετανάστες και Πρόσφυγες, Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν, 2016, εκδ. 21^ο αιώνα, σελ 17-20

μετανάστευσης γίνονται ολοένα και πιο ανάμικτοι, καθώς η παγκόσμια αστάθεια κάνει τις μετακινήσεις πιο συχνές και αναγκαίες, αλλά και πιο εφικτές, αφού οι πληροφορίες κυκλοφορούν, ο κόσμος είναι γνωστός, τα κοινωνικά δίκτυα λειτουργούν, οι άνθρωποι ξέρουν όλο και καλύτερα πού θέλουν να πάνε. Η κινητικότητα είναι σε παγκόσμια κλίμακα τρόπος ζωής και συχνά τρόπος επιβίωσης.

Η UNHCR χρησιμοποιεί από καιρό την έννοια των «μικτών ροών» για να χαρακτηρίσει τις αφίξεις εκπατρισμένων στις πύλες της Ευρώπης και αναγνωρίζει ότι γίνεται ολοένα και δυσκολότερο να διακρίνει κατηγορικά κριτήρια σε αυτή την ανάμιξη. Δε μπορούμε να στηριχτούμε σε υποθέσεις με βάση την εθνικότητα ή την εθνοτική ομάδα. Όταν εμποδίζεται ένα πλοιάριο, με σκοπό να φράξουν την είσοδο στους οικονομικούς μετανάστες, υπάρχει ο κίνδυνος να εμποδίζονται πρόσφυγες που έχουν κάθε δικαίωμα να ζητήσουν άσυλο στην Ευρώπη. Κι αυτό χωρίς να συνυπολογίσουμε ότι, συχνά ο φόβος της διώξης μπορεί να συνδυάζεται με οικονομικούς λόγους. Υπάρχουν χίλιοι τρόποι για διώξεις κατά των άλλων σε πολιτικές, εθνοτικές ή θρησκευτικές συγκρούσεις: η οικονομική δίωξη είναι ένας από αυτούς τους τρόπους. Θεωρούνταν δεδομένο, για πολύ καιρό, ότι ο πρόσφυγας προέρχεται από κάποιο κράτος που ασκεί διώξεις. Χρειάζεται πια να προσαρμοστούμε στην πραγματικότητα των πολύπλοκων συγκρούσεων της εποχής μας.

Και τι μπορούμε να πούμε για τους κλιματικούς μετανάστες, που δεν διώκονται από κανένα όμως πράγματι διώκονται από τον τόπο τους μετά από ανεπανόρθωτες καταστροφές; Το πρόβλημα των περιβαλλοντολογικά εξόριστων μέλλει να γίνει βασικό πρόβλημα του 21^{ου} αιώνα και η Ύπατη Αρμοστεία σκέφτεται να αναδιατυπώσει προς αυτή την κατεύθυνση τις συνθήκες του ασύλου, παίρνοντας υπόψη κι άλλες αιτίες φυγής πέρα από τις διώξεις.

Αρκούν αυτά για να δείξουμε πόσο εξελίσσεται η έννοια του πρόσφυγα και πώς, η Σύμβαση της Γενεύης, παρότι διατυπώθηκε σε συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, στάθηκε ικανή να προσαρμόζεται σταδιακά σε νέες ιστορικές συγκυρίες, απρόβλεπτες τη στιγμή της σύνταξής της. Σε τελική ανάλυση, αυτή την ικανότητα προσαρμογής έχουμε το δικαίωμα να την περιμένουμε από νόμους και νομικά κείμενα. Ωστόσο, τα ευρωπαϊκά νομοθετικά συστήματα σε ζητήματα διαχείρισης της μετανάστευσης και ελέγχου των συνόρων δεν έχουν προσαρμοστεί ανάλογα στις εξελίξεις του κόσμου. Αν μπόρεσε να

γίνει λόγος για «προσφυγική κρίση» μετά το 2015, πρέπει να καταλάβουμε ότι πρόκειται επίσης για κρίση μιας λογικής ελέγχου, η οποία, όσο περισσότερο αποδεικνύεται αναποτελεσματική απέναντι στη μεταναστευτική πραγματικότητα της εποχής μας, τόσο περισσότερο παρεκτρέπεται. Γύρω από αυτό το ζήτημα ίσως πρέπει να αναστοχαστούμε⁶.

2 Περιεχόμενο του Δικαίου Καταστάσεως Αλλοδαπών /

Ορισμοί και διακρίσεις

Κάθε χώρα, ως γνωστόν, δεν κατοικείται μόνον από το λαό της, δηλαδή από άτομα που έχουν την ιθαγένεια αυτής, αλλά και από άτομα που έχουν ξένη ιθαγένεια, που είναι δηλαδή υπήκοοι ξένου κράτους. Οι πρώτοι ονομάζονται ημεδαποί ενώ οι δεύτεροι αλλοδαποί. Αμφότεροι πάντως, εφόσον διαμένουν στη ίδια χώρα, απαρτίζουν τον πληθυσμό αυτής τη δεδομένη στιγμή.

Στην Ελλάδα υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός αλλοδαπών οι οποίοι αναπτύσσουν κάθε είδους δραστηριότητα εφόσον κατοικούν και διαμένουν νόμιμα στο έδαφός της. Κυκλοφορούν ελεύθερα στην ελληνική επικράτεια, συναλλάσσονται με έλληνες υπηκόους και συνάπτουν σχέσεις ενοχικού, εμπραγμάτου ή οικογενειακού δικαίου ή καθίστανται υποκείμενα κληρονομικών σχέσεων. Πολλές φορές εμφανίζονται ενώπιον των δικαστηρίων ως ενάγοντες ή ως αναγόμενοι ή ενώπιον των ελληνικών διοικητικών αρχών, ενώ άλλοτε ιδρύουν και εγκαθιστούν στην Ελλάδα το κέντρο ή το παράρτημα της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Αρκετές είναι εξάλλου, και οι αλλοδαπές εταιρείες που αναπτύσσουν αυτή τη στιγμή συναλλακτική δράση στη χώρα μας, ενώ υπάρχουν παράλληλα πολλά σωματεία, μορφωτικά, επιστημονικά κ.α που έχουν την Ελλάδα ως τόπο της δραστηριότητάς τους. Δηλαδή εκτός από αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα υπάρχουν στη χώρα μας και δραστηριοποιούνται αλλοδαπά νομικά πρόσωπα.

Σε μια χώρα όμως – όπως και στην Ελλάδα – δεν βρίσκονται μόνο οι νόμιμα εισερχόμενοι αλλοδαποί αλλά και αυτοί που εισέρχονται παράνομα/παράτυπα και οι οποίοι διαμένουν, κυκλοφορούν και πολλές φορές εργάζονται σε αυτήν χωρίς τις νόμιμες

⁶ Μετανάστες και Πρόσφυγες, Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν, 2016, εκδ. 21^{ου} αιώνα, σελ 17-20

διαδικασίες και προϋποθέσεις. Με βάση την εν λόγω διαπίστωση, διακρίνουμε τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα σε δύο κατηγορίες: σε εκείνους που βρίσκονται νόμιμα στη χώρα και σε εκείνους που βρίσκονται παράτυπα. Στην πρώτη κατηγορία θα κατατάσσαμε όλους εκείνους του αλλοδαπούς οι οποίοι έρχονται στη χώρα μας και διαμένουν σε αυτήν μετά από λήψη ειδικής άδειας διαμονής από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, όπως μεταξύ άλλων καλλιτέχνες, εμπόρους, εργαζόμενους μισθωτούς, μη μισθωτούς και ελεύθερους επαγγελματίες, καθηγητές ξένων γλωσσών, μουσικούς, ναυτικούς, σπουδαστές κ.α. Στη δεύτερη κατηγορία των αλλοδαπών φυσικών προσώπων θα κατατάσσαμε όλους εκείνους τους αλλοδαπούς που εισέρχονται παράτυπα και διαμένουν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, αλλά και όσων αλλοδαπών η άδεια διαμονής στη χώρα μας έχει λήξει και δεν ανανεώθηκε για διάφορους λόγους.

Το νομικό καθεστώς των ως άνω αλλοδαπών φυσικών προσώπων όπως και των αλλοδαπών νομικών προσώπων στην ελληνική επικράτεια, ρυθμίζει το Ελληνικό Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών (ΔΚατΑλλ). Κάθε χώρα έχει το δικό της και το διακρίνουμε α) στις γενικές αρχές του ΔΚατΑλλ, β) στο συγκριτικό ΔΚατΑλλ και γ) στο ουσιαστικό ΔΚατΑλλ κάθε χώρας.

Το τελευταίο τμήμα του είναι αυτό που κυρίως μας ενδιαφέρει. Πρόκειται ειδικότερα για τους κανόνες εκείνους του ελληνικού ουσιαστικού δικαίου με τους οποίους ρυθμίζεται το ιδιαίτερο καθεστώς των αλλοδαπών που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια. Ανάλογα με τους κανόνες αυτούς διακρίνουμε το ελλΔΚατΑλλ σε τέσσερις ειδικότερες κατηγορίες, δηλαδή: σε αυτό που ρυθμίζει την ιδιαίτερη κατάσταση των αλλοδαπών οι οποίοι δεν έχουν την «ευρωπαϊκή» ιθαγένεια ή ορθότερα που δεν έχουν την ιθαγένεια της «Ευρωπαϊκής Ένωσης» - πρόκειται για πολίτες τρίτων χωρών, β) στο ελλΔΚατΑλλ που απαρτίζεται από κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν το ιδιαίτερο καθεστώς των κοινοτικών υπηκόων δηλαδή των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γ) ενώ στην Τρίτη κατηγορία του ελλΚατΑλλ υπάγονται οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και οι ανιθαγενείς, τους οποίους η ελληνική πολιτεία προστατεύει τόσο με βάση Διεθνείς Συμβάσεις που έχει υπογράψει και κυρώσει όσο και με βάση το ενωσιακό δίκαιο. Τέλος, δ) στην τελευταία κατηγορία του υπάγονται οι ομογενείς και οι παλιννοστούντες⁷.

⁷ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

2.1 Θεμελιώδεις έννοιες του Δικαίου Καταστάσεως Αλλοδαπών

Όπως σε κάθε κλάδο του δικαίου έτσι και στο ΔΚατΑλλ υπάρχουν ορισμένες έννοιες οι οποίες θεωρούνται λέξεις κλειδιά μιας και συναντώνται συχνά στους κανόνες του και οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη λειτουργία του. Πρόκειται συγκεκριμένα για τις έννοιες του αλλοδαπού, του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, του ανιθαγενούς, του αλλογενούς, οι οποίες αντιδιαστέλλονται προς τις έννοιες του ημεδαπού, του ομογενούς ή ομοεθνούς, του παλλινοστούντος, αλλά και του «ευρωπαϊού» πολίτη. Οι έννοιες αυτές θα αναλυθούν παρακάτω όσο το δυνατόν πιο συνοπτικά.

2.1.1 Μετανάστες / Λαθρομετανάστες ή παράτυποι μετανάστες

Η έννοια του μετανάστη είναι ευρεία. Γενικά «μετανάστης» θεωρείται το πρόσωπο εκείνο που εγκαταλείπει την πατρίδα του (ήτοι την χώρα καταγωγής του) ή την χώρα της συνήθους διαμονής του με σκοπό να εγκατασταθεί σε μία άλλη ξένη για αυτόν χώρα.

Όπως αναφέραμε και στο υποκεφάλαιο 1.3, στην ευρεία του έννοια, η έννοια του «μετανάστη» καλύπτει τόσο αυτούς που προσπαθούν να διαφύγουν από διώξεις, παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απειλές για τη ζωή ή τη σωματική τους ακεραιότητα, τον πόλεμο ή τις εμφύλιες συρράξεις, όσο και εκείνους που αναζητούν να ξεφύγουν από την ακραία φτώχεια. Στην πρώτη περίπτωση, δηλαδή για όσους εγκαταλείπουν τη χώρα τους προκειμένου να ξεφύγουν από διώξεις, κατά την έννοια του άρθρου 1Α της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων ή κατά το ειδικό ενωσιακό δίκαιο, γίνεται λόγος για «αιτούντες διεθνή προστασία» ή «αιτούντες άσυλο» ή «πρόσφυγες», ενώ στη δεύτερη περίπτωση γίνεται λόγος για «οικονομικούς μετανάστες» ή απλά «μετανάστες», οπότε οι τελευταίοι δεν δικαιούνται ιδιαίτερης διεθνούς προστασίας, παρόλο που σε κάποιες περιπτώσεις θα μπορούσε η απειλή για τη ζωή τους να είναι και για αυτούς εξίσου σοβαρή, όπως και για τους πρώτους. Το ίδιο ισχύει και για εκείνους που λόγω κλιματικών / περιβαλλοντικών φαινομένων αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους (περιβαλλοντικοί πρόσφυγες). Για τους τελευταίους η σχετική συζήτηση μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να απασχολεί τη διεθνή κοινότητα.

Σε σχέση με την είσοδο ενός μετανάστη στην επικράτεια της ξένης χώρας διακρίνονται οι μετανάστες σε «νόμιμους», δηλαδή σε μετανάστες που αναζητούν εργασία σε άλλη χώρα ή με σκοπό να επανενωθούν με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους που βρίσκονται στο εξωτερικό έχοντας εξασφαλίσει τη σχετική προς τούτο άδεια, όσο και σε εκείνους που διασχίζουν τα σύνορα χωρίς να διαθέτουν θεώρηση εισόδου (visa) ή άλλου είδους απαραίτητη προς τον σκοπό αυτόν έγκριση εισόδου από τη χώρα υποδοχής. Στην τελευταία περίπτωση γίνεται λόγος για «λαθρομετανάστες» ή για «παράνομους» ή «παράτυπους» μετανάστες.

Οι αιτούντες διεθνή προστασία ή άσυλο, όπως και εκείνοι που είναι είτε θύματα εμπορίας ανθρώπων, είτε ασυνόδευτοι ανήλικοι, είτε ανιθαγενείς, καθώς επίσης και εκείνοι των οποίων απορρίφθηκε η αίτηση ασύλου τους ή δεν μπορούν να απελαθούν από τη χώρα υποδοχής, αποτελούν τις δύο μεγάλες ομάδες μεταναστών, ήτοι αυτή των πληρούντων τις προϋποθέσεις να τύχουν *διεθνούς προστασίας* και εκείνων που χρήζουν *ειδικής προστασίας*.

Η παραπάνω ταξινόμηση των μεταναστών εν μέρει μόνον ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθώς – όπως αναγνωρίζει η Παγκόσμια Επιτροπή για την Διεθνή Μετανάστευση – ένας μετανάστης μπορεί να ανήκει σε μία ή περισσότερες κατηγορίες συγχρόνως, καθώς κατά την μεταναστευτική του πορεία, μπορεί αυτός να περάσει από την μία κατηγορία στην άλλη ή μπορεί να ζητήσει να του αναγνωρίσουν οι αρχές της χώρας υποδοχής ότι ανήκει σε άλλη κατηγορία ή ακόμα και όταν οι συνθήκες που υπάρχουν τη δεδομένη χρονική στιγμή τον οδηγήσουν από νόμιμο μετανάστη που ήταν να γίνει παράτυπος, εάν λ.χ υπερβεί το χρόνο της άδειας διαμονής του και δεν μπορεί πλέον να την ανανεώσει.

Με βάση τα παραπάνω ο όρος «μετανάστης» υπό την ευρεία του έννοια υπονοεί κάθε άνθρωπο που βρίσκεται εκτός της χώρας προέλευσής του ή ιθαγένειάς του, ανεξάρτητα από τον λόγο που τον ανάγκασε να την εγκαταλείψει. Όταν όμως κρίνονται οι συνθήκες ή κάποια δικαιώματα που αφορούν μόνον σε κάποιες κατηγορίες από αυτούς, τότε γίνεται λόγος για «*πρόσφυγες*», για «*δικαιούχους επικουρικής προστασίας*», για «*αιτούντες άσυλο*», για «*ασυνόδευτους ανήλικες*», για «*θύματα εμπορίας ανθρώπων*», για «*θύματα παράνομης διακίνησης*» ή απλά για «*εργαζόμενους μετανάστες*».

Μια ουσιαστική πάντως διάκριση μεταξύ των «εργαζόμενων μεταναστών» και των «δικαιούχων διεθνούς προστασίας» όπως και των «αιτούντων άσυλο» είναι ότι οι μεν πρώτοι έχουν, καταρχήν, τη δυνατότητα να επιστρέψουν στην πατρίδα του όποτε το θελήσουν, σε αντίθεση με τους τελευταίους που δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα⁸.

2.1.2 Αλλοδαποί / ημεδαποί

Αλλοδαπός είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή είναι ανιθαγενής. Αυτό ορίζει η διάταξη του άρθρου 1^{α'} του νόμου 4251/2014 για τον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, όπως ισχύει. Αλλοδαπός σε σχέση με τον ημεδαπό είναι, επομένως, όποιος ανήκει στο λαό ξένου κράτους. Το στοιχείο της ιθαγένειας ή η έλλειψη ιθαγένειας από ένα άτομο είναι, κατά συνέπεια, εκείνο που προσδιορίζει το εάν υπό κρίση άτομο θεωρείται ημεδαπός ή αλλοδαπός.

Ημεδαπός για εμάς είναι ο έχων την ελληνική ιθαγένεια με όποιον τρόπο και αν την έχει αυτός αποκτήσει (με γέννηση, με πολιτογράφηση κ.α). Είναι δηλαδή εκείνος που ανήκει στον λαό της Ελλάδας και είναι πολίτης αυτής. Ημεδαπός θεωρείται και το άτομο εκείνο που ναι μεν έχει την ελληνική ιθαγένεια, αλλά που συγχρόνως έχει και μία άλλη ξένη ιθαγένεια, δηλαδή ο πολυϊθαγενής⁹.

2.1.3 Πολυϊθαγενείς / ανιθαγενείς

Πολυϊθαγενές είναι το άτομο εκείνο το οποίο πληροί συγχρόνως τις προϋποθέσεις κτήσης της ιθαγένειας περισσότερων της μιας πολιτειών. Ένα άτομο είναι δυνατόν να έχει διπλή ιθαγένεια ή πολλαπλή ιθαγένεια είτε από τη γέννησή του επειδή γεννιέται από γονείς διαφορετικής ιθαγένειας, (όχι όμως πάντα), είτε μεταγενέστερα με πολιτογράφηση ή με άλλους τρόπους κτήσης της ιθαγένειας. Έτσι, ένας πολυϊθαγενής μπορεί να έχει ελληνική και ξένη ιθαγένεια ή να έχει δύο ή περισσότερες ξένες ιθαγένειες.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2/2 του ν. 4251/2014 για τον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης «*πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, από τις οποίες η μία είναι ελληνική...αντιμετωπίζονται ως Έλληνες*». Με το ίδιο πνεύμα και η διάταξη του άρθρου 31/1 ΑΚ που αναφέρεται στο εφαρμοστέο δίκαιο, δηλαδή στο

⁸ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

⁹ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

πλαίσιο των Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου εννόμων σχέσεων, ορίζοντας ότι «αν το πρόσωπο έχει την ελληνική και ξένη ιθαγένεια, ως δίκαιο της ιθαγένειας εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο». Η επόμενη παράγραφος του άρθρου ορίζει ότι «αν το πρόσωπο έχει πολλαπλή ξένη ιθαγένεια εφαρμόζεται το δίκαιο της πολιτείας με την οποία συνδέεται στενότερα». Όσον αφορά στο ζήτημα του τι συνιστά τον *στενότερο σύνδεσμο* του ατόμου προς μία πολιτεία, πρόκειται για ζήτημα που ανήκει στην κρίση του δικάζοντος δικαστή και λύνεται ελαστικά ενόψει της συγκεκριμένης περίπτωσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

Ανιθαγενής ή άπολις ή άπατρις είναι το άτομο που στερείται ιθαγένειας, ήτοι το άτομο εκείνο που δεν θεωρείται ως πολίτης οποιασδήποτε πολιτείας σύμφωνα με το δίκαιό της.

Εάν το άτομο που διαμένει στην Ελλάδα έχει χαρακτηριστεί ως ανιθαγενές, τότε το εφαρμοστέο δίκαιο στην προσωπική του κατάσταση (ΙδΔΔ) θα είναι το ελληνικό σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 30 ΑΚ, που ορίζει ότι εάν το πρόσωπο δεν έχει ιθαγένεια, στη θέση του δικαίου της ιθαγένειας εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής, ενώ στο πλαίσιο του ΔΚατΑλλ ο ανιθαγενής θα αντιμετωπίζεται ως αλλοδαπός με βάση τη διάταξη του άρθρου 1^α του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, όπως αναφέραμε πιο πάνω. Θα τυγχάνει, επομένως, της αυτής μεταχείρισης με τον αλλοδαπό και θα διέπεται από το ΔΚατΑλλ όσον αφορά *στη νομική του κατάσταση*. Παρόλα αυτά, το νομικό καθεστώς του ανιθαγενούς είναι πολύ ευνοϊκότερο από εκείνο του εν γένει αλλοδαπού (και σαν τέτοιον εννοούμε τον αλλοδαπό που είναι πολίτης τρίτης χώρας και δεν είναι ομογενής) σε θέματα π.χ απέλασής του, εργασίας του, απαλλαγής του από τον όρο της αμοιβαιότητας, εκπαίδευσης και της δυνατότητας που έχει για την χορήγηση προς αυτών ταξιδιωτικών εγγράφων. Και αυτό επειδή ο *de jure* ανιθαγενής προστατεύεται από τη Διεθνή Σύμβαση της Ν. Υόρκης της 28.9.1954 (ν. 139/1975) «περί του καθεστώτος των ανιθαγενών», καθώς και από άλλες ειδικότερες Διεθνείς Συμβάσεις.

Εκτός όμως από τους αναγνωρισμένους ανιθαγενείς, υπάρχουν άτομα των οποίων η ιθαγένεια είτε δεν μπορεί να αναγνωριστεί είτε δεν μπορεί να προσδιοριστεί είτε είναι άγνωστης ιθαγένειας. Τα άτομα αυτά ως στερούμενα ιθαγένειας κάποιας χώρας χαρακτηρίζονται ως **de facto ανιθαγενείς**, αφού καμία χώρα δεν τους αναγνωρίζει ως

υπηκόους της. De facto ανιθαγενείς θεωρούνται όσοι είτε εγκατέλειψαν είτε όχι το έδαφος της πολιτείας της οποίας ήσαν υπήκοοι και δεν απολαμβάνουν πλέον της προστασίας της χώρας αυτής, χωρίς όμως να έχουν στο μεταξύ επισήμως αποκτήσει «ταυτότητα» ανιθαγενούς, ή εκείνα τα άτομα που δεν μπορούν με κανένα τρόπο να αποδείξουν την ιθαγένειά τους. Πρόκειται για πολίτες τρίτων χωρών, που ενώ εισήλθαν και διαμένουν (νόμιμα ή παράνομα) στα εδάφη του κράτους – υποδοχής, στο μεταξύ διάστημα τους αφαιρέθηκε για κάποιον λόγο από το κράτος καταγωγής τους η ιθαγένεια που μέχρι τότε κατείχαν ή αδυνατώντας αυτοί να ανανεώσουν το διαβατήριό τους αναγκάζονται να παραμένουν εγκλωβισμένοι στη χώρα όπου βρίσκονται χωρίς «ταυτότητα» μεταπίπτοντας έτσι από άτομα με πατρίδα που ήταν, σε άτομα χωρίς πατρίδα, δηλαδή σε de facto ανιθαγενείς, σε αντίθεση με τους **de jure ανιθαγενείς** που είναι όσοι έχουν αναγνωριστεί ως τέτοιοι και είναι εφοδιασμένοι με την «ειδική» ταυτότητα του ανιθαγενούς, υπαγόμενοι συνακόλουθα απευθείας στις διατάξεις της σχετικής Δ.Σ του ΟΗΕ του 1954 για το καθεστώς των ανιθαγενών, απολαμβάνοντας των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτήν ή / και της εθνικής νομοθεσίας του κράτους που τους χορήγησε τη συγκεκριμένη ταυτότητα του ανιθαγενούς¹⁰.

2.1.4 Ευρωπαίοι πολίτες

«**Ευρωπαίος**» πολίτης θεωρείται κάθε άτομο που έχει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της Ε.Ε. Έτσι, τόσο οι Έλληνες (ημεδαποί) όσο και οι υπήκοοι των υπολοίπων κρατών – μελών της Ένωσης (αλλοδαποί) έχουν όλοι τους την «ευρωπαϊκή» ιθαγένεια, με συνέπεια – όπως προαναφέρθηκε – να απολαμβάνουν τα δικαιώματα που πηγάζουν από την ιδιότητά τους αυτή, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το κοινοτικό δίκαιο. Δηλαδή, το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών-μελών, με τις επιφυλάξεις, φυσικά, που προβλέπονται στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος-μέλος της κατοικίας τους με τους ίδιους όρους όπως και οι υπήκοοι αυτού του κράτους, το δικαίωμα της συμμετοχής τους στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος-μέλος της κατοικίας τους, το δικαίωμα για διπλωματική και προξενική προστασία κ.ο.κ.

¹⁰ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

Η ιδιότητά τους αυτή ως «ευρωπαϊών» πολιτών αφενός τους εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και αφετέρου τους παρέχει, πέρα από τα δικαιώματα που το κοινοτικό δίκαιο είχαν ορίσει γι' αυτούς, και πρόσθετα δικαιώματα για τα μέλη της οικογένειάς τους που είναι πολίτες τρίτων χωρών¹¹.

2.1.5 Δικαιούχοι διεθνούς προστασίας (πρόσφυγες ή δικαιούχοι επικουρικής προστασίας) / Αιτούντες διεθνή προστασία ή αιτούντες άσυλο / Ασυνόδευτοι ανήλικοι

Δικαιούχος διεθνούς προστασίας είναι ο πολίτης τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής στον οποίο έχει χορηγηθεί από την αρμόδια ελληνική αρχή καθεστώς πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας.

Πρόσφυγας είναι το άτομο εκείνο που προστατεύεται από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967, που κυρώθηκαν από την Ελλάδα με το ν.δ 3989/1973 και με τον α.ν. 389/1968 αντίστοιχα, και ο οποίος συνεπεία δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται εκτός της χώρας την ιθαγένεια της οποίας έχει και δεν δύναται ή λόγω του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να απολαύσει της προστασίας της χώρας αυτής ή χωρίς να έχει κάποια ιθαγένεια και ευρισκόμενος συνεπεία παρόμοιων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δεν μπορεί ή, συνεπεία του φόβου δίωξης, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν.

Δικαιούχος επικουρικής προστασίας είναι, με την επιφύλαξη του άρθρου 17 του π.δ. 141/2013 με το οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2011/95/ΕΕ, ο αλλοδαπός ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας κατά την Σύμβαση της Γενεύης και του συναφούς Πρωτοκόλλου της Νέα Υόρκης, αλλά στο πρόσωπό του συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι από τους οποίους προκύπτει ότι αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή στην περίπτωση ανιθαγενούς στη χώρα της προηγούμενης διαμονής του, κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη, κατά την έννοια του άρθρου 15 του ως άνω προεδρικού διατάγματος και που δεν μπορεί, ή λόγω του κινδύνου αυτού δεν επιθυμεί, να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας.

¹¹ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

Αιτών διεθνή προστασία ή αιτών άσυλο είναι ο πολίτης τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής, ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής, στα σημεία εισόδου στην ελληνική επικράτεια ή εντός αυτής, ότι ζητά άσυλο ή επικουρική προστασία στη χώρα μας ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητά να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εξαιτίας φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και το συναφές Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 ή επειδή κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά το ενωσιακό δίκαιο και επί του αιτήματος του οποίου δεν έχει ληφθεί ακόμη τελεσίδικη απόφαση. Επίσης, «*αιτών διεθνή προστασία*» θεωρείται και ο αλλοδαπός, ο οποίος υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. κατ' εφαρμογή του Κανονισμού 604/2013 (γνωστού ως Δουβλίνο III, προϊσχύων Κανονισμός 343/2003 γνωστός ως Δουβλίνο II) για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από πολίτη τρίτης χώρας, ή σε άλλο κράτος που δεσμεύεται και εφαρμόζει τον εν λόγω Κανονισμό, και μεταφέρεται στην Ελλάδα βάσει διατάξεων του Κανονισμού αυτού.

Ασυνόδευτος ανήλικος, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 1 (ι) του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (ν. 4251/2014) είναι το πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών, το οποίο φτάνει στην Ελλάδα, χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικα υπεύθυνο για τη φροντίδα του, με βάση την ελληνική νομοθεσία ή πρακτική και για όσο χρόνο κανένας υπεύθυνος ενήλικας δεν ασκεί στην πράξη την επιμέλειά του ή ο ανήλικος που εγκαταλείπεται ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, πολλές φορές γίνεται σύγχυση μεταξύ των εννοιών του «πρόσφυγα ή του δικαιούχου γενικά διεθνούς προστασίας» και του «μετανάστη», όπου η κύρια και πολύ βασική διαφορά μεταξύ των ως άνω εννοιών είναι ότι οι μεν πρώτοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στην χώρα τους, τουλάχιστον μέχρις ότου νοιώσουν ότι εάν επιστρέψουν θα είναι ασφαλείς, ενώ οι δεύτεροι μπορούν να το κάνουν οποιαδήποτε στιγμή το θελήσουν¹².

¹² Ζ. Παπασιόπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

2.1.6 Ομογενείς / παλιννοστούντες

Συγγενή έννοια προς εκείνη του αλλοδαπού φυσικού προσώπου στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί η έννοια του αλλογενούς η οποία αντιπαραβάλλεται με εκείνη του ομογενούς. Πρόκειται για δύο έννοιες που δημιούργησαν αρκετούς προβληματισμούς, ιδίως στο πλαίσιο του Δικαίου Ιθαγένειας και κατ' επέκταση και στο ΔΚατΑλλ.

Ο ομογενής είναι αλλοδαπός, που συνδέεται, όμως, με το ελληνικό έθνος με κοινή συνήθως γλώσσα και θρησκεία, με κοινές παραδόσεις και πάνω απ' όλα με κοινή ελληνική εθνική συνείδηση. Κοινή δε *εθνική συνείδηση* υπάρχει όταν ομάδα προσώπων έχει κοινά σημεία ψυχικής συναντήσεως που αναφέρονται στο παρελθόν (ιστορία, παραδόσεις) ή στο παρόν (γλώσσα, θρησκεία) ή στο μέλλον (τάσεις, ιδανικά).

Πολλές φορές αντί του όρου «ομογενής» χρησιμοποιούμε αυτόν του «ομοεθνούς» ή εκείνον του «Έλλην το γένος». Και οι τρεις παραπάνω όροι αντιδιαστέλλονται με τον όρο «αλλογενής» και όλοι τους έχουν προκαλέσει παλαιότερα αρκετή συζήτηση στη θεωρία και είχαν δημιουργήσει ενδιαφέρουσα προβληματική.

Σήμερα, όμως, παρόλη την κρατούσα καταρχήν θέση της θεωρίας και την επίσημη πρακτική του Συμβουλίου Ιθαγένειας αλλά και μέρους της νομολογίας μας, η κατάσταση δεν είναι τόσο ξεκάθαρη. Και αυτό γιατί υπάρχουν αρκετές διατάξεις που μας οδηγούν στην διαπίστωση ότι σε αρκετές περιπτώσεις ο έλληνας νομοθέτης υιοθετεί τη θεωρία της καταγωγής και μόνο, προκειμένου να θεωρήσει ένα άτομο ως ομογενή. Έτσι λοιπόν διαπιστώνουμε ότι από το 2000 έως και σήμερα ο όρος «ομογενής» χρησιμοποιείται άλλοτε έχοντας ως βασικό κριτήριο την ελληνική καταγωγή του αλλοδαπού ατόμου και άλλοτε λαμβάνοντας υπόψη και την εθνική του συνείδηση.

Ιδιαίτερη κατηγορία ων ομογενών αποτελούν οι παλιννοστούντες – όπως αποκαλούμε χαρακτηριστικά και καταχρηστικά τους ομογενείς που προέρχονται από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (ΕΣΣΔ) – για τους οποίους η ελληνική πολιτεία έλαβε και λαμβάνει ειδικά νομοθετικά μέτρα προκειμένου να ρυθμίσει τόσο το νομικό καθεστώς στη χώρα όσο και τη διευκόλυνση προς αυτούς χορήγησης της ελληνικής ιθαγένειας ή του Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς (ΕΔΤΟ) και, γενικά, τη ρύθμιση της προσωπικής τους κατάστασης.

Γεγονός πάντως είναι πως κακώς έχει επικρατήσει η έκφραση «παλιννοστούντες», ωσάν να επρόκειτο για άτομα που διέμεναν από παλιά στην Ελλάδα

και σήμερα πλέον παλιννοστούν/επιστρέφουν σε αυτήν. Απλά ο νομοθέτης υπάγει στην κατηγορία αυτή κυρίως την κατηγορία των ομογενών που προέρχονται από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και όχι άλλες κατηγορίες, όπως είναι π.χ. οι βορειοηπειρώτες, οι ελληνοκύπριοι κ.α.¹³.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε, ότι οι ομογενείς, υπήκοοι Τρίτων Χωρών από την πρώην Σοβιετική Ένωση, την Τουρκία και την Αλβανία, τακτοποιούνται με την έκδοση κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών, Εργασίας και Δημόσιας Τάξης, στην οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις, η διάρκεια και η διαδικασία παροχής δικαιώματος εισόδου, διαμονής και εργασίας των ομογενών, κατά εξουσιοδότηση του άρθρου 17 του ν. 1975/1991, το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ. Συνεπώς, σε αυτή την κατηγορία δεν έχουν εφαρμογή οι Διατάξεις του Κώδικα Μετανάστευσης¹⁴.

2.2 Ορισμός και είδη μετανάστευσης

«Μετανάστευση ορίζεται ως η γεωγραφική μετακίνηση των ανθρώπων από ένα τόπο σ' ένα άλλο για μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση που γίνεται εκούσια ή ακούσια (αναγκαστική), με στόχο την αλλαγή του τρόπου ζωής και την αναζήτηση καλύτερης τύχης. Η έννοια προέρχεται από το ρήμα μεταναστεύω και αποτελεί γενικά, μια μορφή πληθυσμιακής κινητικότητας μέσα στον περιβάλλοντα χώρο. Άλλη βασική μορφή της κινητικότητας είναι η λεγόμενη κοινωνική που συντελείται στα πλαίσια ενός κοινωνικού συστήματος και εμφανίζεται σαν η κύρια μετακίνηση του ανθρώπου ή μιας ολοκληρωμένης ομάδας ατόμων από μια κοινωνική τάξη ή ένα κοινωνικό στρώμα σ' ένα άλλο» (Μπένος, 2004).

«Μπορούν να γίνουν κάποιες διακρίσεις της μετανάστευσης, χρησιμοποιώντας ορισμένα κριτήρια» (Τσαούσης, 1985).

Με κριτήριο το κράτος διακρίνεται σε Εσωτερική ή Εξωτερική όπου «η μετανάστευση γίνεται στα όρια ενός Κράτους ή πέρα απ' αυτό» (Τσαούσης, 1985).

Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης διακρίνονται δύο μορφές η Εκούσια ή Αναγκαστική «με σκοπό να μειωθούν οι στερήσεις και ν' αυξηθούν οι απαιτήσεις των

¹³ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

¹⁴ Άρθρο 17, ν.1975/1991 (ΦΕΚ 184Α), όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί από τον ν.2452/1996 (ΦΕΚ283Α) και τον ν.2713/1999 (ΦΕΚ 89Α)

μεταναστών. Συχνά όμως λόγω των πολιτικών, θρησκευτικών ή άλλων διώξεων παρουσιάζεται το φαινόμενο της αναγκαστικής μετανάστευσης» (Τσαούσης, 1985).

Με κριτήριο την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής διακρίνεται σε Προσωρινή ή Μόνιμη όταν η μετανάστευση γίνεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τον χρόνο που απαιτείται για την διευθέτηση των υποθέσεων, καθώς υπάρχει πάντα η πρόθεση της επανόδου. Όταν η μετανάστευση είναι αδύνατον να καθοριστεί χρονικά ή είναι αβέβαιης διάρκειας και δεν υπάρχει πρόθεση επανόδου από τον μετανάστη, τότε θεωρείται μόνιμη. (Χλέτσος, 2002).

Όταν χρησιμοποιείται ως κριτήριο ο τόπος προορισμού, διακρίνεται σε Ηπειρωτική ή Υπερπόντια ανάλογα, «με το αν στην μετακίνηση από χώρα σε χώρα, παρεμβάλλεται ή όχι θάλασσα και η χώρα της μετανάστευσης ανήκει σε άλλη ήπειρο».

2.3 Αίτια μετανάστευσης

Τα βασικά κίνητρα των πρώτων μεταναστών ήταν η ανάγκη εξεύρεσης τροφής, η επιβίωση και ο φόβος μιας ισχυρότερης δύναμης. Αργότερα όμως, λειτούργησαν και άλλα κίνητρα για τις μετακινήσεις τους όπως, η θρησκευτική καταδίωξη, η πολιτική καταπίεση, οι οικονομικές δυσκολίες και η επιθυμία ν' αποφύγουν τις κυρώσεις κάποιου νόμου. Η μετανάστευση αποτελεί μια μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Τα αίτια των μεταναστεύσεων είναι οικονομικά, πολιτικά, θρησκευτικά και κοινωνικά.

Τα βασικά όμως αίτια μετακίνησης του ανθρώπου ήταν τα παρακάτω:

α) *Το Περιβάλλον*: καθώς «η γεωγραφική θέση του τόπου παραμονής πολλών φυλών δεν ευνοούσε την διαβίωση τους. Αν βρίσκονταν κοντά στην έρημο ή μέσα σ' αυτή, ήταν αδύνατον να καλλιεργήσουν την γη και αν βρίσκονταν σε πεδιάδες ήταν εκτεθειμένοι στις καιρικές συνθήκες, τις επιδρομές του εχθρού ή άλλους κινδύνους. Παρατηρήθηκαν έτσι, μετακινήσεις και εγκαταστάσεις ολόκληρων λαών σε πιο εύφορα εδάφη ή χώρους που προφυλάσσονταν από βουνά» (Βγενόπουλος, 1998).

β) *Οι Πληθυσμιακές πιέσεις*

γ) *Οι Φυσικές καταστροφές*

δ) *Η Θρησκευτική καταδίωξη*

ε) *Τα Πολιτικά κίνητρα*

ζ) Τα Οικονομικά αίτια

στ) Άλλοι κοινωνικοί λόγοι: «Η μετανάστευση γίνεται επίσης και για οικογενειακούς λόγους, π.χ όταν οι γονείς θέλουν να ζήσουν κοντά στα παιδιά τους ή τα εγγόνια τους, ή για λόγους ανεύρεσης συντρόφου και την δημιουργία οικογένειας» (Κοντογιάννη, 1994).

Από την πρώτη κιόλας στιγμή της εμφάνισης του φαινομένου της μετανάστευσης στον ελλαδικό χώρο, έγινε αντιληπτό ότι το μεγαλύτερο τμήμα των μεταναστών μετακινούταν στην Ελλάδα είτε για την προσφορά μισθωτής εργασίας είτε για αναζήτηση δουλειάς. Μέχρι και σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των αλλοδαπών ανήκει στη κατηγορία του μετανάστη μισθωτού. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο, ότι και η ελληνική πολιτεία, επιχειρεί να προσαρμόσει ανάλογα το νομικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι, πολλές εργασίες έδειξαν επανειλημμένα, ότι η ανάπτυξη είναι παράγοντας που προκαλεί μεγαλύτερη κινητικότητα και δεν είναι παράγοντας σταθερότητας. Πολύ απλά, καθώς ανεβαίνει το επίπεδο ζωής, όπως και τα ποσοστά αλφαριθμητισμού και εκπαίδευσης, οι πληθυσμοί έχουν μεγαλύτερη επιθυμία και περισσότερα μέσα για να ψάξουν ευκαιρίες αλλού¹⁵.

3 Διοικητική Κράτηση Αλλοδαπών

3.1 Τι είναι η διοικητική κράτηση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο

δικαιωμάτων του ανθρώπου; Προϋποθέσεις – Διαδικασία

Ο όρος «διοικητική κράτηση» αναφέρεται στην κράτηση ενός αλλοδαπού με απόφαση της διοικητικής αρχής (συνήθως Αστυνομικής), χωρίς δικαστική απόφαση και θεωρείται ως ένα μη σωφρονιστικό μέτρο που σκοπό έχει να διευκολύνει την μεταγενέστερη απομάκρυνση του εν λόγω ατόμου από την επικράτεια. Ο σκοπός της διοικητικής κράτησης δεν είναι να τιμωρήσει με ποινή φυλάκισης ή με χρηματική ποινή έναν αλλοδαπό για την παράνομη είσοδο ή διαμονή του στη χώρα, αλλά να προετοιμάσει την απέλασή του.

¹⁵ Μετανάστες και Πρόσφυγες, Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν, 2016, εκδ. 21ου αιώνα, σελ.102

Η έννοια αυτή καθεαυτή της διοικητικής κράτησης θεωρείται καινοφανής στην ελληνική αλλά και στις λοιπές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις. Εμφανίζεται τις τελευταίες λίγες δεκαετίες και αφορά σχεδόν αποκλειστικά τους αλλοδαπούς που εισέρχονται ή βρίσκονται χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα σε ένα κράτος. Με τον τρόπο αυτό συνδέεται στενά με τις πολιτικές αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, στις ΗΠΑ και στην Αυστραλία και χρησιμοποιείται ολοένα και πιο εκτεταμένα, ενόσω η μετανάστευση μετατρέπεται σε πολιτικό ζήτημα σε πολλές χώρες και η παράμετρός της (πολιτικής, κοινωνικής ακόμα και εθνικής) ασφάλειας αποκτά κυρίαρχο ρόλο στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών¹⁶.

Η ιδιαιτερότητα αυτής της μορφής «ποινήs» είναι ότι όλο και λιγότερο συνιστά μέτρο διαχείρισης του κινδύνου που προέρχεται από έναν συγκεκριμένο παραβάτη του νόμου και όλο και περισσότερο μορφή διαχείρισης μιας κατηγορίας κινδύνου, αυτής των αλλοδαπών.

Η πρακτική αυτή, εξαιρετική στην αρχή αλλά όλο και πιο γενικευμένη αργότερα, δημιουργεί σειρά ζητημάτων, τόσο θεωρητικών όσο και πρακτικών. Πρόκειται για μια στερητική ποινή της ελευθερίας που αγνοεί ή καταστρατηγεί τις αρχές της επιβολής ποινής και, αν ναι, βάσει ποιας νομιμοποίησης; Αποτελεί ένα προσωρινό μέτρο για την διευκόλυνση μιας μελλοντικής διοικητικής πράξης, και, αν ναι, για πόσο διάστημα και υπό ποιες συνθήκες; Συνιστά μέτρο διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών; Το θέμα, ως εκ τούτου, μετατράπηκε γρήγορα σε κεντρικό θέμα τήρησης των βασικών αρχών του κράτους δικαίου και από το ξεκίνημα απασχόλησε τα εθνικά δικαστήρια αλλά και τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα, κατά πρώτον το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Το ΕΔΔΑ απασχόλησε καταρχήν, το θέμα της νομιμότητας αυτού του στερητικού της ελευθερίας μέτρου αλλά και οι συνθήκες, η διάρκεια και η αιτιολόγηση της κράτησης των αλλοδαπών.

Η αύξηση του αριθμού των εισόδων χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα στην Ελλάδα αύξησε τον αριθμό των συλλήψεων στα σύνορα ή στην ενδοχώρα και ταυτόχρονα, κατέστησε την κράτηση αδιάκριτη και γενικευμένη πρακτική, μετατρέποντας την από ένα προσωρινό μέτρο, στον «ακρογωνιαίο λίθο για την επιτυχή υλοποίηση της κύριας

¹⁶ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.1, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

πολιτικής που είναι η επιστροφή, είτε εθελοντική, υποβοηθούμενη εκούσια ή αναγκαστική (απέλαση). Τα τελευταία χρόνια η κράτηση των αλλοδαπών έχει μετατραπεί στο κύριο, αν όχι το μόνο εργαλείο, μεταναστευτικής πολιτικής του ελληνικού κράτους. Η πολιτική αυτή έχει επιπτώσεις για τους ίδιους του αλλοδαπούς αλλά και για την Ελλάδα: η σημαντική αύξηση του αριθμού των κρατούμενων σε συνδυασμό με τις ελλείψεις έως εξαιρετικά προβληματικές συνθήκες κράτησης και τον περιορισμένο αριθμό θέσεων στα λεγόμενα προαναχωρησιακά κέντρα και την απεριόριστη διάρκεια της μορφής αυτής κράτησης, καθιστά την κράτηση μια μορφή απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, αποτελεί παράγοντα συνεχών διαμαρτυριών τόσο μέσα στα κέντρα κράτησης όσο και από διεθνείς οργανισμούς ενώ ταυτόχρονα καθιστά την Ελλάδα υπόλογη ενώπιον των διεθνών δικαστηρίων. Παράλληλα, μετατρέπεται σε αυτοσκοπό: ο στόχος της διοικητικής κράτησης δεν είναι πλέον η προετοιμασία της επιστροφής του κρατούμενου – που για πολλές εθνικότητες είναι στην πράξη ανέφικτο – αλλά η αποτροπή της εισόδου άλλων.

3.2 Συνθήκες κράτησης βάσει του διεθνούς δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου

Ακόμα και στις περιπτώσεις που η κράτηση μεταναστών μπορεί να δικαιολογηθεί, το διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου επιβάλλει περιορισμούς ως προς τον τόπο και τις συνθήκες της κράτησης, καθώς και τις κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες που παρέχονται στους κρατούμενους. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο διεθνές δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα μη δεσμευτικά πρότυπα (standards), σε ό,τι αφορά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες κρατούνται οι κρατούμενοι και αναλύει τις περιπτώσεις όπου οι κακές συνθήκες κράτησης, ο υπερπληθυσμός και οι ελλείψεις στη υγειονομική περίθαλψη παραβιάζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου, μεταξύ των οποίων και περιπτώσεις ιδιαίτερα ευάλωτων κρατούμενων.¹⁷

¹⁷ Μετάφραση του αγγλικού κειμένου από τον επιμελητή της έκδοσης Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ. 131, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

3.2.1 Τα διεθνή κείμενα των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αναφέρονται στις συνθήκες κράτησης

Σύμφωνα με τα διεθνή κείμενα δικαιωμάτων του ανθρώπου που αναφέρονται στις συνθήκες κράτησης, ο πλέον θεμελιώδης κανόνας για τη μεταχείριση των κρατουμένων είναι η απαγόρευση της σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης.

Η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και το άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) ορίζει ότι, τα κράτη έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα, ώστε να αποτρέπουν οποιαδήποτε βίαιη ή ταπεινωτική συμπεριφορά κατά των κρατουμένων και να υφίσταται ουσιαστική εποπτεία των συνθηκών κράτησης, υπηρετώντας έτσι τον ανθρωπισμό.

Πέραν των δικαιωμάτων αυτών, που είναι γενικής εφαρμογής, για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συγκεκριμένων κατηγοριών κρατουμένων μεταναστών, μπορούν να εφαρμοστούν οι κανόνες άλλων διεθνών συμβάσεων όπως, η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (ΣΕΔΚΓ), η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΣΔΑΑ), η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (ΣΕΦΔ) και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΠΔ).

Υπάρχει, επίσης, και σειρά διεθνών, μη δεσμευτικών, αλλά δηλωτικών κειμένων που έχουν σημασία για την παροχή πληροφοριών, σχετικά με το, πώς εφαρμόζονται οι δεσμευτικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου στις συνθήκες κράτησης. Παρέχουν αναλυτικές οδηγίες για τις συνθήκες και τα καταστήματα για κάθε μορφή κράτησης, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης των μεταναστών. Σε ό,τι αφορά τους αιτούντες άσυλο, οι Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας για την κράτηση ορίζουν ότι *«οι συνθήκες κράτησης θα πρέπει να είναι ανθρώπινες και αξιοπρεπείς»*. Τονίζουν ειδικότερα, ότι οι κρατούμενοι αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν με τον έξω κόσμο και να δέχονται επισκέψεις, τη δυνατότητα για σωματική άσκηση και αθλητικές δραστηριότητες σε εξωτερικούς ή εσωτερικούς χώρους, τη δυνατότητα να συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους, τη δυνατότητα να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα και πρόσβαση σε βασικά αναγκαία αγαθά, όπως κλίνες, εγκαταστάσεις λουτρών, βασικά προϊόντα ατομικής φροντίδας κ.λπ. (Οδηγία Ύπατης Αρμοστείας για την κράτηση, Οδηγία 8).

Στο πεδίο της καταπάτησης των δικαιωμάτων των κρατούμενων δεν υπάγεται μόνο η σωματική βία αλλά και η συναισθηματική και ψυχολογική κακομεταχείριση, που συνεπάγεται αισθήματα φόβου, άγχους ή κατωτερότητα που ταπεινώνει ή εξευτελίζει. Αυτό μπορεί να προκύψει ανεξάρτητα από το αν υπήρξε πρόθεση από τη μεριά των αρχών ή των υπαλλήλων του κράτους. Το κατά πόσον οι αρχές υπερέβησαν την κακομεταχείριση του κρατούμενου ή όχι, πρέπει να κρίνεται υπό το φως της συγκεκριμένης περίπτωσης και μπορεί να εξαρτάται από το φύλο, την ηλικία ή την κατάσταση της υγείας κάθε κρατούμενου¹⁸.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι, η διεθνής νομοθεσία υπερασπίζεται ρητά τα ανθρώπινα δικαιώματα των κρατούμενων, τα οποία είναι απόλυτα και δεν μπορούν να περιορισθούν.

3.2.2 Πότε οι συνθήκες κράτησης συνιστούν «κακομεταχείριση»;

Οι εγκαταστάσεις στις οποίες κρατούνται οι μετανάστες, για να είναι συμβατές με την απαγόρευση των βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης («κακομεταχείρισης»), πρέπει να παρέχουν συνθήκες επαρκούς καθαριότητας, ασφάλειας και υγιεινής και να σέβονται το δικαίωμα των κρατούμενων να τους μεταχειρίζονται με ανθρωπιά και με σεβασμό στην εγγενή αξιοπρέπεια του ανθρώπινου προσώπου. Στο πλαίσιο της ολοένα και πιο συχνής κράτησης των μεταναστών, που έχει ως συνέπεια την αύξηση του πλήθους των κρατούμενων μεταναστών, συχνά σε υπερπλήρεις εγκαταστάσεις, έχει πολύ συχνά κριθεί από διεθνή δικαστήρια και όργανα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι οι κακές συνθήκες κράτησης και ο υπερπληθυσμός στα καταστήματα κράτησης παραβιάζουν την απαγόρευση της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Παρότι η κράτηση από τη φύση της συνεπάγεται ένα βαθμό κακουχίας, η γενική αρχή που πρέπει να εφαρμόζεται είναι ότι οι συνθήκες της κράτησης πρέπει να είναι συμβατές με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να μην υποβάλλουν τους κρατούμενους σε ένα επίπεδο οδύνης που υπερβαίνει αυτό που είναι εγγενές στην κράτηση. Επιπλέον, οι οικονομικές δυσχέρειες ή οι δυσκολίες από την αυξανόμενη εισροή μεταναστών δεν μπορούν να

¹⁸ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.134, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

δικαιολογήσουν τη μη συμμόρφωση με την απαγόρευση των βασανιστηρίων ή της κακομεταχείρισης, δεδομένης της απόλυτης φύσης της τελευταίας¹⁹.

3.2.3 Σωρευτική επίδραση των κακών συνθηκών

Η σωρευτική επίδραση πολλών κακών συνθηκών μπορεί να οδηγήσει σε παραβίαση της απαγόρευσης κακομεταχείρισης. Επίσης, όσο πιο μακροχρόνια είναι η περίοδος της κράτησης τόσο πιο πιθανό είναι οι κακές συνθήκες να υπερβούν το όριο της κακομεταχείρισης ανεξάρτητα από το αν υπήρξε πρόθεση από τη μεριά των αρχών να ταπεινώσουν ή να εξευτελίσουν τους κρατούμενους.

Για παράδειγμα, η κράτηση αιτούντων άσυλο για δύο μήνες σε ένα προκατασκευασμένο κτήριο με κακές συνθήκες υγιεινής, περιορισμένο προαυλισμό και καμία πρόσβαση σε τηλέφωνα κρίθηκε ότι αποτελούσε παραβίαση του Άρθρου 3 ΕΣΔΑ, ιδίως με δεδομένο ότι οι αιτούντες άσυλο υπέφεραν από προβλήματα υγείας και ψυχολογικά προβλήματα ως αποτέλεσμα βασανιστηρίων που είχαν υποστεί στη χώρα καταγωγής τους. Σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να οδηγήσουν και οι ανεπαρκείς προβλέψεις για τους μετανάστες που κρατούνται σε σημεία εισόδου. Για παράδειγμα, στην υπόθεση Riad και Idiab κατά Βελγίου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 ΕΣΔΑ σε μια περίπτωση στην οποία οι αιτούντες είχαν κρατηθεί για περισσότερες από 10 μέρες στη ζώνη τράνζιτ ενός αεροδρομίου χωρίς να τους προσφερθεί καμία νομική ή κοινωνική βοήθεια, καθόλου τρόφιμα, κατάλυμα, χώρος για ύπνο ή λουτρό και κανένα μέσο επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Παρότι στο αεροδρόμιο λειτουργούσε κέντρο υποδοχής, οι αιτούντες δεν ενημερώθηκαν γι' αυτό για αρκετά μεγάλο διάστημα. το Δικαστήριο δέχτηκε ότι η κάλυψη των ουσιαστικών αναγκών των προσώπων που είχαν στερηθεί την ελευθερία τους συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 3.

3.2.4 Καταλληλότητα του χώρου κράτησης

Σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες οι κρατούμενοι μετανάστες πρέπει, εκτός αν πρόκειται για μικρά χρονικά διαστήματα, να κρατούνται σε κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για το σκοπό αυτό, υπό συνθήκες που αρμόζουν στο νομικό τους καθεστώς και

¹⁹ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.135 Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Ειδικότερα, υπό τις προδιαγραφές του Άρθρου 5 ΕΣΔΑ, η κράτηση ενός προσώπου σε εγκαταστάσεις που δεν είναι κατάλληλες ενόψει του λόγου για τον οποίο κρατείται (για παράδειγμα για την αποτροπή της παράνομης εισόδου ή όταν εκκρεμεί εις βάρος του διαδικασία απέλασης, κατά το Άρθρο 5.1) μπορεί να παραβιάζει και το δικαίωμα στην ελευθερία. Έτσι, παραδείγματος χάριν, έχει κριθεί ότι η κράτηση ενός παιδιού αιτούντος άσυλο μαζί με ενήλικες σε εγκαταστάσεις που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες του συνιστά παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία. Μια αντίστοιχη συλλογιστική ενδέχεται να μπορεί να εφαρμοστεί και στις περιπτώσεις μακροχρόνιας κράτησης των μεταναστών σε φυλακές ή αστυνομικά κρατητήρια.

Εν γένει, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η κράτηση μεταναστών σε ακατάλληλους χώρους, όπως και σε αστυνομικά τμήματα ή φυλακές, μπορεί να οδηγήσει ή να συμβάλει σε παραβιάσεις της απαγόρευσης των βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Όταν οι μετανάστες ανήκουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες, μπορεί επίσης να υπάρχει παραβίαση άλλων διεθνών κανόνων, όπως στην περίπτωση των ανηλίκων, της αρχής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, όπως αποτυπώνεται στη ΣΠΔ. Στα διεθνή και περιφερειακά μη δεσμευτικά κείμενα, όπως και στα πορίσματα των εποπτικών οργάνων των Συμβάσεων του ΟΗΕ και τη ΥΑ, συνιστάται συστηματικά ότι οι αιτούντες άσυλο ή άλλοι μετανάστες δεν πρέπει να κρατούνται σε αστυνομικά τμήματα ή φυλακές.

Το χρονικό διάστημα της κράτησης σε έναν τέτοιο χώρο είναι συχνά ιδιαίτερα σημαντικό για την εξέταση του αν η κράτηση συνιστά κακομεταχείριση. Ενώ, για παράδειγμα, η κράτηση ενός μετανάστη σε ένα αεροδρόμιο μπορεί να είναι αποδεκτή αν δεν διαρκεί παρά μερικές ώρες μετά την άφιξή του, η παρατεταμένη κράτηση σε χώρους που δεν διαθέτουν τις κατάλληλες εγκαταστάσεις ύπνου, φαγητού ή υγιεινής, μπορεί να συνιστά κακομεταχείριση. Αυτό έχει γίνει αποδεκτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων, η οποία έχει τονίσει πως, παρότι οι κρατούμενοι μετανάστες είναι δυνατόν να κρατούνται για μικρό χρονικό διάστημα σε συνηθισμένα αστυνομικά κρατητήρια, με δεδομένο ότι οι συνθήκες σε τέτοιους χώρους δεν είναι συνήθως κατάλληλες για μακροχρόνια κράτηση, ο χρόνος κράτησης εκεί πρέπει να είναι ο ελάχιστος δυνατός.

Τα διεθνή μη δεσμευτικά κείμενα απορρίπτουν συστηματικά την κράτηση των αιτούντων άσυλο ή άλλων μεταναστών στις φυλακές, ζητώντας να χρησιμοποιούνται άλλες εγκαταστάσεις, ή τουλάχιστον να κρατούνται οι αιτούντες άσυλο ή οι μετανάστες χωριστά από τους καταδικασμένους ή τους προσωρινά κρατούμενους υπόδικους.

3.2.5 Χώροι κράτησης παιδιών και οικογενειών

Σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες, στην εξαιρετική περίπτωση που αποφασίζεται η κράτηση παιδιών, αυτά θα πρέπει να κρατούνται σε εγκαταστάσεις και συνθήκες κατάλληλες για την ηλικία τους. Η γενική αυτή αρχή καθιερώνεται στο Άρθρο 37.γ της ΣΔΠ, σύμφωνα με το οποίο «κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία του θα αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία του θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός αν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων». Λεπτομερείς οδηγίες για την εξαιρετική κατάσταση της κράτησης παιδιών παρέχουν οι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων που στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας (Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων που στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας, υιοθετήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1990 με το Ψήφισμα 45/113 της Γενικής Συνέλευσης). Για παράδειγμα, στην υπόθεση Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η κράτηση μιας πεντάχρονης ασυνόδευτης ανήλικης αιτούσας άσυλο σε κέντρο κράτησης ενηλίκων, χωρίς τις απαραίτητες διευθετήσεις για την ειδική μέριμνα του παιδιού, παραβίαζε το άρθρο 3 ΕΣΔΑ, αφού οι συνθήκες κράτησης δεν προσαρμόστηκαν στην ιδιαίτερη ευάλωτη κατάσταση του παιδιού. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι παραβιάστηκαν τα δικαιώματα της μητέρας που πηγάζουν από το Άρθρο 3, εξαιτίας της αγωνίας και της αβεβαιότητας σχετικά με την κράτηση της κόρης της και ότι «η ιδιαίτερη ευάλωτη κατάσταση του παιδιού είναι ο αποφασιστικός παράγοντας που υπερισχύει των σκέψεων σχετικά με το καθεστώς του ως παράνομου μετανάστη».

3.2.6 Ο υπερπληθυσμός κατά την κράτηση ως μορφή κακομεταχείρισης

Τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα έχουν πολύ συχνά δεχθεί ότι ο υπερπληθυσμός στα κέντρα κράτησης συνιστά παραβίαση της απαγόρευσης της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αποφανθεί ότι όταν αναλογούν λιγότερα από τρία τετραγωνικά μέτρα προσωπικού χώρου σε κάθε κρατούμενο υπάρχει ισχυρή ένδειξη ότι οι συνθήκες είναι τόσο ταπεινωτικές ώστε να υφίσταται παραβίαση του Άρθρου 3 ΕΣΔΑ. Το Δικαστήριο, στην υπόθεση *Aden Ahmed κατά Μάλτας*, έκρινε ότι «για να αποφασίσει αν υπήρχε παραβίαση του Άρθρου 3 λόγω έλλειψης προσωπικού χώρου, πρέπει να συνεξετάσει τα ακόλουθα τρία στοιχεία:

- ✓ κάθε κρατούμενος πρέπει να έχει τον προσωπικό του χώρο ύπνου στο κελί
- ✓ σε κάθε κρατούμενο πρέπει να αναλογούν τουλάχιστον τρία τετραγωνικά μέτρα επιφάνειας και
- ✓ η συνολική επιφάνεια του κελιού πρέπει να επαρκεί για να μπορούν οι κρατούμενοι να κινούνται ελεύθερα ανάμεσα στα έπιπλα.

Η απουσία ενός από τα παραπάνω στοιχεία αποτελεί από μόνη της ισχυρή ένδειξη ότι οι συνθήκες κράτησης ισοδυναμούν με ταπεινωτική μεταχείριση και παραβιάζουν το Άρθρο 3.

Ακόμη και όπου το πρόβλημα του υπερπληθυσμού είναι λιγότερο έντονο, μπορεί να οδηγεί σε παραβιάσεις της απαγόρευσης της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης όταν εξετάζεται σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες συνθήκες κράτησης, όπως του ανεπαρκούς εξαερισμού ή της πρόσβασης σε φυσικό φως και αέρα, της ανεπαρκούς θέρμανσης, τροφής, απολύμανσης ή της έλλειψης ενός ελάχιστου βαθμού ιδιωτικότητας. Το Διαμερικανικό Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι η απουσία επαρκούς ιατρικής φροντίδας κατά την κράτηση θα μπορούσε να συνιστά παραβίαση του Άρθρου 5 ΑΣΔΑ «ανάλογα με τα εξατομικευμένα δεδομένα της κάθε περίπτωσης, τον τύπο της ασθένειας ή της διαταραχής, τον χρόνο που παρήλθε χωρίς ιατρική φροντίδα και τα σωρευτικά αποτελέσματά τους».

3.2.7 Πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη

Η ανεπαρκής ιατρική περίθαλψη των κρατουμένων ή η μη πρόσβασή τους σε αναγκαία φάρμακα μπορεί επίσης να παραβιάζει την ελευθερία από απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, είτε από μόνη της είτε όταν συντρέχουν και άλλοι παράγοντες. Παρότι δεν υπάρχει γενική υποχρέωση απελευθέρωσης των κρατουμένων για λόγους υγείας, υπάρχει η υποχρέωση προστασίας της σωματικής και ψυχικής τους ευεξίας για όσο διάστημα βρίσκονται υπό κράτηση. Απαιτείται να τους παρέχεται ιατρική περίθαλψη και τα φάρμακα που είναι απαραίτητα για την κατάσταση της υγείας τους. Για παράδειγμα, η μη παροχή σε κρατούμενους με AIDS ή με σοβαρές μορφές επιληψίας ιατρικής επίβλεψης και των απαραίτητων φαρμάκων, η οποία είχε ως συνέπεια την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας τους, μπορεί να υπονομεύσει την αξιοπρέπεια του κρατούμενου, και να προκαλέσει άγχος και κακουχία πέρα από αυτό που είναι εγγενές στην κράτηση, παραβιάζοντας το Άρθρο 3 ΕΣΔΑ. Μια τέτοια παραβίαση μπορεί να λάβει χώρα ακόμα και όταν δεν μπορεί να καταδειχτεί επιδείνωση της κατάστασης της υγείας ενός κρατούμενου.

Τα *Πρότυπα ΕΠΒ* διατυπώνουν την αρχή ότι οι κρατούμενοι δικαιούνται ισοδύναμο επίπεδο ιατρικής περίθαλψης με το ευρύ κοινό γενικά. Η Οδηγία 10 των αναθεωρημένων οδηγιών ΥΑ για την κράτηση των αιτούντων άσυλο προβλέπει ότι οι κρατούμενοι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να λάβουν την κατάλληλη ιατρική περίθαλψη και ψυχολογική συμβουλευτική, όπου κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο. Άλλα διεθνή μη δεσμευτικά κείμενα, μεταξύ άλλων οι Στοιχειώδεις Κανόνες για την Μεταχείριση των Κρατουμένων (Κανόνες 22 ως 25), ο Κώδικας Αρχών για την Προστασία όλων των Ατόμων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία με οποιαδήποτε μορφή κράτησης ή φυλάκισης (Αρχές 22 ως 26), οι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία (Ενότητα Η), και οι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη Μεταχείριση των γυναικών κρατουμένων, διατυπώνουν λεπτομερείς κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την κατάλληλη ιατρική περίθαλψη κατά την κράτηση.

Τα μέτρα ασφαλείας που λαμβάνονται κατά την παροχή ιατρικής φροντίδας πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε να σέβονται όσο το δυνατόν περισσότερο την

αξιοπρέπεια του κρατούμενου. Από αυτή την άποψη, προβλήματα μπορεί να δημιουργεί η χρήση χειροπέδων ή η επιβολή άλλων περιοριστικών μέτρων κατά τη θεραπεία.

Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τα μη δεσμευτικά κείμενα που αποτυπώνουν το δικαίωμα στην υγεία, όλα τα πρόσωπα, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, διαμονής ή μεταναστευτικού καθεστώτος, έχουν το δικαίωμα στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και στην περίθαλψη των επειγόντων περιστατικών, δικαίωμα που ισχύει επίσης κατά το χρόνο κράτησής τους.

3.2.8 Ευάλωτοι κρατούμενοι

Ψυχικά πάσχοντες κρατούμενοι

Οι ψυχικά πάσχοντες ή όσοι υποφέρουν από ψυχικές διαταραχές λόγω των τραυματικών τους εμπειριών χρειάζονται ειδική μέριμνα όταν κρατούνται σε χώρους κράτησης μεταναστών. Η κράτησή τους εγείρει ζητήματα σχετικά με το α) αν το πρόσωπο θα έπρεπε καν να κρατείται ή αν μπορούν να βρεθούν καταλληλότερα εναλλακτικά μέσα και, σε περίπτωση που η κράτηση κριθεί αναγκαία, β) ποια θα πρέπει να είναι η κατάλληλη μορφή κράτησης, οι συνθήκες της κράτησης και η παροχή ιατρικής φροντίδας.

Όταν τα προβλήματα ψυχικής υγείας ενός κρατούμενου προκαλούνται ή επιδεινώνονται από την κράτηση, και αν οι αρχές έχουν γνώση αυτών των προβλημάτων, η συνέχιση της κράτησης μπορεί να συνιστά κακομεταχείριση. Στην υπόθεση C κατά Αυστραλίας, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 7 ΔΣΑΠΔ λόγω της παρατεταμένης κράτησης ενός προσώπου με σοβαρή ψυχική πάθηση η οποία, όπως γνώριζαν οι αρχές, είχε προκύψει λόγω της κράτησής του και η οποία, όταν κάποια στιγμή απελευθερώθηκε, ήταν τόσο σοβαρή που είχε καταστεί μη αναστρέψιμη.

Ακόμα και όταν η κράτηση ενός ψυχικά πάσχοντος είναι δικαιολογημένη, πρέπει να εξετάζεται ποιος είναι ο κατάλληλος τόπος κράτησης: πρέπει να εξετάζεται αν το πρόσωπο πρέπει να κρατηθεί σε ένα εξειδικευμένο ψυχιατρικό κατάστημα ή αν θα πρέπει να παραμείνει στην ειδική ψυχιατρική πτέρυγα ενός κέντρου κράτησης.

Ανεξάρτητα από τον τόπο της κράτησης, η ανεπαρκής ψυχιατρική περίθαλψη από μόνη της ή σε συνδυασμό με άλλες ακατάλληλες συνθήκες κράτησης, μπορεί να συνιστά

ή να οδηγεί σε σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση. Για την αξιολόγηση αν η κράτηση ή οι συνθήκες της κράτησης ενός ψυχικά πάσχοντος συνιστούν σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πόσο ευάλωτο είναι το άτομο, καθώς και η αδυναμία του, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διαμαρτυρηθεί κατανοητά ή αποτελεσματικά για τον τρόπο που επηρεάζεται η υγεία του.

Άτομα με αναπηρία

Έχει θεωρηθεί ότι τόσο η ΔΣΑΔΠ στο Άρθρο 10 όσο και η ΕΣΔΑ στο Άρθρο 3 απαιτούν, στην περίπτωση της κράτησης ατόμων με αναπηρία, τη λήψη μέτρων που διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες κράτησης είναι κατάλληλες για τον βαθμό αναπηρίας των ατόμων αυτών. Σύμφωνα με το Άρθρο 24 ΣΔΑΑ, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να «διασφαλίζουν ότι, εάν τα άτομα με αναπηρία στερούνται της ελευθερίας τους μέσω οποιασδήποτε διαδικασίας, δικαιούνται, σε ίση βάση με τους άλλους, εγγυήσεις σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές της παρούσας Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής εύλογου καταλύματος». Στο Άρθρο 2 αυτής της Σύμβασης, το εύλογο κατάλυμα ορίζεται ως οι «απαραίτητες και κατάλληλες τροποποιήσεις και ρυθμίσεις, οι οποίες δεν επιβάλλουν δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, όπου απαιτείται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστούν, για τα άτομα με αναπηρίες, η απόλαυση ή η άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών».

Θύματα βασανιστηρίων

Δεδομένου ότι στους κρατούμενους αιτούντες άσυλο συμπεριλαμβάνονται θύματα βασανιστηρίων, τα διεθνή μη δεσμευτικά κείμενα συνιστούν στις αρχές να διενεργούν από την αρχή της κράτησής τους εκτιμήσεις (screening) της πνευματικής κατάστασης των κρατουμένων για να διακρίνουν θύματα βασανιστηρίων ή άλλων τραυματικών εμπειριών, τα οποία λόγω της κατάστασής τους, μπορεί να πρέπει να φιλοξενηθούν εκτός του χώρου κράτησης ή, εντός του χώρου κράτησης, μπορεί να χρειάζονται διαφορετικού τύπου εγκαταστάσεις, ή ειδικές υπηρεσίες ή ιατρική φροντίδα. Αυτή η διαδικασία διασφαλίζει ότι οι αρχές τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων να παρέχουν κατάλληλες συνθήκες

κράτησης ή καταλύματος, καθώς και ιατρική και ψυχιατρική περίθαλψη στα πρόσωπα αυτά.

Παιδιά

Τέλος, στις εξαιρετικές περιπτώσεις της κράτησης παιδιών, είτε είναι ασυνόδευτα είτε κρατούνται μαζί με την οικογένειά τους, οι συνθήκες κράτησης πρέπει να είναι κατάλληλες και όλες οι αποφάσεις σχετικά με την κράτηση πρέπει να λαμβάνουν πρωτίστως υπ' όψιν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού²⁰.

3.3 Τα δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση

Οι μετανάστες μπορεί να στερηθούν την ελευθερία τους για ποικίλους λόγους και σε διαφορετικά στάδια της μεταναστευτικής τους πορείας, όπως όταν τους αρνείται η είσοδος σε μία χώρα, όταν εισέρχονται παράνομα και γίνονται αντιληπτοί από τις αρχές, όταν η άδεια διαμονής έχει λήξει ή ακόμη όταν η κράτηση αιτούντος ασύλου κρίνεται απαραίτητη από τις αρχές. Οι διεθνείς κανόνες ορίζουν ότι, στον έλεγχο της μετανάστευσης, η κράτηση πρέπει να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας και πρέπει να είναι το έσχατο μέτρο, που θα πρέπει να επιβάλλεται μόνο όταν άλλα λιγότερα περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα όπως η υποχρέωση αναφοράς στις αρχές ή ο περιορισμός κατοικίας δεν μπορούν να εφαρμοστούν στη συγκεκριμένη ατομική περίπτωση.

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα απαγορεύει εν γένει κάθε «αυθαίρετη» κράτηση. Η ΕΣΔΑ, αντίθετα, ορίζει ότι η κράτηση είναι νόμιμη αν επιβάλλεται για μια σειρά συγκεκριμένων λόγων. Σε ότι αφορά την κράτηση των μεταναστών, την επιτρέπει σε δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις: για την αποτροπή της παράνομης εισόδου στη χώρα και για όσο εκκρεμεί η διαδικασία απέλασης ή έκδοσης. Το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιπλέον θέτει μία σειρά περιορισμών που αφορούν τον τόπο και το καθεστώς της κράτησης, καθώς και τις κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες που παρέχονται στους κρατούμενους. Επίσης ρυθμίζει την υποχρέωση του κράτους να τους προστατεύει από τη βία κατά την κράτηση και οι εγκαταστάσεις στις οποίες κρατούνται πρέπει να είναι συμβατές με την απαγόρευση των βασανιστηρίων και

²⁰ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.135-145, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

κάθε άλλης κακομεταχείρισης. Συνάμα, να παρέχουν συνθήκες επαρκούς καθαριότητας, ασφάλειας και υγιεινής και να τους μεταχειρίζονται με ανθρωπιά και με σεβασμό στην εγγενή αξιοπρέπεια του ανθρώπινου προσώπου. Οι κακές συνθήκες κράτησης και ο υπερπληθυσμός παραβιάζουν την απαγόρευση της κακομεταχείρισης. Οι οικονομικές δυσχέρειες ή οι δυσκολίες από την αυξανόμενη εισροή μεταναστών δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη μη συμμόρφωση με τους ανωτέρω περιορισμούς²¹.

Αυτοί που υπόκεινται σε κράτηση θα πρέπει να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση σε οποιαδήποτε δικαστική αρχή οι ίδιοι ή ο εκπρόσωπός τους και ανά τακτά χρονικά διαστήματα να ελέγχεται η νομιμότητα της κράτησης. Ειδικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, όπως η εθνική ασφάλεια, δεν αποτελούν λόγω περιορισμού του δικαιώματος του δικαστικού ελέγχου της κράτησης, εφόσον δεν υπάρχει παρέκκλιση. Οι αρχές οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι μετανάστες ενημερώνονται άμεσα σε γλώσσα που κατανοούν για το χαρακτήρα και τους λόγους της κράτησής τους, καθώς και για την διαδικασία επανεξέτασης και προσβολής της σχετικής απόφασης, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο μόρφωσής τους.

Συνάμα, σύμφωνα με τα διεθνή ή μη δεσμευτικά κείμενα και τις κατευθυντήριες οδηγίες, οι κρατούμενοι πρέπει να ενημερώνονται με τη βοήθεια διερμηνέων για νομικά ζητήματα, σε εμπιστευτικό περιβάλλον, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει δεχτεί ότι αν εμποδίζεται ο κρατούμενος να προσβάλει αποτελεσματικά τη νομιμότητα της κράτησης παραβιάζεται το άρθρο 5:4 ΕΣΔΑ²².

Το δικαίωμα της πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη. Όταν ξεκινά για πρώτη φορά η κράτηση, αναγνωρίζεται επίσης το δικαίωμα άμεσης πρόσβασης σε γιατρό της επιλογής του κρατούμενου, ο οποίος θα μπορέσει να αξιολογήσει την κατάσταση της σωματικής υγείας καθώς και τα ζητήματα της ψυχικής του υγείας που μπορεί να επηρεάσουν τη δικαιολόγηση οποιασδήποτε κράτησης, του τόπου κράτησης, ή της ιατρικής περίθαλψης και ψυχολογικής υποστήριξης που θα απαιτείται κατά την κράτηση.

Το δικαίωμα στην ενημέρωση του οικογενειακού ή φιλικού περιβάλλοντος για το γεγονός ή τον τόπο της κράτησης, και για την τυχόν επακόλουθη μεταφορά του

²¹Δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση – Δ. Τουτουντζόγλου – Justina.gr

²²Δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση – Δ. Τουτουντζόγλου – Justina.gr

κρατούμενου, είναι μια ουσιώδης ασφαλιστική δικλείδα ενάντια στην αυθαίρετη κράτηση, που προστατεύεται συστηματικά σε όλα τα διεθνή μη δεσμευτικά κείμενα. Το άρθρο 18:1 της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία όλων των Ατόμων από Βίαιη Εξαφάνιση προβλέπει ότι οποιοδήποτε άτομο με έννομο συμφέρον, όπως οι συγγενείς του ατόμου που στερείται την ελευθερία του, οι εκπρόσωποι ή οι συνήγοροι υπεράσπισης του, έχουν το δικαίωμα να πληροφορηθούν όλα τα στοιχεία που αφορούν την κράτηση και την περαιτέρω διαδικασία αυτής, καθώς και ενδεχόμενα συμβάντα σχετικά με αυτή. Το δικαίωμα αυτό έχει γενική εφαρμογή και ισχύει επομένως και στην περίπτωση της κράτησης μεταναστών.

Δικαίωμα προξενικής βοήθειας. Το άρθρο 36 της Σύμβασης της Βιέννης επί των Προξενικών Σχέσεων του 1963 (ΣΒΠΣ) προστατεύει το δικαίωμα των αλλοδαπών να λαμβάνουν προξενική βοήθεια ενώ βρίσκονται υπό οποιαδήποτε μορφή κράτησης. Η Σύμβαση προστατεύει: το δικαίωμα της ελεύθερης επικοινωνίας και της πρόσβασης σε προξενική βοήθεια, το δικαίωμα ενός κρατούμενου να ενημερώνει, αν το ζητήσει, τις προξενικές αρχές για το γεγονός ότι κρατείται ή έχει συλληφθεί, το δικαίωμα η επικοινωνία τους αυτή να τους προωθείται χωρίς καθυστέρηση, το δικαίωμα να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση για δικαιώματα επικοινωνίας με τις προξενικές αρχές, το δικαίωμα να αρνηθεί τις ενέργειες ή κάθε βοήθεια από τις προξενικές αρχές. Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει δεχτεί πως παρότι η Σύμβαση αφορά διακρατικές υποχρεώσεις, το δικαίωμα προξενικής βοήθειας είναι ατομικό δικαίωμα.

Συνεπώς, τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, συναρτώνται τόσο στενά με την προστασία της ανθρώπινης αξίας, ώστε να είναι αδιανόητη η άρνηση τους σε οποιαδήποτε ανθρώπινο ον, ανεξάρτητα από την νομιμότητα της εισόδου του στην επικράτεια. Ορισμένα ανθρώπινα δικαιώματα περιγράφονται ως «αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα». Ο όρος αναπαλλοτρίωτα ή απαράγραπτα δικαιώματα αναφέρεται σε ένα σύνολο ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν θεμελιώδη σημασία, δεν χορηγούνται από ανθρώπινη εξουσία και δεν γίνεται να παραδοθούν. Διεθνή συνέδρια κατατάσσουν ως απαραβίαστα δικαιώματα το δικαίωμα της ζωής, το δικαίωμα του να είσαι ελεύθερος από δουλεία, το δικαίωμα του να είσαι ελεύθερος από βασανιστήρια²³.

²³Δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση – Δ. Τουτουντζόγλου – Justina.gr

4 Η διοικητική κράτηση στην Ελλάδα

4.1 Η κράτηση του αλλοδαπού με απόφαση της διοικητικής αρχής στην Ελλάδα – Σύντομη ανασκόπηση

Το ζήτημα της διοικητικής κράτησης αλλοδαπών αποτελεί ένα από τα πιο πολυσυζητημένα ζητήματα και απασχολεί έντονα όχι μόνο τη θεωρία αλλά, κυρίως, τη νομολογία και δη τη διεθνή και ευρωπαϊκή, όπου η χώρα μας έχει στο ενεργητικό της πλείστες όσες καταδίκες, ιδίως από το ΕΔΔΑ (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) για αναξιοπρεπείς συνθήκες κράτησης και για εξευτελιστική μεταχείριση των κρατούμενων αλλοδαπών. Ζήτημα για το οποίο έχουν δημοσιευθεί πληθώρα εισηγήσεων και εκθέσεων που όχι μόνο το εξετάζουν εμπεριστατωμένα αλλά και το αναλύουν – κατά βάση αρνητικά – αποτυπώνοντας την μέχρι πρόσφατη πορεία του στη χώρα μας, ιδίως ως προς τις συνθήκες κράτησης και ως προς την μεταχείριση των υπό απέλαση αλλοδαπών.

Αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι να κρατούνται όλοι οι αλλοδαποί οι οποίοι συλλαμβάνονται χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα μέχρις ότου γίνει η ταυτοποίησή τους. Στη συνέχεια, αφήνονται ελεύθεροι μόνον όσοι προέρχονται από χώρες όπου επισυμβαίνουν συρράξεις και δεν μπορούν να επιστραφούν. Οι υπόλοιποι αλλοδαποί κρατούνται με βάση τα εκάστοτε ισχύοντα χρονικά όρια και τα οποία ανάλογα παρατείνονται ή όχι με δικαστικές αποφάσεις, ενώ ανά τρίμηνο εξετάζεται η νομιμότητα της κράτησης.

Στην Ελλάδα, η διοικητική κράτηση των αλλοδαπών εισήχθη με τον νόμο **1975/1991** σε συνάρτηση με την εισαγωγή της διάταξης για την διοικητική απέλαση. Το άρθρο 27 παρ. 6 του εν λόγω νόμου προέβλεπε την διοικητική απέλαση αλλοδαπών και την κράτησή τους «με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης» και για λόγους δημόσιου συμφέροντος «μέχρις ότου καταστεί δυνατή η απομάκρυνσή τους από το ελληνικό έδαφος». Η κράτηση δεν μπορούσε να αμφισβητηθεί ξεχωριστά, ο αλλοδαπός είχε απλώς προθεσμία 3 ημερών για να προσφύγει κατά της απόφασης απέλασής του.

Έκτοτε, η διοικητική κράτηση εμφανίζεται σε όλα τα μεταγενέστερα νομοθετικά κείμενα για την μετανάστευση. Ο νόμος 2910/2001 προέβλεπε επίσης την διοικητική

κράτηση των αλλοδαπών: το άρθρο 44 παρ. 3 του νόμου προέβλεπε την κράτηση του προς απέλαση αλλοδαπού «για διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες» ενώ, παράλληλα με τα δικαιώματα που έχει ο αλλοδαπός σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, εισάγει αυτοτελές δικαίωμα αντιρρήσεων κατά της κράτησης ή κατά της παράτασής της ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου, στην Περιφέρεια του οποίου κρατείται. Οι αντιρρήσεις πρέπει να διαλαμβάνουν συγκεκριμένους λόγους, μπορούν δε να υποβληθούν και προφορικά, οπότε συντάσσεται σχετική έκθεση²⁴.

Παρόμοια ρύθμιση είχε και ο νόμος **3386/2005**, άρθρο 76, παρ.3, σύμφωνα με τον οποίο, εφόσον ο αλλοδαπός εκ των εν γένει περιστάσεων κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της αναχώρησής του ή τη διαδικασία απομάκρυνσής του, με απόφαση των αρμόδιων οργάνων, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης ως προς την απέλασή του. Εφόσον εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτηση συνεχίζεται έως την εκτέλεση της απέλασης, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Σε περίπτωση που η απέλαση καθυστερεί επειδή αυτός αρνείται να συνεργασθεί ή καθυστερεί η λήψη των αναγκαίων για την απέλασή του εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσής του, η κράτηση του αλλοδαπού είναι δυνατόν να παραταθεί για περιορισμένο χρόνο, που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.

Με την έναρξη εφαρμογής του τελευταίου νόμου **3907/2011**, ο οποίος προβλέπει επίσης την κράτηση αλλοδαπών όπως και την αναγκαστική τους απομάκρυνση στην περίπτωση που δεν αρκεί να εφαρμοστούν άλλα εναλλακτικά μέτρα κράτησης, το μέγιστο επιτρεπόμενο όριο κράτησης αιτούντων άσυλο που ήταν τρεις μήνες και είχε γίνει κατόπιν έξι μήνες, αυξήθηκε στη συνέχεια με το Προεδρικό Διάταγμα **116/2012** στους δεκαοκτώ μήνες.

Τέλος, με την υπ' αρ. **44/2014** Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους - η οποία υιοθετήθηκε από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη με σχετική απόφασή του -, γνωμοδότησε, υπέρ της δυνατότητας να παραταθεί η κράτηση των υπό απέλαση/επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους τελούντων αλλοδαπών,

²⁴ Ζ. Παπασιώπη - Πασιά, 2015, Δίκαιο Αλλοδαπών, Σάκκουλα

για αόριστο διάστημα, πέραν του ανώτατου ορίου των δεκαοκτώ μηνών που θέτει ρητά ο νόμος. Ειδικότερα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, αποφάνθηκε ότι, «σε περίπτωση κράτησης αλλοδαπού επί 18 συνολικά μήνες κατόπιν προηγούμενης αποφάσεως επιστροφής ή απελάσεως [...] τα αρμόδια όργανα [...] δύνανται αυτομάτως [...] να επιβάλουν σε αυτόν το μέτρο της υποχρεωτικής διαμονής στο χώρο κρατήσεως».

Στην Ελλάδα, από το καλοκαίρι του 2012 και με την έναρξη της «Επιχείρησης Ξένιος Ζεύς» - έως τον Δεκέμβριο του 2014, η διοικητική κράτηση εφαρμοζόταν μαζικά, εξαντλώντας σε πολλές περιπτώσεις το ανώτατο όριο των 18 μηνών²⁵, σε μετανάστες που συλλαμβάνονταν για παράνομη διαμονή στη χώρα²⁶. Επιπλέον, οι μετανάστες των οποίων η επιστροφή (αναγκαστική ή εθελούσια) δεν υλοποιούνταν στο διάστημα της κράτησής τους, διέτρεχαν τον κίνδυνο να κρατηθούν εκ νέου. Επιπροσθέτως, όσοι αιτούνταν άσυλο, ενώ βρίσκονταν υπό διοικητική κράτηση, ήταν δυνατό να παραμείνουν σε κράτηση για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα (έως 15 μήνες) έως ότου εξεταστεί το αίτημά τους. Μέχρι τότε η κράτηση εφαρμοζόταν αδιακρίτως, χωρίς εγγυήσεις για ατομική αξιολόγηση, ακόμα και σε ευάλωτα άτομα ή και σε ανθρώπους για τους οποίους δεν υπήρχε προοπτική επιστροφής τους. Ο εκτιμώμενος αριθμός των υπό διοικητική κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο, σύμφωνα με την επίσημη δυναμικότητα των χώρων κράτησης μεταναστών, υπερέβαινε τα 6,000 άτομα²⁷. Επιπλέον, άγνωστος αριθμός, ενδεχομένως κάποιες χιλιάδες, κρατούνταν σε αστυνομικά τμήματα σε όλη τη χώρα, σε ακατάλληλες συνθήκες²⁸.

Τον **Φεβρουάριο του 2015** αποφασίστηκε η κατάργηση της Υπουργικής Απόφασης με την οποία έγινε δεκτή η υπ' αρ. 44/2014 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και η άμεση αποδέσμευση όσων κρατούνταν για χρονικό

²⁵ Στο διάστημα μεταξύ Αυγούστου 2012 και Φεβρουαρίου 2013, η αστυνομία προσήγαγε 85.000 αλλοδαπούς σε αστυνομικά τμήματα προς έλεγχο των τίτλων διαμονής τους στη χώρα. το ποσοστό που βρέθηκε χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ήταν περίπου 6%.

²⁶ Νόμος 3907/2011, που ενσωματώνει στο Ελληνικό Δίκαιο την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Επιστροφή των Υπηκόων Τρίτων Χωρών: Μεταναστευτικός Νόμος 3386/2005.

²⁷ Προ-αναχωρησιακά κέντρα: Κόρινθος (χωρητικότητα 1,000), Αμυδαλέζα (2,000), Κομοτηνή (540), Ξάνθη (480), Παρναέστι Δράμας (600), Φυλάκιο (370). Άλλοι χώροι κράτησης μεταναστών: Σάμος (280), Λέσβος (90), Χίος (100), Πέτρου Ράλλη (350), Ελληνικό (120) και άλλοι μικρότερης χωρητικότητας χώροι σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

²⁸ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

διάστημα πέραν των 18 μηνών. Το ίδιο αποφασίστηκε και για την απόλυση ευάλωτων ατόμων, όπως οικογένειες, παιδιά, ασυνόδευτοι ανήλικοι, έγκυες, θύματα βασανιστηρίων, ασθενείς, υπερήλικες και η αναγκαία παραπομπή τους σε Δομές Φιλοξενίας, όπως και η άμεση απόλυση όσων είχαν υποβάλλει αίτηση ασύλου. Επίσης: *«Απόλυση των κρατούμενων στις περιπτώσεις όπου η κράτηση έχει διαρκέσει πέραν των 6 μηνών, ανώτατο όριο που τίθεται ως κανόνας από τον νόμο-ταυτόχρονα με την έκδοση απόφασης εξάμηνης αναβολής απομάκρυνσης σύμφωνα με τις πρόνοιες του ν.3907/2011. Εξέταση, σε κάθε περίπτωση, της εφαρμογής των εναλλακτικών της κράτησης περιοριστικών μέτρων (υποχρέωση εμφάνισης στο αστυνομικό τμήμα του τόπου κατοικίας, δήλωση του τόπου κατοικίας κ.ά.). Η ίδια ρύθμιση μπορεί να εφαρμοστεί και για όσους/ες συλλαμβάνονται στο εξής να βρίσκονται στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα».*

Ανακεφαλαιώνοντας, μέχρι πρόσφατα, η συστηματική κράτηση των μεταναστών και αιτούντων άσυλο χρησιμοποιούνταν ολοένα και περισσότερο παγκοσμίως ως βασικό εργαλείο διαχείρισης της μετανάστευσης, ακόμη και από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να περιορίσουν τη μεταναστευτική ροή και να ασκήσουν πίεση στους υπό κράτηση μετανάστες να ενταχθούν σε προγράμματα εθελοντικού επαναπατρισμού. Ταυτόχρονα, οι αρχές αδιαφορούσαν για τις επιζήμιες επιπτώσεις της κράτησης στην υγεία και τη ζωή των μεταναστών και αιτούντων άσυλο, ενώ οι κοινωνίες των χωρών υποδοχής αγνοούσαν την πραγματικότητα της κράτησης των ανθρώπων αυτών.

4.2 Το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου στην Ελλάδα

Στο παρακάτω κείμενο θα γίνει προσπάθεια να παρουσιασθεί το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου αλλοδαπού στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται κυρίως από τη σχετική νομοθεσία και τη διοικητική πρακτική.

Σύμφωνα με τον Σπύρο Κουλοχέρη, Δικηγόρο στη Νομική Υπηρεσία Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, από τη νομοθεσία για την διοικητική κράτηση αλλοδαπών παρατηρούμε τα εξής:

- ✓ το δίκαιο δεν αντιμετωπίζει τον αλλοδαπό ως κατηγορούμενο και πολύ περισσότερο δεν τον αντιμετωπίζει ως εγκληματία.

- ✓ Διοικητικά κρατούμενος είναι ο άμεσα απελάσιμος αλλοδαπός. Αποκλειστικός σκοπός της κράτησης δεν είναι η τιμωρία ή ο σωφρονισμός, ούτε η αποτροπή για όσους αργότερα αποπειραθούν να εισέλθουν στη χώρα παράτυπα, αλλά η απέλαση.
- ✓ «Η κράτηση, ως έσχατο μέτρο κατ' άρθρο 3- παρ. 1 Ν3907/2011 δικαιολογείται μόνο για την προετοιμασία της επιστροφής ή για την εκτέλεση της διαδικασίας απομακρύνσεως και εφόσον δεν αρκεί η εφαρμογή λιγότερο αναγκαστικών μέτρων²⁹, υπόκειται δε στην αρχή της αναλογικότητας»³⁰.
- ✓ Η διοικητική κράτηση δύναται να παύσει ανά πάσα στιγμή με την διαδικασία υποβολής αντιρρήσεων, και κρίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τον κατά τόπον πρόεδρο πρωτοδικών³¹.

Έτσι, η ελληνική έννομη τάξη βλέπει από τη μία πλευρά τους διοικητικά κρατούμενους ως πρόσωπα με ενιαίο «προφίλ» και την κράτηση τους ως εξαιρετικό μέτρο και ανά πάσα στιγμή ανατρέψιμο.

Από την άλλη πλευρά **στο δίκαιο** βλέπει κανείς να αποτυπώνονται διαφορετικά προφίλ των διοικητικά κρατουμένων. Έτσι, επιτρέπει στους αρμόδιους να εξατομικεύουν την περίπτωση του κρατούμενου και ανάλογα, είτε να τους αφήσει ελεύθερους, είτε να τους θέσει περιοριστικά μέτρα. Το άρθρο 42 παρ. 6 του Ν3907/2011 αναφέρει ενδεικτικά τις κατηγορίες των ευάλωτων ομάδων που προστατεύονται από την απέλαση³².

²⁹ Πρόκειται για τα εναλλακτικά μέτρα της κράτησης του άρθρου 21 Ν3907/2011

³⁰ Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 44/2014, σελ.21

³¹ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.30, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

³² 1. Απαγορεύεται η απέλαση εφόσον ο αλλοδαπός:

Α) είναι ανήλικος και οι γονείς του ή τα πρόσωπα που έχουν την επιμέλειά του διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα

Β) είναι γονέας ημεδαπού ανηλίκου και έχει την επιμέλεια ή έχει την υποχρέωση διατροφής, την οποία εκπληρώνει.

Γ) έχει υπερβεί το 80^ο έτος της ηλικίας του.

Δ) έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας ή έχει ζητήσει την παροχή ασύλου, υπό την επιφύλαξη των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951

Ε) είναι ανήλικος στον οποίον έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα με απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων.

Στην απαγόρευση της απέλασης περιλαμβάνονται και έγκυες γυναίκες κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι μήνες μετά τον τοκετό.

2. Δεν απαγορεύεται η απέλαση στις περιπτώσεις β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου, όταν ο αλλοδαπός είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία.»

Σημαντική από πολλές απόψεις είναι η εισαγωγή του θεσμού της Πρώτης Υποδοχής στην Ελλάδα με το Νόμο 3907/2011 σύμφωνα με την οποία γίνεται ο διαχωρισμός από εξειδικευμένο προσωπικό ομάδων που είναι ευάλωτες ή δικαιούνται διεθνή προστασία. Σκοπός του θεσμού αυτού είναι οι ευάλωτες αυτές ομάδες να παραπεμφθούν σε ειδικές δομές και οι αιτούντες άσυλο στα κέντρα υποδοχής αιτούντων.

Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα πρόσωπα τα οποία υπάγονται στη διαδικασία πρώτης υποδοχής πάλι τελούν σε περιορισμό της ελευθερίας τους δηλαδή είναι κρατούμενοι, δεδομένου ότι το μοναδικό κέντρο πρώτης υποδοχής, που λειτουργεί στο Φυλάκιο του νομού Έβρου είναι κλειστό κέντρο, από το οποίο απαγορεύεται η έξοδος κατά το διάστημα στο οποίο οι «νεοεισερχόμενοι» βρίσκονται σε αυτό.

Στο Ν3907/2011 στα άρθρα 11, 41 και 44 αναφέρονται ορισμένες ομάδες οι οποίες τελούν υπό προστασία. Κατ' αρχάς στο αρ. 11 εξηγείται ο διαχωρισμός και η παραπομπή και συγκεκριμενοποιούνται οι ευπαθείς κατηγορίες.

Οι Υπηρεσίες Πρώτης Υποδοχής ενημερώνουν τους υπηκόους τρίτων χωρών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Οι αιτούντες διεθνή προστασία παραπέμπονται στο κατά τόπο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου, κλιμάκιο του οποίου μπορεί να λειτουργεί στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής. Σε κάθε στάδιο των διαδικασιών Πρώτης Υποδοχής, η υποβολή αιτήματος υπαγωγής σε καθεστώς διεθνούς προστασίας υποχρεώνει στον διαχωρισμό του αιτούντος και την παραπομπή του στο κατά τόπο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου. Η παραλαβή των αιτημάτων και οι συνεντεύξεις των αιτούντων μπορούν να διεξάγονται εντός των εγκαταστάσεων της Πρώτης Υποδοχής, οι ίδιοι δε παραμένουν στις εγκαταστάσεις για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία εξέτασης του αιτήματός τους, με την επιφύλαξη των προθεσμιών της παραγράφου 5. Αν μετά την παρέλευση των προθεσμιών αυτών δεν έχει περατωθεί η εξέταση του αιτήματός τους το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου χορηγεί στον ενδιαφερόμενο δελτίο αιτήσαντος άσυλο και τον παραπέμπει σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας για τη λειτουργία των οποίων μεριμνά το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Εφόσον το αίτημα και η προσφυγή απορριφθεί ενόσω οι υπήκοοι τρίτων χωρών παραμένουν στο Κέντρο ή τη Μονάδα Πρώτης Υποδοχής, αυτοί παραπέμπονται στην αρμόδια αρχή για την υπαγωγή τους σε διαδικασία απέλασης, επιστροφής ή επανεισδοχής.

Ο επικεφαλής του Κέντρου ή της Μονάδας, ύστερα από εισήγηση του προϊσταμένου του κλιμακίου ιατρικού ελέγχου και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης παραπέμπει τα πρόσωπα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες στον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα κοινωνικής στήριξης ή προστασίας. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται η συνέχεια της θεραπευτικής αγωγής στις περιπτώσεις, που αυτό απαιτείται. Ως ευάλωτες ομάδες νοούνται για τις ανάγκες του παρόντος:

- α) οι ασυνόδευτοι ανήλικοι
- β) τα άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ασθένεια
- γ) οι υπερήλικες
- δ) οι γυναίκες σε κύηση ή λοχεία
- ε) οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα
- στ) τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης και
- ζ) τα θύματα εμπορίας ανθρώπων

Οι εναπομείναντες υπήκοοι τρίτων χωρών μπορεί να παραμένουν στις εγκαταστάσεις Πρώτης Υποδοχής μέχρι την επαναπροώθησή τους ή την έκδοση της απόφασης επιστροφής ή απέλασης οπότε και εφαρμόζεται η προβλεπόμενη διαδικασία. Εφόσον η αρχή που είναι αρμόδια να αποφασίσει την απέλαση κρίνει ότι αυτή πρέπει να αναβληθεί ή ότι η κράτηση δεν είναι αναγκαία, ο υπήκοος τρίτης χώρας εφοδιάζεται με γραπτή βεβαίωση και του επιτρέπεται να αποχωρήσει από τις Εγκαταστάσεις της Πρώτης Υποδοχής, υπό τους περιοριστικούς όρους που του έχουν τυχόν επιβληθεί, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 3.

Αν η εισήγηση για την παραπομπή, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 3, δεν γίνεται δεκτή από τον επικεφαλής του Κέντρου ή της Μονάδας Πρώτης Υποδοχής η απόφαση λαμβάνεται από επιτροπή που συγκροτείται από τον επικεφαλής του Κέντρου ή της Μονάδας Πρώτης Υποδοχής και τους Προϊσταμένους των κλιμακίων του Κέντρου ή της Μονάδας και ενημερώνεται σχετικά η Κεντρική Υπηρεσία³³.

³³ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ31-33, Εκδ.Νομική Βιβλιοθήκη

Κατά συνέπεια φαίνεται ότι ο νόμος 3907/2011 φαίνεται να αναγνωρίζει ευπαθείς ομάδες και μεριμνά για την προστασία τους παραπέμποντάς τους στις αρμόδιες δομές. Το μέτρο αυτό της Πρώτης Υποδοχής έχει σαν σκοπό την προστασία των ευάλωτων ομάδων και προσφύγων και τον περιορισμό του αριθμού των διοικητικά κρατούμενων που δεν emπίπτουν στις ομάδες αυτές. Το γεγονός όμως ότι, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχει ένα μόνο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο Έβρου ενώ κλιμάκια της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής λειτουργούν σε κέντρα κράτησης και όχι Κέντρα Πρώτης Υποδοχής αναμφίβολα δεν εξυπηρετεί τον σκοπό του νομοθέτη.

Επιπλέον, στην πράξη εμφανίζεται το φαινόμενο να πραγματοποιείται ένα είδος «άτυπης κράτησης» για όσους συλλαμβάνονται στην περιοχή του Έβρου πριν τη μεταγωγή των νεοεισερχομένων στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής. Μετά δε το μέγιστο διάστημα της κράτησης των 25 ημερών, να συνεχίζεται ο περιορισμός της ελευθερίας τους ως διοικητική κράτηση σε κέντρα κράτησης στα λεγόμενα προαναχωρησιακά κέντρα.

Ως προς τους αιτούντες άσυλο, εξαιτίας της έλλειψης κατάλληλων κέντρων υποδοχής, το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής υποχρεούται να τους παραπέμψει σύμφωνα με τα ως άνω σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας για τη λειτουργία των οποίων μεριμνά το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η διαμονή των αιτούντων άσυλο σε κέντρα υποδοχής τα οποία βεβαίως δεν είναι κέντρα κράτησης, προβλέπεται από την σχετική ενωσιακή νομοθεσία, όπως αυτή έχει ενσωματωθεί με το ΠΔ 220/2007. Στην πράξη η έλλειψη δομών για αιτούντες άσυλο (υπάρχουν λιγότερες από χίλιες κλίνες σε δομές, που κατά κανόνα διαχειρίζονται Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις) έχει παραδόξως ως αποτέλεσμα την διοικητική τους κράτηση η οποία όμως δεν μπορεί να οδηγήσει σε άμεση απέλαση αφού τόσο οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες όσο και οι αιτούντες άσυλο όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία ασύλου τους δεν απελαύνονται (αρχή non refoulement της Σύμβασης της Γενεύης του 1951). Συνεπώς αναιρείται ο σκοπός για τον οποίο κρατούνται³⁴.

Είναι σαφές ότι η ελληνική έννομη τάξη νομιμοποιεί και θέτει ως κανόνα , και όχι ως εξαίρεση ως όφειλε, την κράτηση όσων υποβάλλουν αίτημα ασύλου ενώ έχουν

³⁴ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.33, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

συλληφθεί να εισέρχονται ή να διαμένουν νόμιμα στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα. Σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ.2 του ΠΔ 114/2010 που ενσωματώνει την οδηγία 2005/85/EK του Συμβουλίου, αλλοδαπός ή ανιθαγενής που υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας ενόσω κρατείται, παραμένει υπό κράτηση, εφόσον αυτή έχει επιβληθεί κατ' εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Εάν κρατείται βάσει των άλλων διατάξεων, κατ' εξαίρεση και εφόσον κριθεί ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα, παραμένει υπό κράτηση για έναν από τους παρακάτω λόγους:

- α) για τη διαπίστωση των πραγματικών στοιχείων της ταυτότητάς ή της καταγωγής του,
- β) εφόσον συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, κατά την αιτιολογημένη κρίση της αστυνομικής αρχής, ή
- γ) εφόσον η κράτησή του κρίνεται αναγκαία για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησής του. Στην περίπτωση αυτήν οι Αρχές Εξέτασης λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Μια άλλη περίπτωση προσώπων, που παραδόξως τελούν υπό κράτηση είναι τα ασυνόδευτα παιδιά τα οποία είναι κρατούμενα για μεγάλο πολλές φορές χρονικό διάστημα έως ότου βρεθεί φορέας που θα αναλάβει την μέριμνά τους³⁵.

Πέραν όμως του νομοθετικού πλαισίου η πραγματικότητα των διοικητικά κρατουμένων εμφανίζεται να είναι πολλές φορές ζοφερή. Η δημοσιευμένη έκθεση για την Ελλάδα το 2014 της Επιτροπής κατά των βασανιστηρίων περιγράφει την κατάσταση αυτή³⁶.

Η υπ' αρ. 44/2014 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους την οποία συνυπέγραψε ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, έκρινε ότι για τους «μη νόμιμους αλλοδαπούς» μετά το πέρας του δεκαοκτάμηνου, που αποτελεί τον μέγιστο χρόνο κράτησης, δύναται να συνεχιστεί η κράτηση επ' αόριστον μέχρι να ολοκληρωθεί η εκτέλεση της αποφάσεως επιστροφής τους, η οποία είναι ανέφικτη αποκλειστικά από υπαιτιότητά τους.

Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών έκρινε ότι, το ως άνω «μέτρο» αποτελεί συνέχιση της κράτησης, συνεπώς πρέπει να διακοπεί.

³⁵ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ.34, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

³⁶ <http://www.cpt.coe.int/en/states/grc.htm>

Η αιτιολογία της απόφασης αυτής είναι ότι αν αφεθούν ελεύθεροι «οδηγούμεθα σε έμμεση νομιμοποίηση της παραμονής των ως άνω αλλοδαπών στη χώρα ενώ εκτιμάται με βεβαιότητα ότι η απελευθέρωση αυτή θα οδηγήσει αναπόφευκτα στην ραγδαία αύξηση του πληθυσμού των μη νόμιμων μεταναστών στο εσωτερικό, με τις εντεύθεν δυσμενείς συνέπειες στη δημόσια τάξη και ασφάλεια, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι οι μετανάστες αυτοί στερούνται πόρων για την διαβίωσή τους». Με την διαπίστωση αυτή ομόφωνα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους θεωρεί την στέρηση πόρων για την διαβίωση ως στοιχείο, που συντείνει στη εγκληματικότητα και μάλιστα τέτοιας μορφής, που καθιστά τα άτομα αυτά επικίνδυνα για την δημόσια τάξη.

Αντίθετα, με την υποχρεωτική διαμονή των παράνομων αλλοδαπών στα προαναχωρησιακά κέντρα μέχρι να επιστρέψουν, οικειοθελώς, προστατεύεται συγχρόνως το δημόσιο συμφέρον, «αφού πρόκειται για ευάλωτα άτομα, χωρίς μόνιμη διαμονή, χωρίς δυνατότητα να εργασθούν και κινδυνεύουν να πέσουν σε μεγάλη ένδεια ή σε παράνομα κυκλώματα εκμεταλλεύσεώς τους».

Με τη Γνωμοδότηση αυτή, σύμφωνα με την οποία εισάγεται η επ' αόριστον κράτηση, η Ελληνική Διοίκηση, ποινικοποιεί την μη συμμόρφωση και αυτόβουλη συνεργασία για την «οικειοθελή» τους απομάκρυνση. Έτσι ομογενοποιεί το προφίλ των μη αυτοβούλως και οικειοθελώς συνεργαζομένων για την απομάκρυνσή τους ατόμων ως ευάλωτων, τα τιμωρεί δε, παρά το ότι αποδέχεται την ευαλωτότητά τους, σε αέναη διοικητική κράτηση.

Παράλληλα θεωρεί συλλήβδην τους άτυπους μετανάστες άτομα επικίνδυνα για την δημόσια τάξη και ασφάλεια και τα αναφέρει ως στοιχεία, που συνηγορούν προς αυτή την κατεύθυνση. Με την απόφαση αυτή επιβάλλεται στους αρμόδιους φορείς να παρανομήσουν παραβαίνοντας την υποχρέωσή τους να αφήσουν ελεύθερους τους συγκεκριμένους διοικητικά κρατούμενους μετά την παρέλευση του δεκαοκτάμηνου.

Το κείμενο αυτό το οποίο παρερμηνεύει την κείμενη νομοθεσία είναι σημαντικό για την εξέταση των φοβικών συνδρόμων και της ψυχοπαθολογίας που φανερώνει και τα οποία πρέπει να εξεταστούν από τις ανάλογες επιστήμες.

Το ομοιόμορφο προφίλ των διοικητικά κρατούμενων στο οποίο συντείνει η ελληνική έννομη τάξη και το οποίο επιβάλλει η Ελληνική Διοίκηση με την υπ' αρ.

44/2014 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αποτελεί σαφή διάκριση μεταξύ των ημεδαπών και αλλοδαπών στη χώρα³⁷.

Έρευνα του 2004³⁸ στους κατοίκους τριών αθηναϊκών συνοικιών έδειξε ότι πολλοί αλλοδαποί ιεραρχήθηκαν ως πρώτος λόγος δημιουργίας της ανασφάλειάς τους (23,7%). Ακολουθούσε η ανεπαρκής αστυνόμευση (22,9%) και οι ερημικές και κακοφωτισμένες περιοχές (15,2%). Η συλλογική αγωνία για την κοινωνική απειλή έχει συνδέσει την παρουσία μεταναστών με την αύξηση της εγκληματικότητας.³⁹ Στο βιβλίο της, η δικαστής-δρ. εγκληματολογίας Ε. Βαγενά – Παλαιολόγου ερευνά τον ρατσισμό και την ξеноφοβία στη δικαιοσύνη και στην αστυνομία με σημαντικά συμπεράσματα από τα οποία προκύπτει ότι η συλλογική αυτή αγωνία διακατέχει και τους εκπροσώπους της δικαστικής εξουσίας και την Αστυνομία.

Υπάρχει όμως μια κοινή συνισταμένη, που συνδέει όλους τους διοικητικά κρατούμενους, ένα κοινό προφίλ. Έχει να κάνει με τις συνέπειες της κράτησης στα πρόσωπα που την υφίστανται. Μελέτες ψυχιατρικές έχουν καταδείξει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της παρατεταμένης κράτησης στην ψυχολογική κατάσταση των κρατούμενων. Αναφέρονται επίμονη θλίψη, απελπισία, ενοχλητικές αναμνήσεις, επιθέσεις θυμού που σχετίζονται με τη διάρκεια της κράτησης. Η κράτηση γενικώς βιώνεται ως εξευτελιστική και ταπεινωτική και οι ίδιοι αναφέρονται ότι αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες. Ο αυστηρός έλεγχος και για τις πιο μικρές λεπτομέρειες της ζωής τους, έλεγχος που προορίζεται για επικίνδυνους εγκληματίες, βιώνεται ως απώλεια της αξιοπρέπειάς τους.

Διαφορετικές συνιστώσες και κοινές συνισταμένες βλέπει κανείς όταν μιλά για το προφίλ του διοικητικά κρατούμενου. Η συλλήβδην αντιμετώπιση του διοικητικά κρατούμενου ως εγκληματία είναι το προφίλ, που κατά κανόνα βλέπει η διοίκηση στο πρόσωπό του.

Ο Νόμος από την άλλη πλευρά θέτει ίσως όχι τόσο αυστηρούς περιορισμούς και εχέγγυα όταν πρόκειται για την στέρηση της ελευθερίας του διοικητικά κρατούμενου

³⁷ Γιάννης Παπαγεωργίου, Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών, 2015, σελ. 35-36, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

³⁸ Χ. Ζαραφωνίτου, «Τιμωρητικότητα: Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματικοί προβληματισμοί», σελ. 97 με τις σχετικές υποσημειώσεις, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2008.

³⁹ Ευαγγελία Βαγενά – Παλαιολόγου, «Ρατσισμός και Ξενοφοβία: Έρευνα στη δικαιοσύνη και στην αστυνομία» σελ.22, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

προσώπου. Αλλά και οι επιστήμες της ψυχικής υγείας καταγράφουν τις οδυνηρές συνέπειες στον ψυχισμό του. Η διάσταση αυτή στο προφίλ του διοικητικά κρατούμενου μεταξύ θεωρίας και πράξης, Νόμου και εφαρμογής του θέτει εκ νέου ερωτήματα όπως αυτά της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

4.3 Οι υγειονομικές επιπτώσεις της κράτησης –

Ευρήματα από την Ελλάδα

Σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες, η κράτηση προκαλεί σοβαρές διαταραχές σε αυτούς που την υφίστανται. Οδηγεί σε συσσώρευση σημαντικών κλινικών συμπτωμάτων, όπως η βαριά κατάθλιψη, η ανησυχία, προβλήματα μετατραυματικού στρες, ακόμα και σε αυτοτραυματισμό. Πριν λίγα χρόνια, οι εργαζόμενοι του «Jesuit Refugee Service (JRS), μαζί με εθελοντές, επικύρωσαν αυτές τις διαπιστώσεις, επισκεπτόμενοι, τακτικά, Κέντρα Κράτησης κατά μήκος της Ευρώπης, όπου αντιμετώπισαν την απογοήτευση, την ανασφάλεια, το φόβο και το θυμό, που είναι τα συνήθη αισθήματα των κρατουμένων. Η κράτηση είναι επιβλαβής, και είναι επίσης άχρηστη επειδή οι κυβερνήσεις μπορούν να αποφασίσουν για το καθεστώς μετανάστευσης των ανθρώπων κατά τη διάρκεια που αυτοί ζουν μέσα στην κοινότητα. Δεν είναι απαραίτητο να τους εκθέτουν στις επιβλαβείς καταστάσεις ενός Κέντρου Κράτησης⁴⁰.

Οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα», αναφέρονται στα ευρήματα από την εμπειρία κατά τα τελευταία έτη σε χώρους κράτησης μεταναστών στην Ελλάδα.

Η εμπειρία των MSF σχετικά με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα προκύπτει από την παρουσία της οργάνωσης τόσο στις χώρες προέλευσης, σήμερα κυρίως σε αφρικανικές χώρες και σε εμπόλεμες ζώνες στη Μέση Ανατολή, όσο και στις χώρες διέλευσης και προορισμού.

Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες συνιστούν ευάλωτο πληθυσμό ήδη πριν την άφιξή τους στα κέντρα κράτησης, λόγω του δύσκολου ταξιδιού και της σώρευσης παραγόντων κινδύνου για την ψυχική και σωματική τους υγεία στη διάρκεια της διαδρομής. Η παρουσία των MSF σε Ελλάδα, Μάλτα και Ιταλία, κύρια σημεία εισόδου

⁴⁰ «*Migration Forcées, Détention, alternatives à la détention, et expulsion*», University of Oxford, Centre d' études sur les réfugiés, 2013, σελ. 40

στη νότια Ευρώπη, στα νησιά και στα χερσαία σύνορα στον Έβρο από το 2008 έως το 2014, καταδεικνύει τις ιατρικές ανάγκες του εν λόγω πληθυσμού⁴¹.

➤ *Βασικά ευρήματα στα Κέντρα Κράτησης: θέματα ανησυχίας*

Στο πλαίσιο μιας γενικότερης εκτίμησης της κατάστασης, τα κέντρα κράτησης, και τα αστυνομικά τμήματα, που χρησιμοποιούνται ως ανεπίσημοι χώροι κράτησης, κρίνονται συνολικά ακατάλληλα και οι συνθήκες υγιεινής τους υποτυπώδεις. Κρατούνται άνθρωποι για μήνες σε εντελώς ακατάλληλους χώρους, με έλλειψη φωτισμού και εξαερισμού και χωρίς τη δυνατότητα προαυλισμού.

Αναλυτικότερα, οι συνθήκες υγιεινής είναι ανεπαρκείς, καθώς δεν πραγματοποιούνται ή είναι πολύ περιορισμένες οι υπηρεσίες καθαρισμού, η διανομή ειδών προσωπικής υγιεινής και η συντήρηση. Επιπλέον, σε ορισμένες εγκαταστάσεις απουσιάζει ή δεν υπάρχει επαρκής παροχή ζεστού νερού.

Η ανάγκη για προαυλισμό επιτείνεται, ειδικά δεδομένης της επιμήκυνσης του χρόνου κράτησης. Η πρόσβαση σε εξωτερικό χώρο είναι ανύπαρκτη ή αρκετά περιορισμένη. Μολονότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια κάποια βελτίωση, καθώς έκλεισαν ακατάλληλοι χώροι όπως η Παγανή στη Λέσβο και η Βένα στη Ροδόπη, στα λοιπά κέντρα κράτησης δε σημειώθηκε καμία βελτίωση των συνθηκών υγιεινής. Επιπλέον, παρατηρείται έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών για ευάλωτες ομάδες, ενώ η πρόσβαση και σε βασικές υπηρεσίες, όπως η περίθαλψη, είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των κέντρων κράτησης είναι η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού. Το προσωπικό διαχείρισης αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από Αστυνομικούς, οι οποίοι καλούνται να ανταποκριθούν και σε ιατρικά ορισμένες φορές ζητήματα επιλέγοντας αν και πώς θα γίνει παραπομπή σε δομή υγείας. Παράλληλα, αρμόδιοι φορείς όπως το Υπουργείο Υγείας δεν συμμετέχουν συστηματικά στη διαχείριση ή επίβλεψη των ιατρικών υπηρεσιών και των συνθηκών υγιεινής στους χώρους κράτησης.

Παρατηρείται, επίσης, έλλειψη πρωτοκόλλων και διαδικαστικών κανόνων για τη διαχείριση των κέντρων κράτησης στην πράξη, με αποτέλεσμα η πρακτική να διαφέρει ανά κέντρο. Ως προς τον προαυλισμό και την πρόσβαση σε επικοινωνία για παράδειγμα,

⁴¹ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

εξαρτάται από τον αρμόδιο διοικητή του εκάστοτε κέντρου καθώς σε κάποιους χώρους επιτρέπεται στους μετανάστες να κρατήσουν το κινητό τους τηλέφωνο και σε κάποιους χώρους όχι. Τα ανωτέρω προβλήματα θα μπορούσαν να διαπιστώνονται και να καταγράφονται στα πλαίσια τακτικών ελέγχων. Ωστόσο, παρά την αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη για συστηματικούς ελέγχους κατά τον Ν3907/2011, η εν λόγω ανεξάρτητη αρχή δε διαθέτει την επιχειρησιακή δυνατότητα για τακτικές αυτοψίες και τακτική εφαρμογή.

Τέλος, η έγκαιρη αντιμετώπιση ιατρικών προβλημάτων παρεμποδίζεται από την έλλειψη διαδικασιών εκτίμησης της ευαλωτότητας και των ιατρικών ζητημάτων κατά την άφιξη στον χώρο κράτησης. Τέτοιες διαδικασίες ακολουθούνται μόνο στην Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, όπου συνεπώς καλύπτουν μόνο τους νεοεισερχόμενους. Η ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό πέραν των αστυνομικών υπαλλήλων, εργαζόμενο σταθερά και μόνιμα στα κέντρα κράτησης είναι απαραίτητη⁴².

➤ *Έλλειψη πρόσβασης στη υγειονομική περίθαλψη*

Η έλλειψη ή η αποσπασματική παροχή ιατρικών υπηρεσιών στους χώρους κράτησης μεταναστών αποτελεί ένα διαρκές πρόβλημα. Τα συχνά και μεγάλα κενά στην παροχή ιατρικής περίθαλψης στα κέντρα κράτησης, όπως επίσης και η απουσία ιατρικής εκτίμησης μετά τη σύλληψη, οδηγούν στο να παραμελούνται ασθενείς με σοβαρές παθήσεις και μερικές φορές ακόμα και στην διακοπή της θεραπείας τους.

Ιατρικές υπηρεσίες έχουν παρασχεθεί στα μεγαλύτερης χωρητικότητας κέντρα κράτησης μεταναστών μόνο στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων περιορισμένης διάρκειας, χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα προγράμματα αυτά έχουν υλοποιήσει το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), 4^η ΥΠΕ (Υγειονομική Περιφέρεια), μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώ το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη έχει υλοποιήσει αντίστοιχες δράσεις (πρόσληψη Κοινωνικών Λειτουργών και Ψυχολόγων) για περιορισμένα πάντα χρονικά διαστήματα.

Διαπιστώνεται ότι οι αστυνομικοί υποκαθιστούν το ιατρικό προσωπικό με αποτέλεσμα να παραμελούνται σοβαρά ιατρικά περιστατικά.

⁴² «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

Επίσης, οι πρακτικές δυσκολίες που σχετίζονται με τη μεταφορά των ασθενών, όπως η υποχρέωση για αστυνομική συνοδεία και φρούρηση, καθώς και η έλλειψη διερμηνείας, δημιουργούν πρόσθετα εμπόδια για την πρόσβαση των υπό διοικητική κράτηση μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας. Επιπλέον, το κόστος της θεραπείας αποτελεί εμπόδιο σε αρκετές περιπτώσεις, παρότι τα ιατρικά έξοδα των κρατουμένων πρέπει να καλύπτονται από το κράτος⁴³.

➤ *Συνέπειες της κράτησης στην σωματική υγεία των μεταναστών*

Οι άσχημες συνθήκες διαβίωσης και οι ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής συμβάλλουν στην εμφάνιση μεταδοτικών ασθενειών, όπως π.χ η ψώρα, αυξάνοντας τον κίνδυνο για την υγεία τους, όπως έχει επισημανθεί από διάφορους φορείς. Παρότι έχει δοθεί ευρωπαϊκή χρηματοδότηση στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής και στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Συνόρων έχουν γίνει ελάχιστες βελτιώσεις στους χώρους κράτησης⁴⁴.

➤ *Συνέπειες της κράτησης στην ψυχική υγεία των μεταναστών*

Η κράτηση μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα επιζήμια για την ψυχική υγεία των μεταναστών και των προσφύγων. Διάφορες μαρτυρίες των μεταναστών αλλά και του επιστημονικού προσωπικού που έχει εργαστεί σε αυτούς τους χώρους δείχνουν ότι η κράτηση καθεαυτή ήταν η σημαντικότερη αιτία άγχους και ψυχικής επιβάρυνσης για την πλειονότητα των μεταναστών. Συμπτώματα άγχους, κατάθλιψης και ψυχοσωματικές εκδηλώσεις παρατηρήθηκαν σε πολλούς ασθενείς. Οι κακές συνθήκες διαβίωσης, ο συνωστισμός, ο συνεχής θόρυβος, η έλλειψη δραστηριοτήτων, η εξάρτηση από τις αποφάσεις των άλλων και η αβεβαιότητα για το μέλλον, συμβάλλουν στην ψυχική επιβάρυνση. Επιπροσθέτως, η έλλειψη πληροφόρησης και επικοινωνίας με τον έξω κόσμο είναι παράγοντες που επιδεινώνουν την ήδη επιβαρυσμένη ψυχολογική κατάσταση των υπό κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο.

Επιπλέον, η κράτηση επέτεινε τα συμπτώματα ασθενών που είχαν ήδη βιώσει τραυματικές εμπειρίες, όπως λ.χ η προηγούμενη έκθεση σε βία, καθώς επίσης μπορεί να

⁴³ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

⁴⁴ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

συμβάλει στην επιδείνωση υπαρχόντων συμπτωμάτων, να εμποδίσει τη διαδικασία της ανάρρωσης και να συμβάλει στη δημιουργία νέων τραυμάτων.

Δεν είναι σπάνιο για απελπισμένους μετανάστες να κάνουν απεργία πείνας, να προκαλέσουν κάποιον αυτοτραυματισμό, ή ακόμη και να κάνουν απόπειρα αυτοκτονίας, όπως και έχει γίνει στο παρελθόν. Η απογοήτευση και η αδυναμία να λύσουν τα προβλήματά τους, τους κάνει να αντιδρούν με ακραίο τρόπο. Το αίσθημα της αδικίας είναι επίσης πολύ έντονο και βασανιστικό καθώς οι περισσότεροι σε συναντήσεις με Κοινωνικούς Λειτουργούς και Ψυχολόγους αναφέρουν πως δεν μπορούν να κατανοήσουν γιατί είναι υπό κράτηση για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα.

Παράπονα για αδιάφορη ή επιθετική συμπεριφορά του προσωπικού της αστυνομίας δεν είναι επίσης σπάνια.

Τα ανωτέρω φαινόμενα δεν προκαλούν έκπληξη αν λάβει κανείς υπόψη του ότι:

A) οι χώροι κράτησης των μεταναστών είναι φυλακές

B) το προσωπικό της αστυνομίας είναι συχνά οι μόνοι άνθρωποι με τους οποίους οι μετανάστες έχουν άμεση επαφή και στους οποίους μπορούν να θέσουν αιτήματα

Γ) υπάρχει μια γενικότερη διάθεση «ποινικοποίησης» της παράτυπης μετανάστευσης.

Η έλλειψη υπηρεσιών διερμηνείας και η περιορισμένη παροχή πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών υπό διοικητική κράτηση, είναι άλλη μια σημαντική αιτία ματαίωσης, στρες, και έντασης⁴⁵.

➤ *Κράτηση ευάλωτων προσώπων*

Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και συστήματος ιατρικού ελέγχου κατά την είσοδο στο χώρο κράτησης έχουν ως αποτέλεσμα την κράτηση σοβαρά νοσούντων ατόμων. Έχουν καταγραφεί για παράδειγμα περιπτώσεις ατόμων με φυματίωση που είχαν διακόψει τη θεραπεία τους λόγω της κράτησης, ατόμων με αναπηρία και σημαντικά κινητικά προβλήματα, πιστοποιημένων θυμάτων βασανιστηρίων και ασυνόδευτων ανηλίκων. Ακόμη, παιδιά σε εφηβική ή μετεφηβική ηλικία κρατούνται σε κοινό χώρο με ενήλικες λόγω λανθασμένης καταγραφής τους ως ενηλίκων. Οι

⁴⁵ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

περιπτώσεις που καταγράφηκαν ανέρχονται περίπου σε 100 σε διάστημα 6 μηνών, μέχρι τον Μάρτιο του 2014, με την πλειοψηφία αυτών να εντοπίζονται στην Κομοτηνή.

Για το λόγο αυτό, είναι άμεση η ανάγκη για την υιοθέτηση διαδικασίας εκτίμησης της ευαλωτότητας, ιδίως για την αξιολόγηση της ανηλικότητας, κατά τη διαδικασία σύλληψης και κράτησης, καθώς και η ευαισθητοποίηση των Αστυνομικών. Η ισχύουσα πρακτική της αστυνομίας είναι να παραπέμπει τα άτομα που ισχυρίζονται ότι είναι ανήλικοι, συχνά με μεγάλες καθυστερήσεις, στις τοπικές υπηρεσίες υγείας. Ωστόσο, η απουσία πρωτοκόλλου, εμπειρίας και εκπαίδευση του εμπλεκόμενου ιατρικού προσωπικού καθιστά τη διαδικασία ιδιαίτερα προβληματική⁴⁶.

⁴⁶ «Αθέατος πόνος: Αναφορά στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών», 2014, Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)

5 Η Έρευνα

5.1 Μεθοδολογία έρευνας

Επελέγη η εκτέλεση ποσοτικής έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίου αποτελούμενο από ερωτήσεις, αποκλειστικά, κλειστού τύπου. Άλλες από αυτές επιδέχονταν ως απάντηση ένα "Ναι" ή ένα "Όχι" κι άλλες ήταν πολλαπλής επιλογής με δύο ή περισσότερες επιλογές. Οι επιλογές αυτές έγιναν διότι η χρήση αυτού του τύπου ερωτήσεων πετυχαίνει (i) τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, (ii) την παροχή ευρέος φάσματος δυνατών απαντήσεων, (iii) την καλύτερη κατανόηση των ερωτήσεων από τους ερωτώμενους και (iv) την ευκολία στη διαχείριση και κωδικοποίησή τους. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας είχε σκοπό να προσδιορίσει κατά πόσο η εμπειρία της κράτησης συμβάλλει αρνητικά στις αρχικές προθέσεις για μετανάστευση, καθώς και αν είναι παράγοντας αλλαγής πλεύσης των υποκειμένων.

Μετά το πέρας της συμπλήρωσης όλων των ερωτηματολογίων, οι απαντήσεις "περάστηκαν" στην έκδοση 20 του περιβάλλοντος IBM SPSS. Πρόκειται για ένα στατιστικό πακέτο ανάλυσης δεδομένων, το οποίο προσφέρει στο χρήστη δυνατότητες για δημιουργία αναφορών, ανάλυση και μοντελοποίηση δεδομένων, καθώς και για γραφική αναπαράστασή τους. Κατά την ανάλυση, εξήχθησαν και σχολιάστηκαν οι πίνακες συχνοτήτων και τα ραβδογράμματα για κάθε μία από τις ερωτήσεις, καθώς επίσης εκτελέστηκαν τα κατάλληλα tests για να εντοπιστούν τυχόν συνεπιρροές μεταξύ των μεταβλητών. Στις ακόλουθες εικόνες, φαίνεται ένα μέρος από τις μεταβλητές που προέκυψαν (Εικόνα 1), καθώς και από τις κωδικοποιημένες απαντήσεις (Εικόνα 2).

Εικόνα 1: Περιβάλλον SPSS - Πίνακας μεταβλητών

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure
1	A1	Numeric	1	0	Φύλο	{1, Άνδρας}...	None	8	Right	Nominal
2	A2	Numeric	1	0	Ηλικία	{1, Ανήλικος}...	None	8	Right	Ordinal
3	A3	Numeric	1	0	Υπηκοότητα κα...	{1, Afghanis}...	None	8	Right	Nominal
4	A4	Numeric	1	0	Χώρα προέλευ...	{1, Pakistan}...	None	8	Right	Nominal
5	A5	Numeric	1	0	Μητρική γλώσσα	{1, Pastou}...	None	8	Right	Nominal
6	A6	Numeric	1	0	Οικογενειακή κ...	{1, Έγγαμος}...	None	8	Right	Nominal
7	A7	Numeric	1	0	Έχετε παιδιά;	{1, Ναι}...	None	8	Right	Nominal
8	A8a	Numeric	1	0	Ανήκετε σε ευτ...	{1, Ναι}...	None	8	Right	Nominal
9	A8b	Numeric	1	0	Αν ναι, επεξήγη...	{1, Ψυχικά ...}	None	8	Right	Nominal
10	A9	Numeric	1	0	Μορφωτικό επί...	{1, Αναλφάβ...	None	8	Right	Ordinal
11	A10	Numeric	1	0	Πόσο καιρό βρι...	{1, Λιγότερο...	None	8	Right	Ordinal
12	A11	Numeric	1	0	Τρόπος εισόδο...	{1, Είσοδος ...}	None	8	Right	Nominal
13	A12	Numeric	1	0	Περιοχή που ει...	{1, Νησιωτικ...	None	8	Right	Nominal
14	A13	Numeric	1	0	Με ποιον ταξίδε...	{1, Μόνος}...	None	8	Right	Nominal
15	A14	Numeric	1	0	Χρόνος κράτησ...	{1, Από 1 η...	None	8	Right	Ordinal
16	A15	Numeric	1	0	Απία κράτησης	{1, Είσοδος ...}	None	8	Right	Nominal
17	A16	Numeric	1	0	Έχεις συλληφθ...	{1, Ναι}...	None	8	Right	Nominal

Πίνακας μεταβλητών

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8a	A8b	A9	A10
1	1	2	7	1	2	2	2	1	1	3	2
2	1	2	7	1	2	1	2	1	3	4	2
3	1	3	7	1	2	1	1	2	.	3	4
4	1	2	7	1	2	2	2	2	.	5	4
5	1	2	5	1	2	2	2	2	.	1	1
6	1	3	6	1	2	2	2	1	2	5	4
7	1	2	6	1	2	2	2	2	.	1	4
8	1	2	6	1	2	2	2	2	.	1	4
9	1	4	6	1	2	2	2	2	.	1	4
10	1	2	7	1	2	2	2	1	3	3	3
11	1	3	7	1	2	1	1	2	.	2	3
12	1	2	4	1	2	2	2	2	.	5	2
13	1	4	7	1	2	2	2	2	.	2	4
14	1	2	5	1	2	2	2	2	.	5	4
15	1	2	7	1	2	2	2	1	3	4	2
16	1	2	7	1	2	2	2	2	.	2	4
17	1	2	6	1	2	2	2	1	3	5	2

Περιβάλλον SPSS - Πίνακας κωδικοποιημένων απαντήσεων

5.2 Σκοπός – Ερευνητικά ερωτήματα

Βασική επιδίωξη της παρούσας έρευνας είναι μέσα από την ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου να σκιαγραφηθεί η κατάσταση που επικρατεί στο κέντρο κράτησης μεταναστών.

Συγκεκριμένα, επιδιώκεται να διαπιστωθεί το προφίλ (φύλο, εθνικότητα, ηλικία, μόρφωση, επάγγελμα κ.λπ.) των κρατούμενων αλλοδαπών, να διερευνηθούν οι λόγοι για τους οποίους αποφάσισαν να φύγουν από την πατρίδα τους, καθώς και οι τρόποι/μέσα με τα οποία έφεραν εις πέρας το συγκεκριμένο ταξίδι. Επιπλέον, στόχος της ανάλυσης είναι να διαπιστωθούν και τα σχέδια που έχουν οι εν λόγω κρατούμενοι για την μετέπειτα πορεία τους (μετά την απελευθέρωσή τους).

Μεγάλο τμήμα του ερωτηματολογίου αφορά τις συνθήκες κράτησης των μεταναστών (περιβάλλον κράτησης, συμπεριφορά απέναντί τους, καθημερινότητα μέσα στο κέντρο κράτησης κ.λπ.), αφενός για να διαπιστωθεί η ποιότητα των ανωτέρω κι αφετέρου να διερευνηθεί η επίδραση που ασκούν αυτά στα σχέδια των κρατουμένων για το μέλλον (εάν θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους, εάν θα παραμείνουν και θα εργαστούν στην Ελλάδα ή επιδιώξουν να φτάσουν στον αρχικό τους προορισμό).

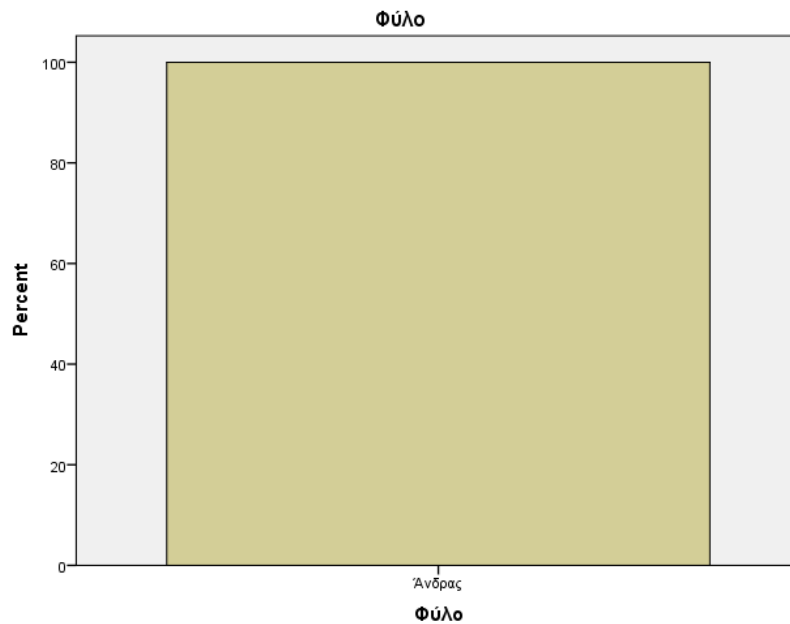
5.3 Πληθυσμός

Ο πληθυσμός από τον οποίο αντλήθηκαν τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας ήταν φιλοξενούμενοι του Προαναχωρησιακού Κέντρου Κράτησης Αλλοδαπών στην Αμυδαλέζα. Στην εγκατάσταση κρατούνταν 285 άτομα. Λόγω αντικειμενικών δυσκολιών που προέκυψαν (ανάγκη για μετάφραση σε περισσότερες διαλέκτους και άρνηση κάποιων κρατουμένων να συμμετέχουν), στην Έρευνα συμμετείχαν 126 άτομα. Τα εν λόγω άτομα έλαβαν το ερωτηματολόγιο μεταφρασμένο στην κατάλληλη γλώσσα (στο παράρτημα της εργασίας επισυνάπτονται όλες οι εκδοχές του ερωτηματολογίου) και το συμπλήρωσαν με τη συνεχή υποστήριξη του ερευνητή, τον οποίο συνόδευαν δύο διερμηνείς. Η παραπάνω διαδικασία πραγματοποιήθηκε κατά την 28η Αυγούστου του 2016.

5.4 Ανάλυση των ευρημάτων

1. Φύλο

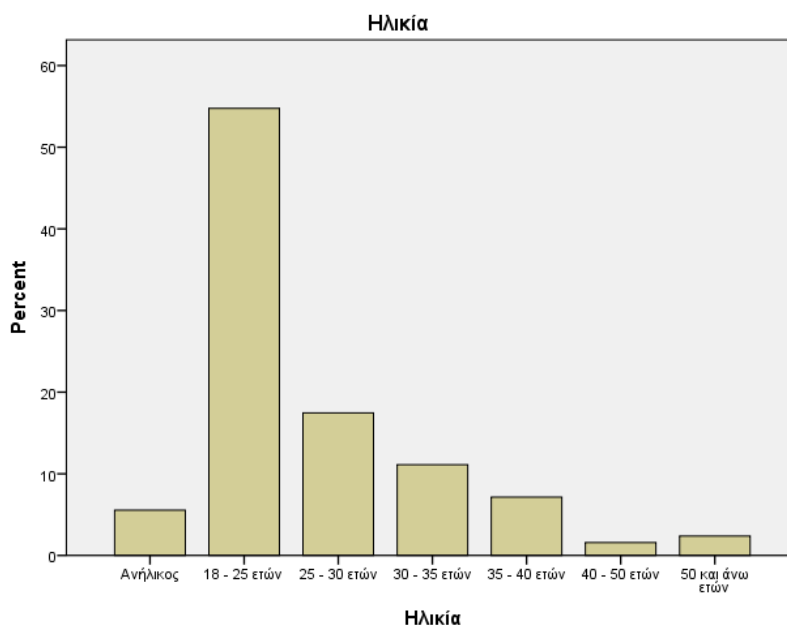
		Φύλο			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	126	100,0	100,0	100,0

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία, στην έρευνα συμμετείχαν αποκλειστικά άντρες. Αυτό είναι και το αναμενόμενο αποτέλεσμα, καθώς στο εν λόγω κέντρο κρατούνται μόνο άρρενες μετανάστες.

2. Ηλικία

Ηλικία				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ανήλικος	7	5,6	5,6	5,6
18 - 25 ετών	69	54,8	54,8	60,3
25 - 30 ετών	22	17,5	17,5	77,8
30 - 35 ετών	14	11,1	11,1	88,9
35 - 40 ετών	9	7,1	7,1	96,0
40 - 50 ετών	2	1,6	1,6	97,6
50 και άνω ετών	3	2,4	2,4	100,0
Total	126	100,0	100,0	

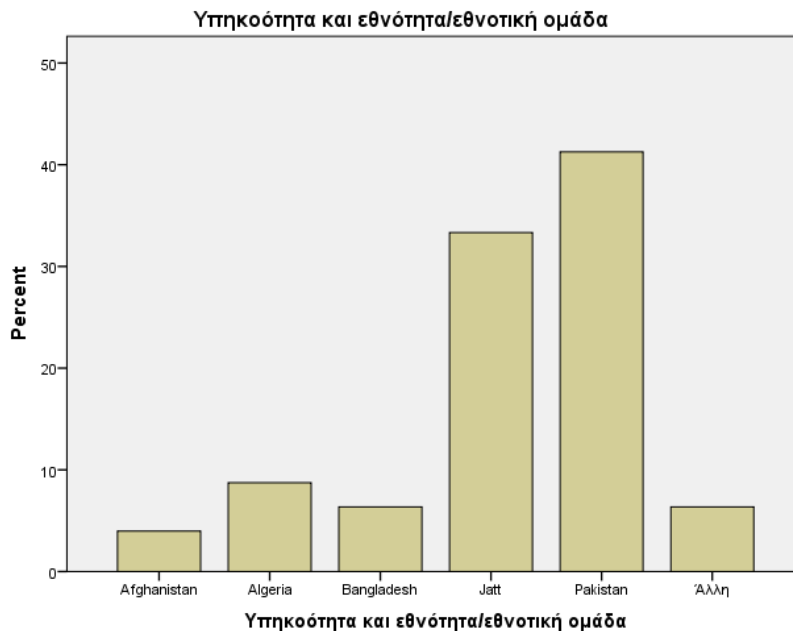

Περίπου οι μισοί ερωτώμενοι (54.8%), ανήκαν στη "νεαρή" ηλικιακή ομάδα των 18 έως 25 ετών. Από τις υπόλοιπες ομάδες, πολυπληθέστερη ήταν αυτή των 25 μέχρι 30 ετών (17.5%), ακολουθεί η ομάδα των 30 μέχρι 35 ετών (11.1%) κι έπονται οι υπόλοιπες ομάδες, με χαμηλά ποσοστά. Με άλλα λόγια, ο κύριος όγκος των φιλοξενούμενων στο κέντρο κράτησης είναι νέοι άνθρωποι που βρίσκονται στην παραγωγικότερη φάση της ζωής τους.

3. Υπηκοότητα και εθνότητα/εθνοτική ομάδα

Υπηκοότητα και εθνότητα/εθνοτική ομάδα

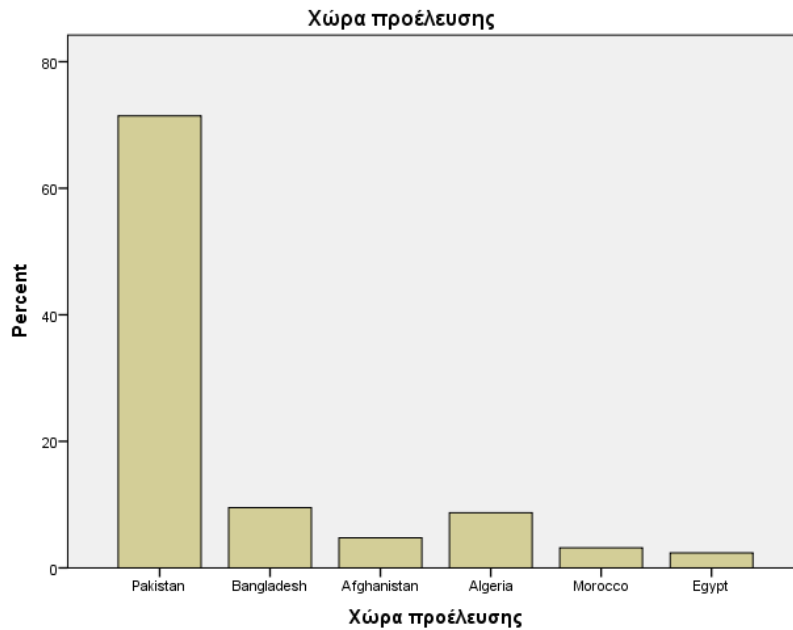
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Afghanistan	5	4,0	4,0	4,0
Algeria	11	8,7	8,7	12,7
Bangladesh	8	6,3	6,3	19,0
Valid Jatt	42	33,3	33,3	52,4
Pakistan	52	41,3	41,3	93,7
Άλλη	8	6,3	6,3	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Αναφορικά με την υπηκοότητα των ερωτώμενων, ξεχωρίζουν αυτοί που δήλωσαν "Pakistan" (41.3%) και ακολουθούν με μικρή διαφορά όσοι δήλωσαν ότι προέρχονται από την εθνοτική ομάδα Jatt (33.3%), επίσης από το Πακιστάν. Από τις υπόλοιπες υπηκοότητες, ξεχωρίζουν η "Algeria" (8.7%), η "Bangladesh" (6.3%), η "Afghanistan" (4%) ενώ όλες οι υπόλοιπες σημειώθηκαν από ελάχιστα έως μεμονωμένα άτομα.

4. Χώρα προέλευσης

Χώρα προέλευσης				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Pakistan	90	71,4	71,4
	Bangladesh	12	9,5	81,0
	Afghanistan	6	4,8	85,7
Valid	Algeria	11	8,7	94,4
	Morocco	4	3,2	97,6
	Egypt	3	2,4	100,0
	Total	126	100,0	100,0

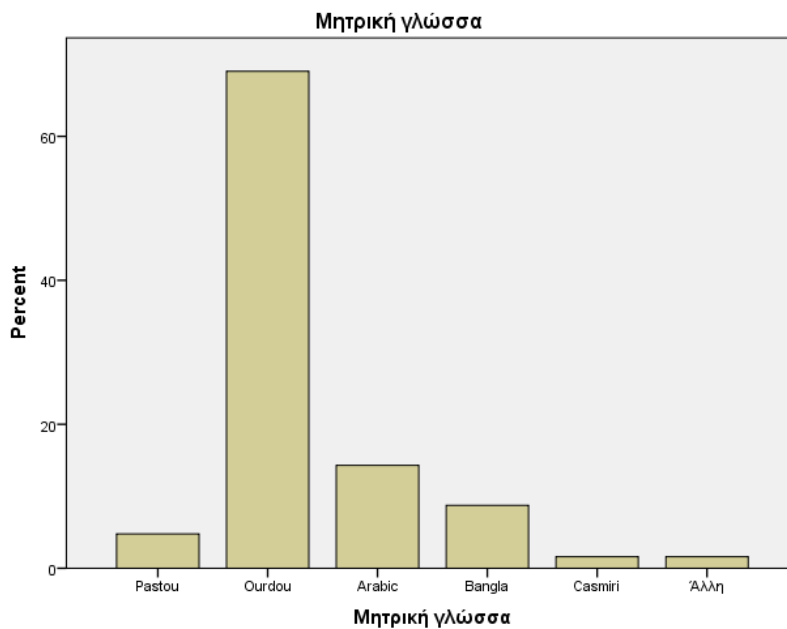

Αναφορικά με τη χώρα προέλευσης των ερωτώμενων, σχεδόν τα 3/4 αυτών (71.4%) προέρχονται από το Pakistan. Από τις υπόλοιπες χώρες, ξεχωρίζουν ελαφρώς το Bangladesh (9.5%) και η Algeria (8.7%), ενώ οι υπόλοιπες παρουσιάζουν μικρότερα του 5% ποσοστά.

5. Μητρική γλώσσα

Μητρική γλώσσα

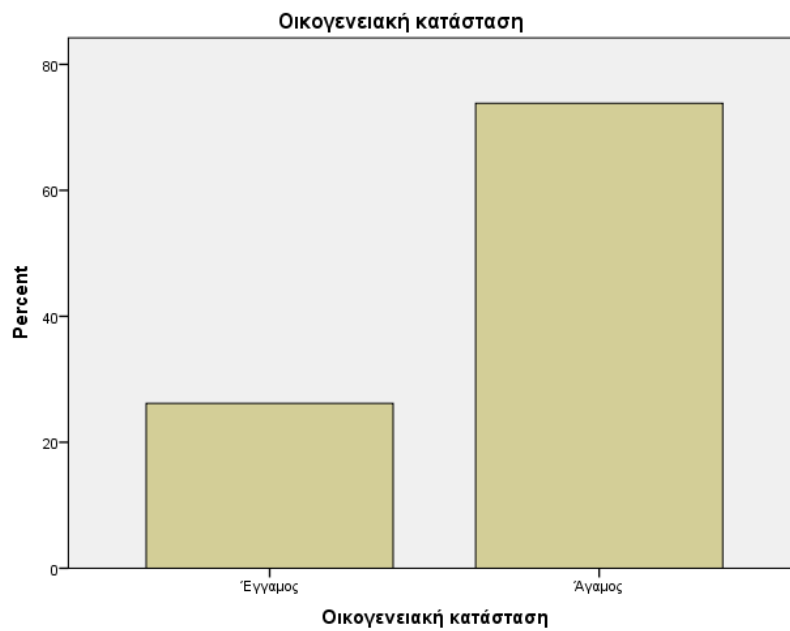
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Pastou	6	4,8	4,8	4,8
Ourdou	87	69,0	69,0	73,8
Arabic	18	14,3	14,3	88,1
Valid Bangla	11	8,7	8,7	96,8
Casmiri	2	1,6	1,6	98,4
Άλλη	2	1,6	1,6	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Και στην περίπτωση της μητρικής γλώσσας εμφανίζει υψηλότερο ποσοστό (69%) η γλώσσα Ourdou. Από τις υπόλοιπες ξεχωρίζουν η Arabic με ποσοστό 14.3% και η Bangla με ποσοστό 8.7%, ενώ οι υπόλοιπες γλώσσες σημείωσαν μικρότερα του 5% ποσοστά.

6. Οικογενειακή κατάσταση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Έγγαμος	33	26,2	26,2	26,2
Valid Άγαμος	93	73,8	73,8	100,0
Total	126	100,0	100,0	

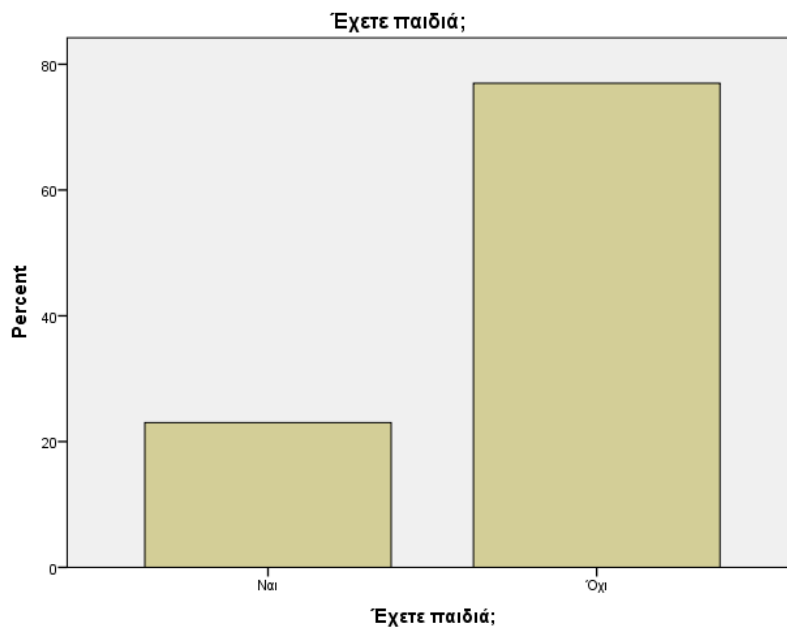

Όσο αφορά την οικογενειακή τους κατάσταση, περίπου ένας στους τέσσερις (26.2%) δήλωσαν έγγαμοι κι οι υπόλοιποι (73.8%) άγαμοι.

7. Παιδιά

Έχετε παιδιά;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	29	23,0	23,0	23,0
Valid Όχι	97	77,0	77,0	100,0
Total	126	100,0	100,0	

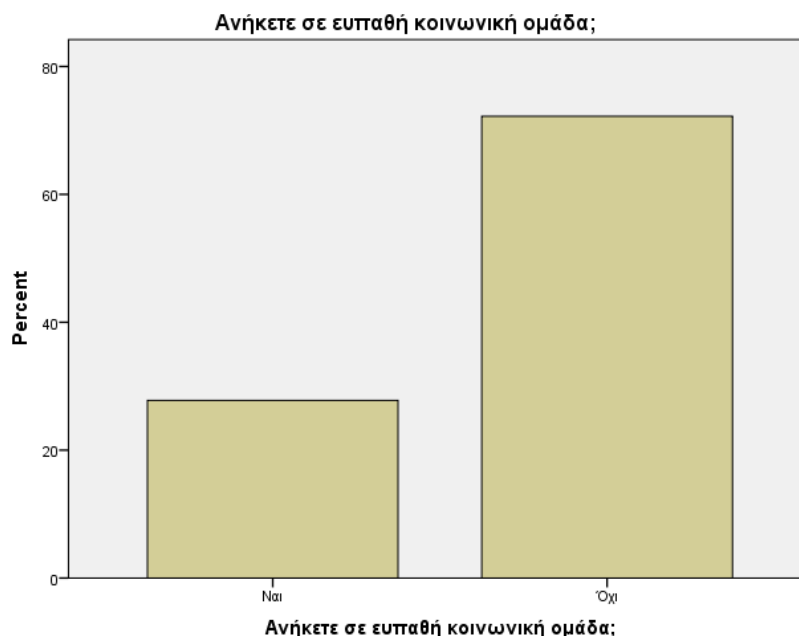

Ως λογική συνέχεια του προηγούμενου αποτελέσματος, στην ερώτηση εάν έχουν παιδιά, και πάλι περίπου ένας στους τέσσερις (23%) απάντησε καταφατικά. Δηλαδή, σχεδόν όσοι δήλωσαν έγγαμοι, τόσοι δήλωσαν πώς έχουν και παιδιά.

8. Ευπαθής κοινωνική ομάδα

Ανήκετε σε ευπαθή κοινωνική ομάδα;

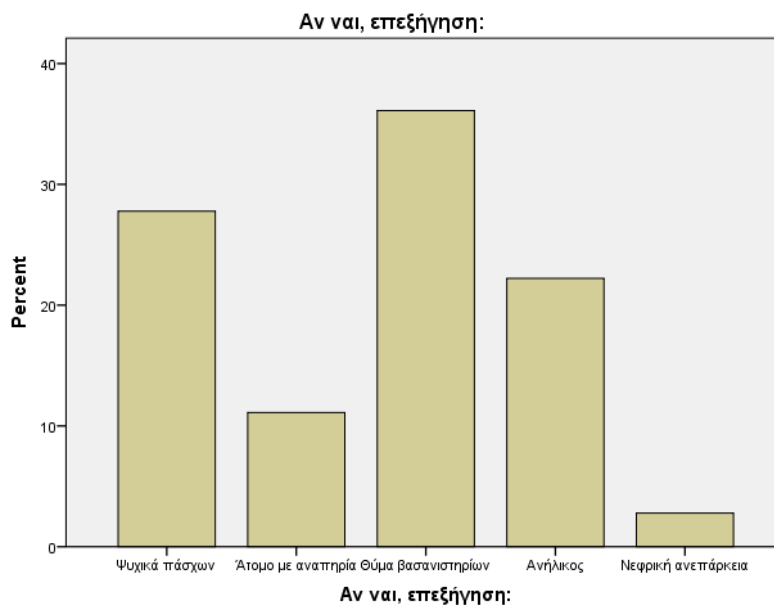
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	35	27,8	27,8	27,8
Valid Όχι	91	72,2	72,2	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Στην ερώτηση εάν ανήκουν σε κάποια ευπαθή κοινωνική ομάδα, το 27.8% απάντησε θετικά και το υπόλοιπο 72.2% αρνητικά. Επιπλέον, στη συμπληρωματική ερώτηση που απευθύνθηκε στους πρώτους, περίπου ένας στους τρεις (36.1%) δήλωσαν πώς έχουν υποστεί βασανιστήρια, ένας στους τρεις (27.8%) πώς πάσχουν από ψυχική ασθένεια, το 22.2% δήλωσαν ανήλικοι, κι οι υπόλοιποι (11.1%) πώς υποφέρουν από κάποια μορφή αναπηρίας.

Αν ναι, επεξήγηση:

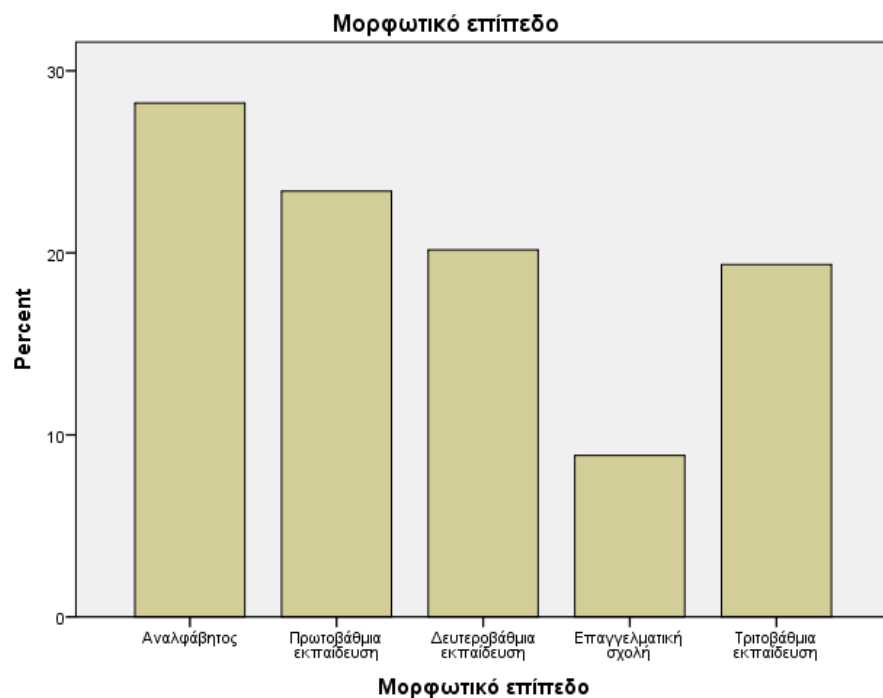
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ψυχικά πάσχων	10	7,9	27,8	27,8
Άτομο με αναπηρία	4	3,2	11,1	38,9
Θύμα βασανιστηρίων	13	10,3	36,1	75,0
Ανήλικος	8	6,3	22,2	97,2
Νεφρική ανεπάρκεια	1	,8	2,8	100,0
Total	36	28,6	100,0	
Missing				
System	90	71,4		
Total	126	100,0		

9. Μορφωτικό επίπεδο

Μορφωτικό επίπεδο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αναλφάβητος	35	27,8	28,2	28,2
Valid Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	29	23,0	23,4	51,6
Valid Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	25	19,8	20,2	71,8
Valid Επαγγελματική σχολή	11	8,7	8,9	80,6
Valid Τριτοβάθμια εκπαίδευση	24	19,0	19,4	100,0
Total	124	98,4	100,0	
Missing System	2	1,6		
Total	126	100,0		

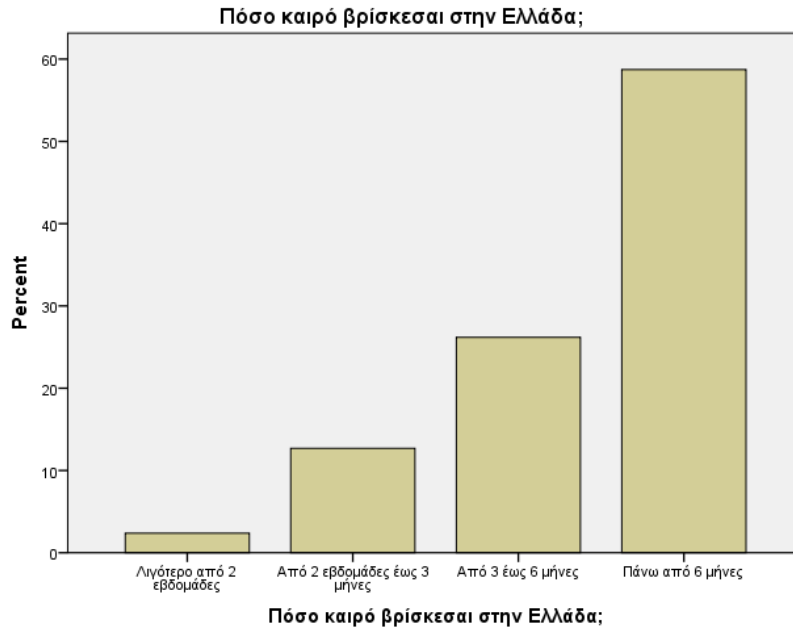

Αναφορικά με το μορφωτικό τους επίπεδο, παρατηρείται πώς οι ερωτώμενοι καλύπτουν όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών βαθμίδων, από αναλφάβητους μέχρι απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με σχετική ισοκατανομή μεταξύ αυτών των βαθμίδων. Η μόνη βαθμίδα που υστερεί, σχετικά, είναι αυτή των επαγγελματικών σχολών. Στη συγκεκριμένη ερώτηση υπάρχουν αμφιβολίες για την ειλικρίνεια των ερωτώμενων.

10. Πόσο καιρό βρίσκεσαι στην Ελλάδα;

Πόσο καιρό βρίσκεσαι στην Ελλάδα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Λιγότερο από 2 εβδομάδες	3	2,4	2,4	2,4
Από 2 εβδομάδες έως 3 μήνες	16	12,7	12,7	15,1
Από 3 έως 6 μήνες	33	26,2	26,2	41,3
Πάνω από 6 μήνες	74	58,7	58,7	100,0
Total	126	100,0	100,0	

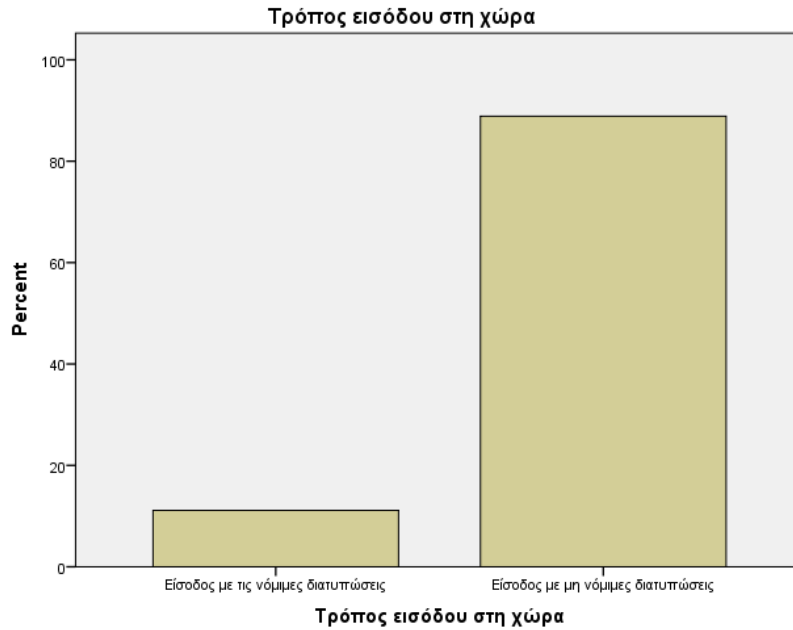

Όσο αφορά το χρόνο που έχουν συμπληρώσει στην Ελλάδα, περισσότεροι από τους μισούς (58.7%) απάντησαν πώς έχουν ξεπεράσει τους 6 μήνες. Περίπου ένας στους τέσσερις (26.2%) δήλωσαν από 3 έως 6 μήνες παραμονής, το 12.7% από 2 εβδομάδες έως 3 μήνες παραμονής και το 2.4% λιγότερο από 2 εβδομάδες.

11. Τρόπος εισόδου στη χώρα

Τρόπος εισόδου στη χώρα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Είσοδος με τις νόμιμες διατυπώσεις	14	11,1	11,1	11,1
Valid Είσοδος με μη νόμιμες διατυπώσεις	112	88,9	88,9	100,0
Total	126	100,0	100,0	

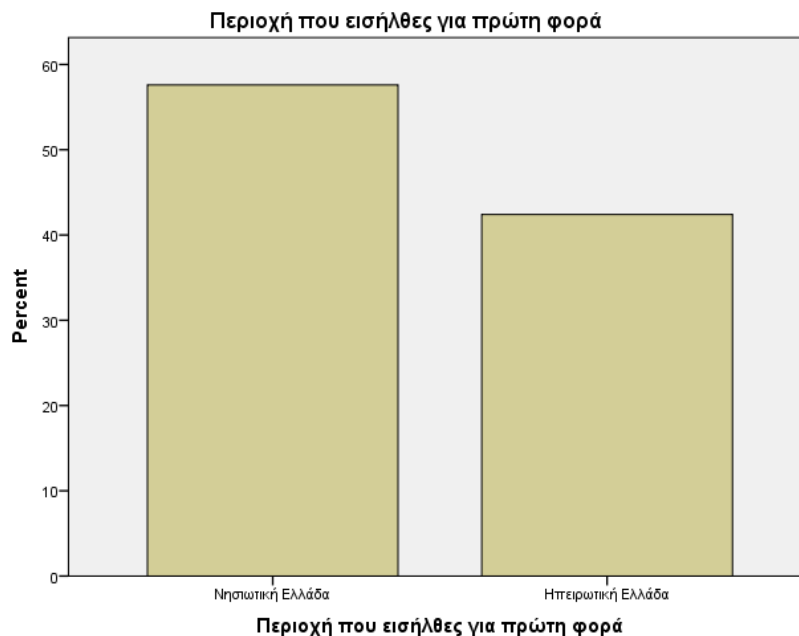

Στην ερώτηση σχετικά με τον τρόπο εισόδου τους στην Ελλάδα, περίπου εννέα στους δέκα (88.9%) σημείωσαν τις μη νόμιμες διατυπώσεις κι μόλις ένας στους δέκα (11.1%) τις νόμιμες.

12. Περιοχή που εισήλθες για πρώτη φορά

Περιοχή που εισήλθες για πρώτη φορά

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Νησιωτική Ελλάδα	72	57,1	57,6	57,6
Valid Ηπειρωτική Ελλάδα	53	42,1	42,4	100,0
Total	125	99,2	100,0	
Missing System	1	,8		
Total	126	100,0		

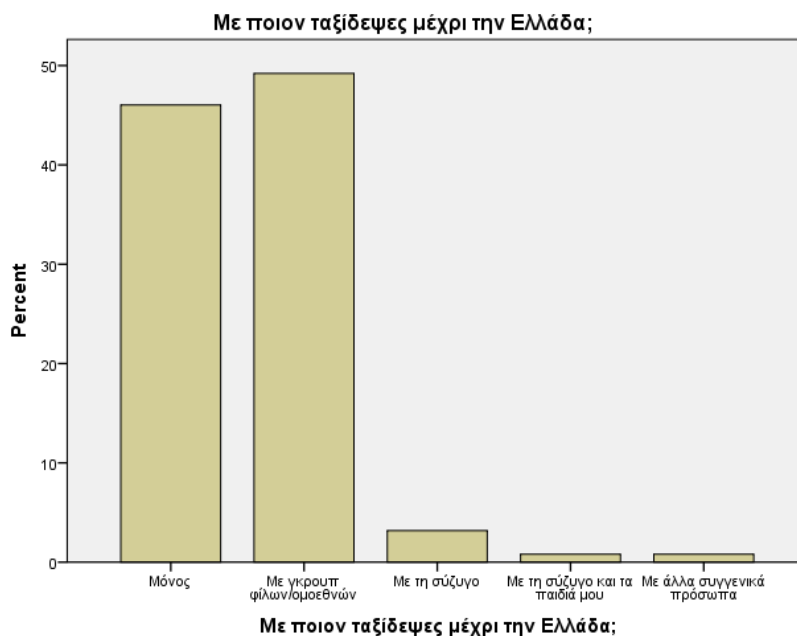

Σχετικά με την περιοχή πρώτης εισόδου τους στην Ελλάδα, τα νησιά "αναδεικνύονται" ελαφρώς πιο προσβάσιμα σε σχέση με την ηπειρωτική χώρα (57.6% έναντι 42.4%).

13. Με ποιον ταξίδεψες μέχρι την Ελλάδα;

Με ποιον ταξίδεψες μέχρι την Ελλάδα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Μόνος	58	46,0	46,0	46,0
Με γκρουπ φίλων/ομοεθνών	62	49,2	49,2	95,2
Με τη σύζυγο	4	3,2	3,2	98,4
Με τη σύζυγο και τα παιδιά μου	1	,8	,8	99,2
Με άλλα συγγενικά πρόσωπα	1	,8	,8	100,0
Total	126	100,0	100,0	

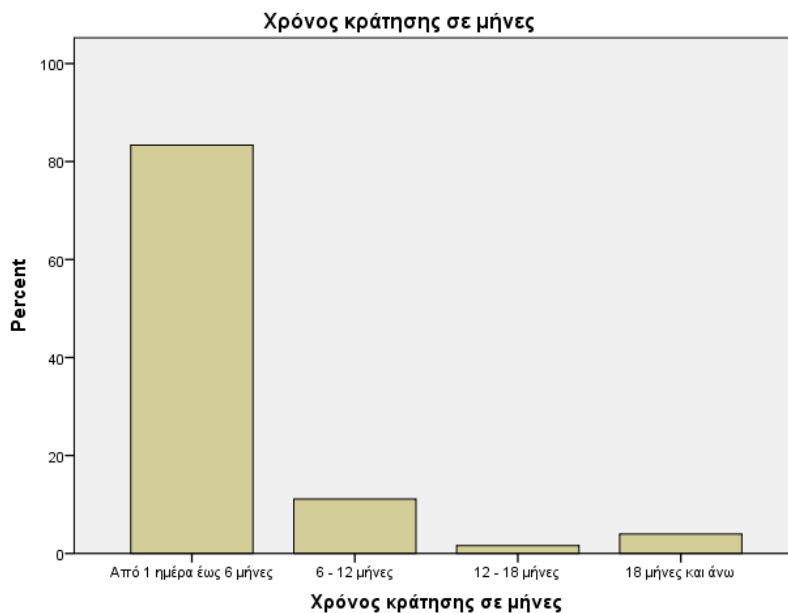

Επιπλέον, στην ερώτηση με ποιον ή ποιους πραγματοποίησαν το ταξίδι τους προς την Ελλάδα, οι ερωτώμενοι μοιράζονται εξίσου μεταξύ αυτών που επέλεξαν το ταξίδι με γκρουπ ομοεθνών (49.2%) κι αυτών που επέλεξαν το ατομικό ταξίδι (46%). Ελάχιστες περιπτώσεις σημείωσαν κάποια από τις υπόλοιπες επιλογές.

14. Χρόνος κράτησης σε μήνες

Χρόνος κράτησης σε μήνες

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Από 1 ημέρα έως 6 μήνες	105	83,3	83,3	83,3
6 - 12 μήνες	14	11,1	11,1	94,4
Valid 12 - 18 μήνες	2	1,6	1,6	96,0
18 μήνες και άνω	5	4,0	4,0	100,0
Total	126	100,0	100,0	

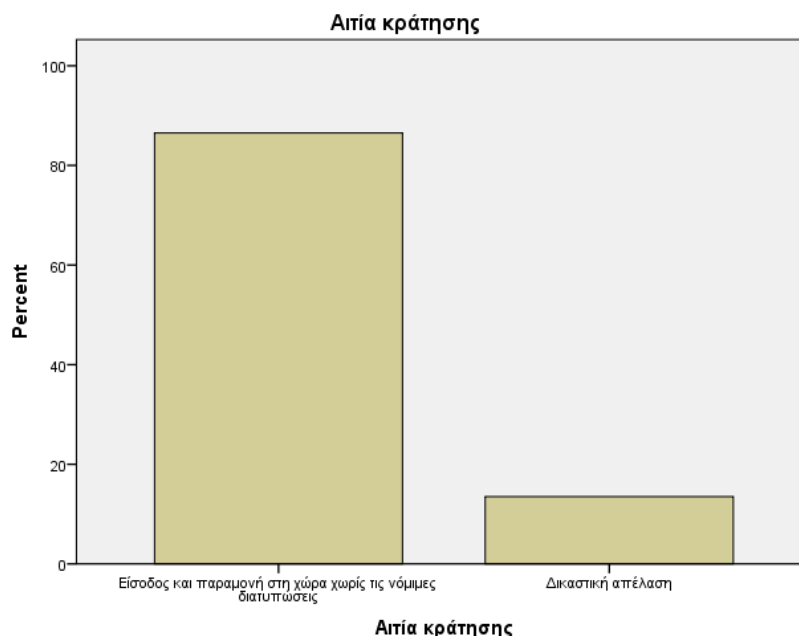

Αναφορικά, τώρα, με το χρόνο κράτησής τους, περίπου οκτώ στους δέκα (83.3%) σημείωσαν πώς κρατούνται από 1 ημέρα έως 6 μήνες κι ένας στους δέκα (11.1%) σημείωσαν από 6 έως 12 μήνες.

15. Αιτία κράτησης

Αιτία κράτησης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Είσοδος και παραμονή στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις	109	86,5	86,5	86,5
Δικαστική απέλαση	17	13,5	13,5	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Ως άμεση συνέπεια των απαντήσεων στην ερώτηση 11 (Τρόπος εισόδου στη χώρα), κι εδώ περίπου εννέα στους δέκα (86.5%) δήλωσαν ως αιτία κράτησής τους, την είσοδο και παραμονή τους χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις και περίπου ένας στους δέκα (13.5%) τη δικαστική απέλαση.

16. Έχεις συλληφθεί ξανά στο παρελθόν;

Έχεις συλληφθεί ξανά στο παρελθόν;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
	Ναι	38	30,2	30,4
	Όχι	87	69,0	100,0
	Total	125	99,2	100,0
Missing	System	1	,8	
Total		126	100,0	

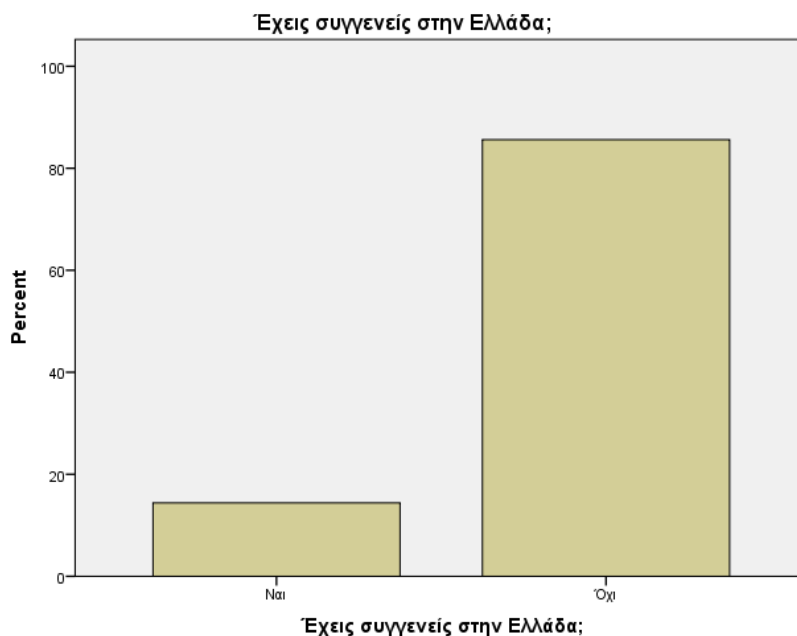

Περίπου δύο στους τρεις ερωτώμενους (69.6%) δήλωσαν πώς είναι η πρώτη φορά στη ζωή τους που συλλαμβάνονται, έναντι ενός 30.4% που το έχουν ξαναβιώσει.

17. Συγγενείς στην Ελλάδα

Έχεις συγγενείς στην Ελλάδα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
	Ναι	18	14,3	14,4
	Όχι	107	84,9	100,0
	Total	125	99,2	100,0
Missing	System	1	,8	
Total		126	100,0	

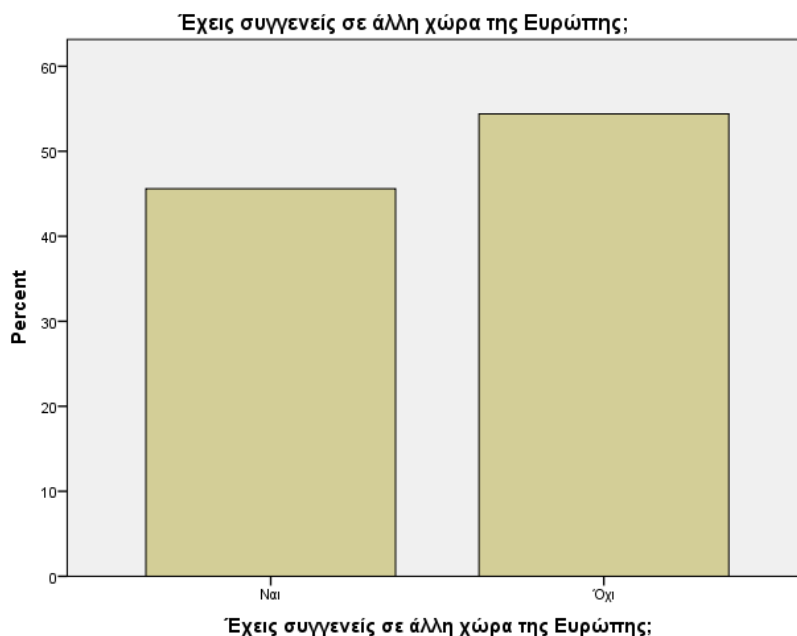

Από τα παραπάνω φαίνεται πώς μόλις το 14.4% των φιλοξενούμενων στο κέντρο κράτησης έχουν κάποιο συγγενή που ζει στην Ελλάδα.

18. Συγγενείς σε άλλη χώρα της Ευρώπης

Έχεις συγγενείς σε άλλη χώρα της Ευρώπης;

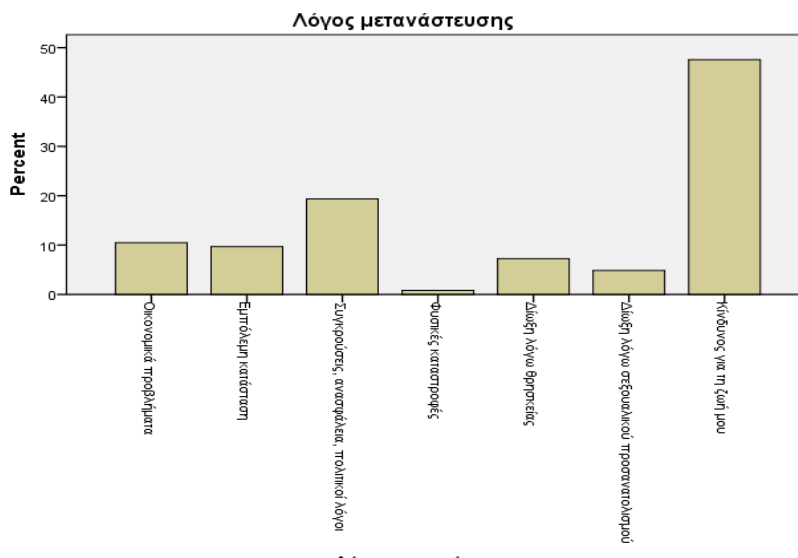
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
	Ναι	57	45,2	45,6
	Όχι	68	54,0	100,0
	Total	125	99,2	100,0
Missing	System	1	,8	
Total		126	100,0	

Σε αντίθεση με τα ποσοστά της προηγούμενης ερώτησης, εδώ φαίνεται πώς σχεδόν οι μισοί από τους ερωτώμενους (45.6%) έχουν συγγενείς που ζουν σε κάποια άλλη Ευρωπαϊκή χώρα.

19. Λόγος μετανάστευσης

		Λόγος μετανάστευσης			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Οικονομικά προβλήματα	13	10,3	10,5	10,5
	Εμπόλεμη κατάσταση	12	9,5	9,7	20,2
	Συγκρούσεις, ανασφάλεια, πολιτικοί λόγοι	24	19,0	19,4	39,5
	Φυσικές καταστροφές	1	,8	,8	40,3
	Δίωξη λόγω θρησκείας	9	7,1	7,3	47,6
	Δίωξη λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού	6	4,8	4,8	52,4
	Κίνδυνος για τη ζωή μου	59	46,8	47,6	100,0
	Total	124	98,4	100,0	
Missing	System	2	1,6		
Total		126	100,0		

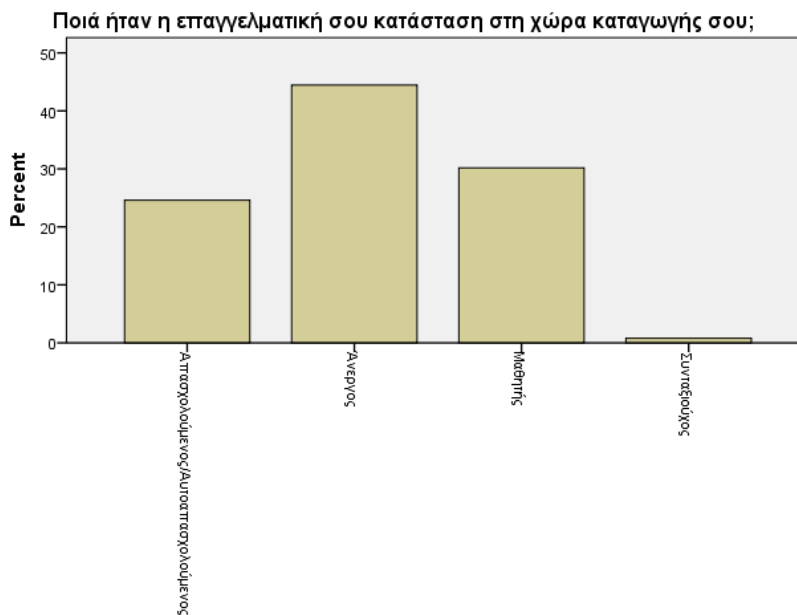

Στους λόγους που τους ώθησαν στη μετανάστευσή τους, σχεδόν οι μισοί (47.6%) ανέφεραν τον "κίνδυνο για τη ζωή τους". Επιπλέον, δύο στους δέκα (19.4%) δήλωσαν ως αιτία "τις συγκρούσεις, την ανασφάλεια και πολιτικούς λόγους", ένας στους δέκα (10.5%) τα "οικονομικά προβλήματα", ένας στους δέκα (9.75%) την "εμπόλεμη κατάσταση", ενώ οι υπόλοιποι λόγοι έπονται με μη αξιοσημείωτα ποσοστά. Να σημειωθεί εδώ πώς η μόνη αιτία που δεν πηγάζει άμεσα από τον άνθρωπο (φυσικές καταστροφές) σημείωσε ποσοστό 0.8%.

20. Ποια ήταν η επαγγελματική σου κατάσταση στη χώρα καταγωγής σου;

Ποιά ήταν η επαγγελματική σου κατάσταση στη χώρα καταγωγής σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απασχολούμενος/Αυτοαπασχολούμενος	31	24,6	24,6	24,6
Άνεργος	56	44,4	44,4	69,0
Μαθητής	38	30,2	30,2	99,2
Συνταξιούχος	1	,8	,8	100,0
Total	126	100,0	100,0	

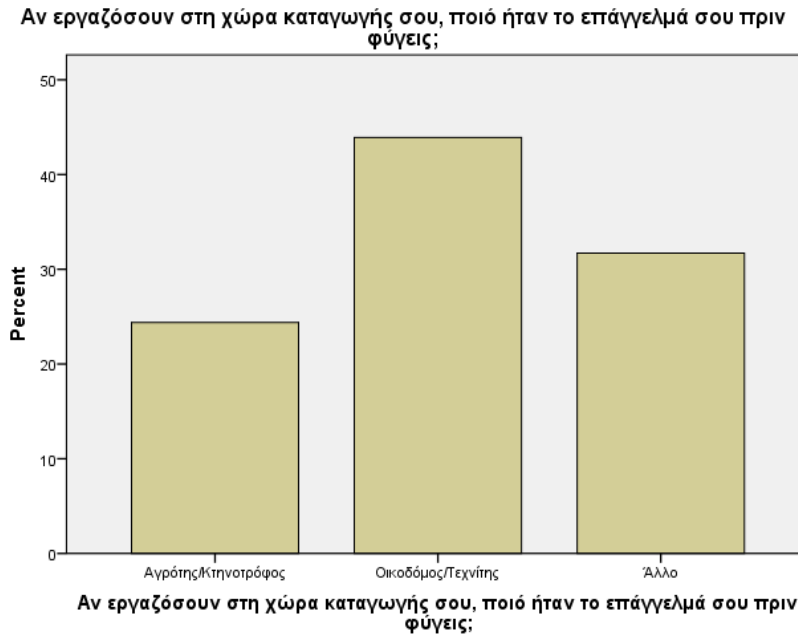
Ποιά ήταν η επαγγελματική σου κατάσταση στη χώρα καταγωγής σου;

Όσο αφορά την επαγγελματική τους κατάσταση πριν μεταναστεύσουν, λίγο λιγότεροι από τους μισούς (44.4%) ήταν άνεργοι, ένας στους τέσσερις (24.6%) εργάζονται (είτε ως απασχολούμενοι, είτε αυτοαπασχολούμενοι) και το 30.2% αυτών ήταν ακόμη μαθητές ή φοιτητές.

21. Αν εργαζόσουν στη χώρα καταγωγής σου, ποιο ήταν το επάγγελμά σου πριν φύγεις;

Αν εργαζόσουν στη χώρα καταγωγής σου, ποιο ήταν το επάγγελμά σου πριν φύγεις;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αγρότης/Κτηνοτρόφος	10	7,9	24,4	24,4
Valid Οικοδόμος/Τεχνίτης	18	14,3	43,9	68,3
Valid Άλλο	13	10,3	31,7	100,0
Total	41	32,5	100,0	
Missing System	85	67,5		
Total	126	100,0		

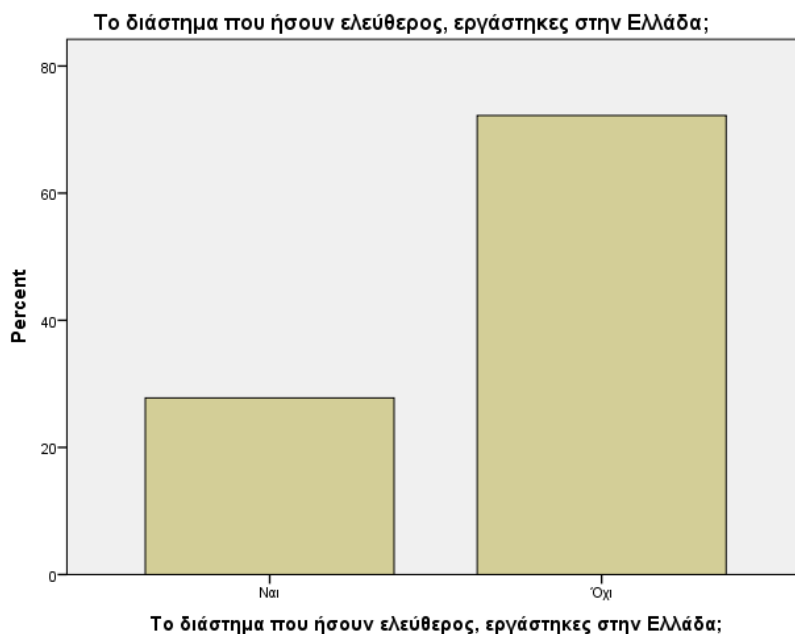

Από όσους δήλωσαν πώς εργάζονταν στη χώρα καταγωγής τους, σχεδόν οι μισοί (43.9%) απασχολούνταν σε οικοδομικές κυρίως εργασίες ή ήταν τεχνίτες (π.χ. ξυλουργοί), ενώ ένας στους τέσσερις (24.4%) ανέφεραν αγροτική ή κτηνοτροφική δραστηριότητα. Τέλος, το 31.7% αυτών σημείωσαν δραστηριότητες που καλύπτουν μια μεγάλη γκάμα από δημόσιους λειτουργούς έως επαγγελματίες οδηγούς και πωλητές.

22. Το διάστημα που ήσουν ελεύθερος, εργάστηκες στην Ελλάδα;

Το διάστημα που ήσουν ελεύθερος, εργάστηκες στην Ελλάδα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Nαι	35	27,8	27,8	27,8
Valid Όχι	91	72,2	72,2	100,0
Total	126	100,0	100,0	

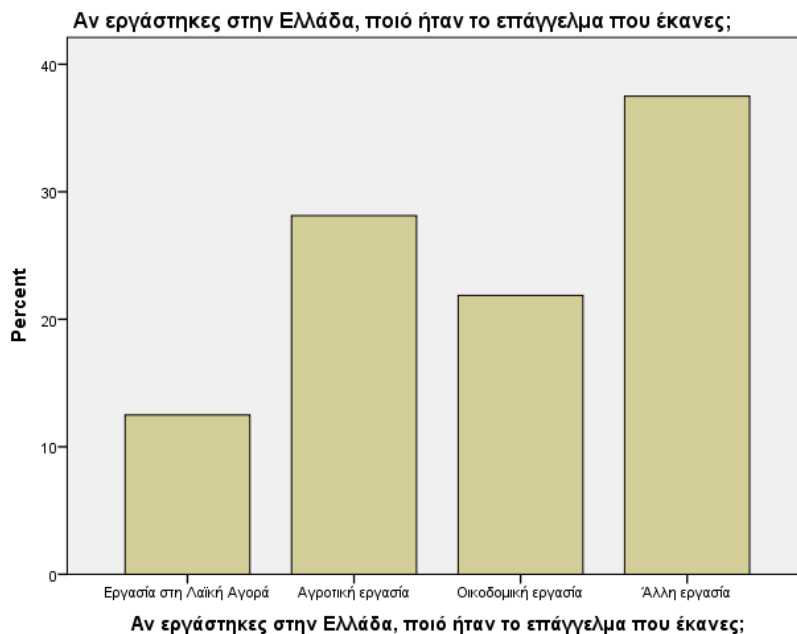

Περίπου ένας στους τέσσερις (27.8%) ήταν αυτοί που κατάφεραν να βρουν εργασία στην Ελλάδα πριν την κράτησή τους.

23. Αν εργάστηκες στην Ελλάδα ποιο ήταν το επάγγελμα που έκανες;

Αν εργάστηκες στην Ελλάδα, ποιό ήταν το επάγγελμα που έκανες;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εργασία στη Λαϊκή Αγορά	4	3,2	12,5	12,5
	Αγροτική εργασία	9	7,1	28,1	40,6
	Οικοδομική εργασία	7	5,6	21,9	62,5
	Άλλη εργασία	12	9,5	37,5	100,0
Total		32	25,4	100,0	
Missing	System	94	74,6		
Total		126	100,0		

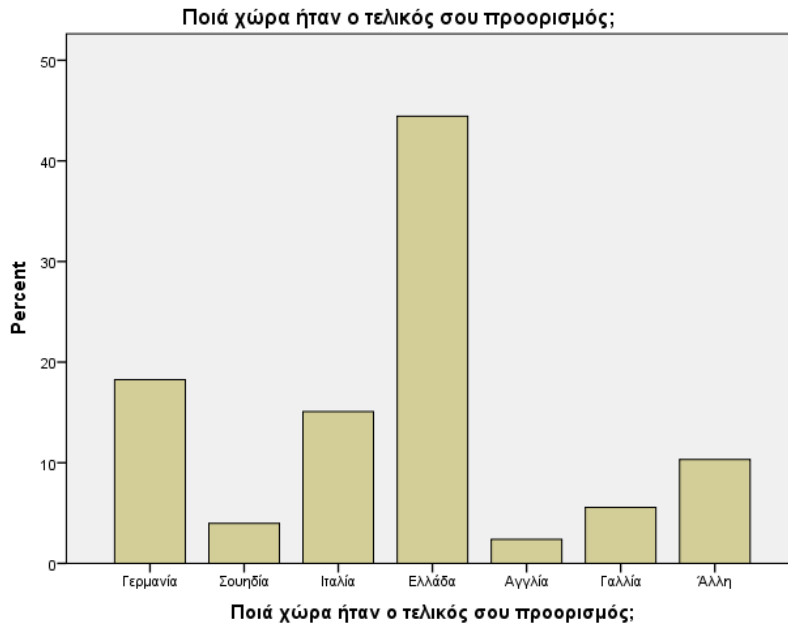

Από όσους κρατούμενους πρόλαβαν να εργαστούν και στην Ελλάδα, οι περισσότεροι (28.1%) δήλωσαν κάποια αγροτική δραστηριότητα. Περίπου ένας στους πέντε (21.9%) απασχολήθηκε στον οικοδομικό τομέα κι ένα 12.5% σε Λαϊκές αγορές. Τέλος, και σε αυτή την ερώτηση παρατηρήθηκαν πολλές μεμονωμένες περιπτώσεις απαντήσεων (π.χ. πλύσιμο αυτοκινήτου, λάντζα σε εστιατόριο κ.λπ.).

24. Ποια χώρα ήταν ο τελικός σου προορισμός;

Ποιά χώρα ήταν ο τελικός σου προορισμός;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Γερμανία	23	18,3	18,3	18,3
Σουηδία	5	4,0	4,0	22,2
Ιταλία	19	15,1	15,1	37,3
Ελλάδα	56	44,4	44,4	81,7
Αγγλία	3	2,4	2,4	84,1
Γαλλία	7	5,6	5,6	89,7
Άλλη	13	10,3	10,3	100,0
Total	126	100,0	100,0	

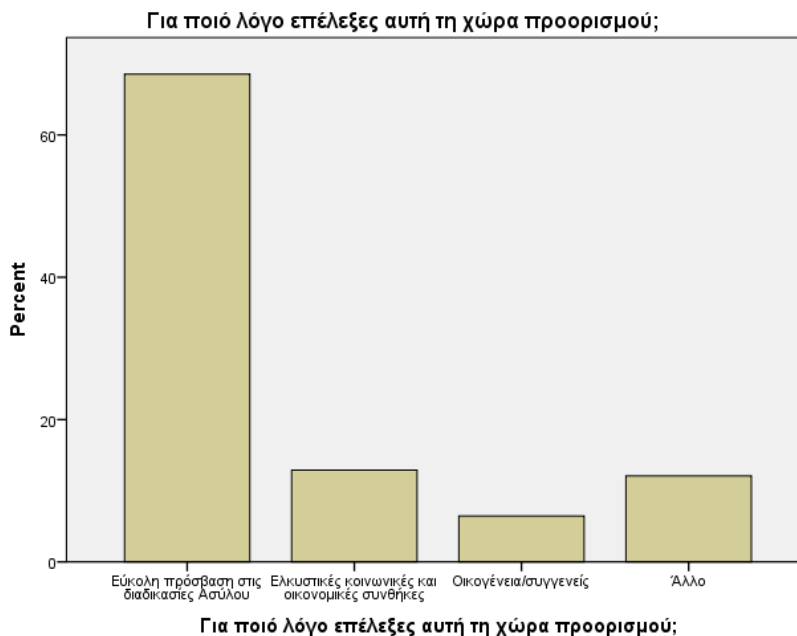

Αναφορικά με τη χώρα-τελικό τους προορισμό, σχεδόν οι μισοί (44.4%) σημείωσαν την Ελλάδα, περίπου ένας στους πέντε (18.3%) τη Γερμανία, ένα 15.1% την Ιταλία κι έπονται η Γαλλία, η Σουηδία, η Αγγλία κι άλλες χώρες με μικρότερα ποσοστά.

25. Για ποιο λόγο επέλεξες αυτή τη χώρα προορισμού;

Για ποιο λόγο επέλεξες αυτή τη χώρα προορισμού;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Εύκολη πρόσβαση στις διαδικασίες Ασύλου	85	67,5	68,5	68,5
Ελκυστικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες	16	12,7	12,9	81,5
Οικογένεια/συγγενείς	8	6,3	6,5	87,9
Άλλο	15	11,9	12,1	100,0
Total	124	98,4	100,0	
Missing				
System	2	1,6		
Total	126	100,0		

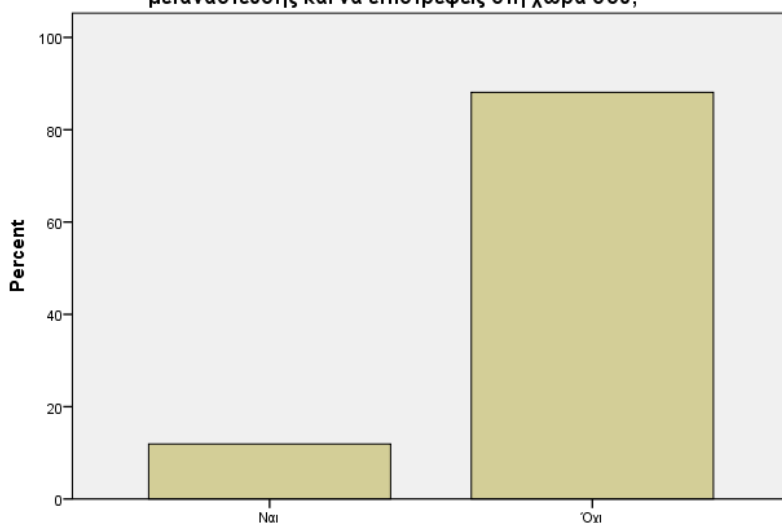
Ως βασικότερος λόγος επιλογής της χώρας προορισμού, αναδείχθηκε με ποσοστό 68.5% η ευκολία στην πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου. Αρκετά μικρότερη σημασία φαίνεται πώς έχουν η ύπαρξη "ελκυστικών κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών" (12.9%) και η παρουσία κάποιου συγγενή σε αυτή τη χώρα (6.5%).

26. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σου σκέφτηκες να παρατήσεις την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψεις στη χώρα σου;

Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σου σκέφτηκες να παρατήσεις την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψεις στη χώρα σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Nαι	15	11,9	11,9	11,9
Valid Όχι	111	88,1	88,1	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σου σκέφτηκες να παρατήσεις την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψεις στη χώρα σου;

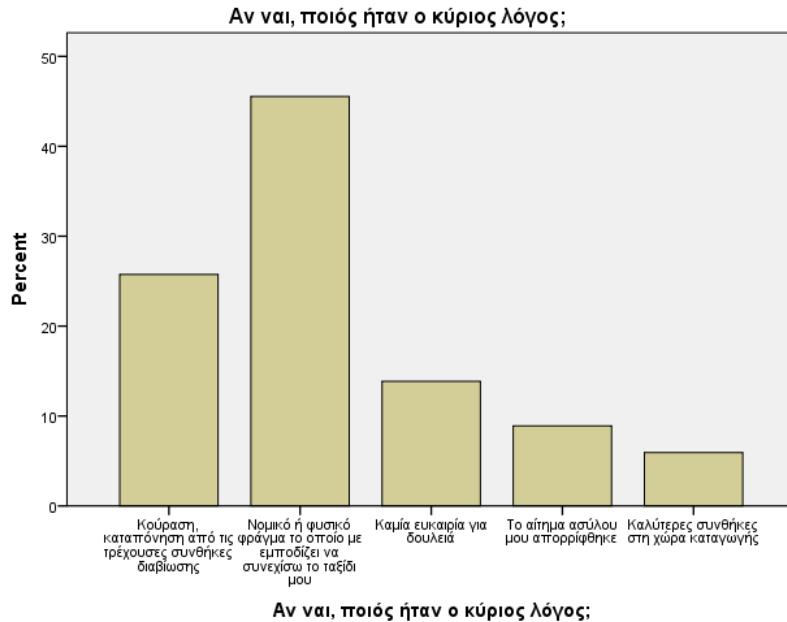
Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σου σκέφτηκες να παρατήσεις την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψεις στη χώρα σου;

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα παρουσιάζονται αρκετά αποφασιστικοί στο ζήτημα της μετανάστευσής τους, με μόλις έναν στους δέκα (11.9%) να παραδέχεται πώς "κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του σκέφτηκε να παρατήσει την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψει στη χώρα του".

27. Αν ναι, ποιος ήταν ο κύριος λόγος;

Αν ναι, ποιος ήταν ο κύριος λόγος;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Κούραση, καταπόνηση από τις τρέχουσες συνθήκες διαβίωσης	26	20,6	25,7	25,7
	Νομικό ή φυσικό φράγμα το οποίο με εμποδίζει να συνεχίσω το ταξίδι μου	46	36,5	45,5	71,3
	Καμία ευκαιρία για δουλειά	14	11,1	13,9	85,1
	Το αίτημα ασύλου μου απορρίφθηκε	9	7,1	8,9	94,1
	Καλύτερες συνθήκες στη χώρα καταγωγής	6	4,8	5,9	100,0
Total	101	80,2	100,0		
Missing	System	25	19,8		
Total		126	100,0		

Από τα παραπάνω φαίνεται πώς οι βασικότεροι λόγοι για να εγκαταλείψει κάποιος την προσπάθειά του για μετανάστευση σε άλλη χώρα είναι τα "νομικά ή φυσικά εμπόδια" (45.5%), η "κούραση και η καταπόνηση λόγω των συνθηκών διαβίωσης" (25.7%) και σε μικρότερο βαθμό η "έλλειψη ευκαιριών για εργασία" (13.9%).

28. Αν όχι, παρακαλώ εξηγήστε γιατί.

Αν όχι, παρακαλώ εξήγησε γιατί

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Δε θέλω να επιστρέψω στη χώρα μου	96	76,2	78,7	78,7
Valid Θέματα ασφάλειας στη χώρα καταγωγής	17	13,5	13,9	92,6
Valid Θέλω να συναντήσω μέλη της οικογένειάς μου στη χώρα που θέλω να πάω	9	7,1	7,4	100,0
Total	122	96,8	100,0	
Missing System	4	3,2		
Total	126	100,0		

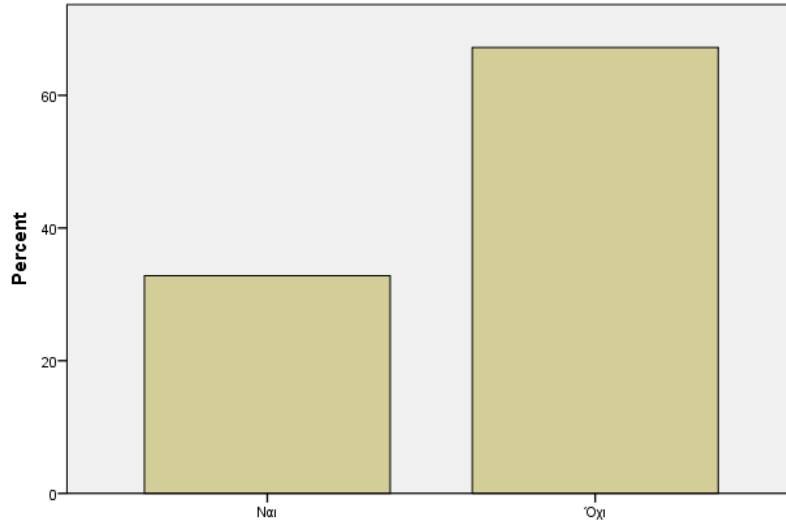
Από την άλλη πλευρά, το βασικότερο κίνητρο για να προσπαθήσει κανείς να ολοκληρώσει επιτυχώς τη μετανάστευσή του είναι η "απροθυμία να επιστρέψει στη χώρα του" (78.7%) και σε μικρότερο βαθμό τα "ζητήματα ασφάλειας στη χώρα καταγωγής του" (13.9%) και η "επιθυμία να σμίξει με μέλη της οικογένειάς του στη χώρα-προορισμού" (7.4%).

29. Γνώριζες για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζες κατά την μετακίνησή σου και την εισοδό σου σε ευρωπαϊκά κράτη χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις;

Γνώριζες για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζες κατά την μετακίνησή σου και την εισοδό σου σε ευρωπαϊκά κράτη χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Nαι	41	32,5	32,8	32,8
Όχι	84	66,7	67,2	100,0
Total	125	99,2	100,0	
Missing				
System	1	,8		
Total	126	100,0		

Γνώριζες για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζες κατά την μετακίνησή σου και την είσοδό σου σε ευρωπαϊκά κράτη χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις;

Γνώριζες για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζες κατά την μετακίνησή σου και την είσοδό σου σε ευρωπαϊκά κράτη χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις;

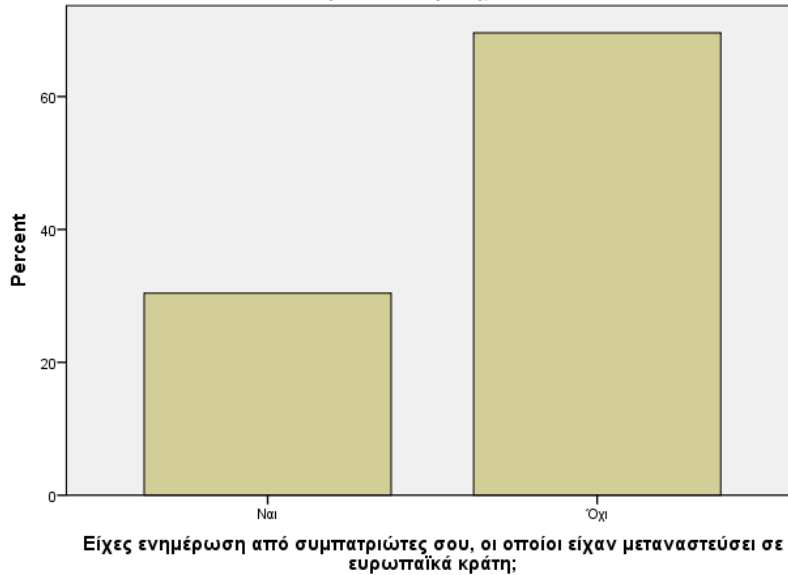
Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, μόνο ένας στους τρεις ερωτώμενους (32.8%) γνώριζε τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζε κατά την μετακίνησή και είσοδό του σε ευρωπαϊκό κράτος χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις.

30. Είχες ενημέρωση από συμπατριώτες σου οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει σε ευρωπαϊκά κράτη;

Είχες ενημέρωση από συμπατριώτες σου, οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει σε ευρωπαϊκά κράτη;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
	Ναι	38	30,2	30,4
	Όχι	87	69,0	100,0
	Total	125	99,2	100,0
Missing	System	1	,8	
Total		126	100,0	

Είχες ενημέρωση από συμπατριώτες σου, οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει σε ευρωπαϊκά κράτη;

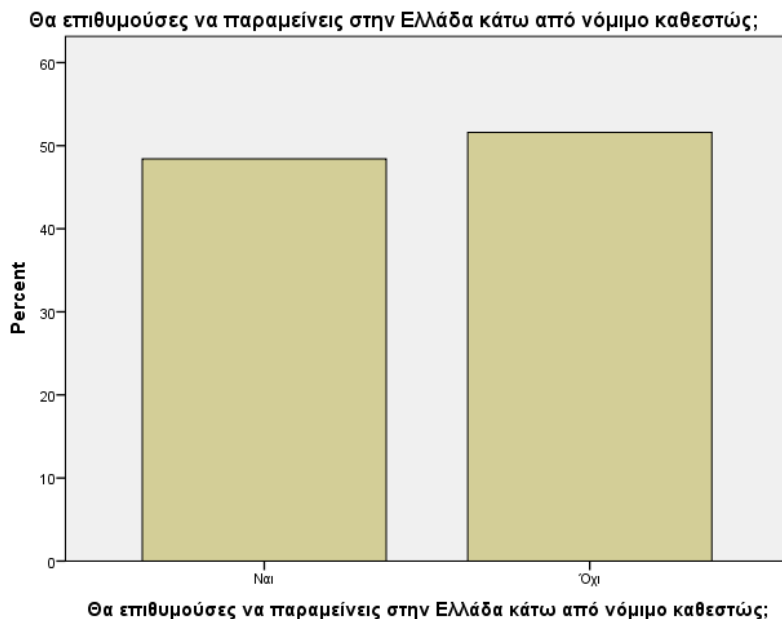

Μία αιτία που δικαιολογεί την άγνοια των ερωτώμενων που αποτυπώθηκε στην προηγούμενη ερώτηση είναι το γεγονός πως, μόνο το 30.4% αυτών είχε ενημέρωση από συμπατριώτες τους που είχαν ήδη μεταναστεύσει σε ευρωπαϊκά κράτη.

31. Θα επιθυμούσες να παραμείνεις στην Ελλάδα κάτω από νόμιμο καθεστώς;

Θα επιθυμούσες να παραμείνεις στην Ελλάδα κάτω από νόμιμο καθεστώς;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ναι	61	48,4	48,4	48,4
Valid Όχι	65	51,6	51,6	100,0
Total	126	100,0	100,0	

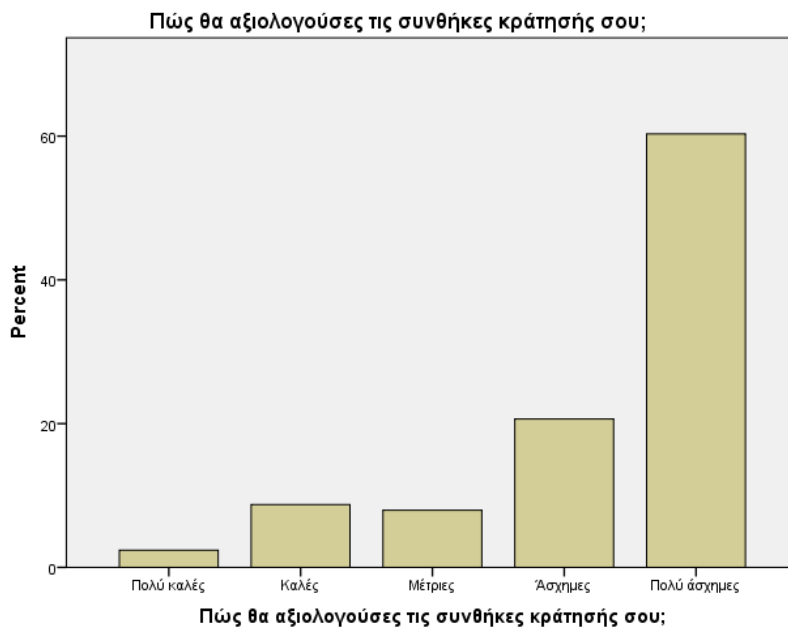

Στην ερώτηση εάν θα επιθυμούσαν να παραμείνουν στην Ελλάδα υπό νόμιμο καθεστώς, οι ερωτώμενοι διχάζονται με τους μισούς να απαντούν αρνητικά (51.6%) και τους άλλους μισούς καταφατικά (48.4%).

32. Πώς θα αξιολογούσες τις συνθήκες κράτησής σου;

Πώς θα αξιολογούσες τις συνθήκες κράτησής σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ καλές	3	2,4	2,4	2,4
Καλές	11	8,7	8,7	11,1
Μέτριες	10	7,9	7,9	19,0
Άσχημες	26	20,6	20,6	39,7
Πολύ άσχημες	76	60,3	60,3	100,0
Total	126	100,0	100,0	

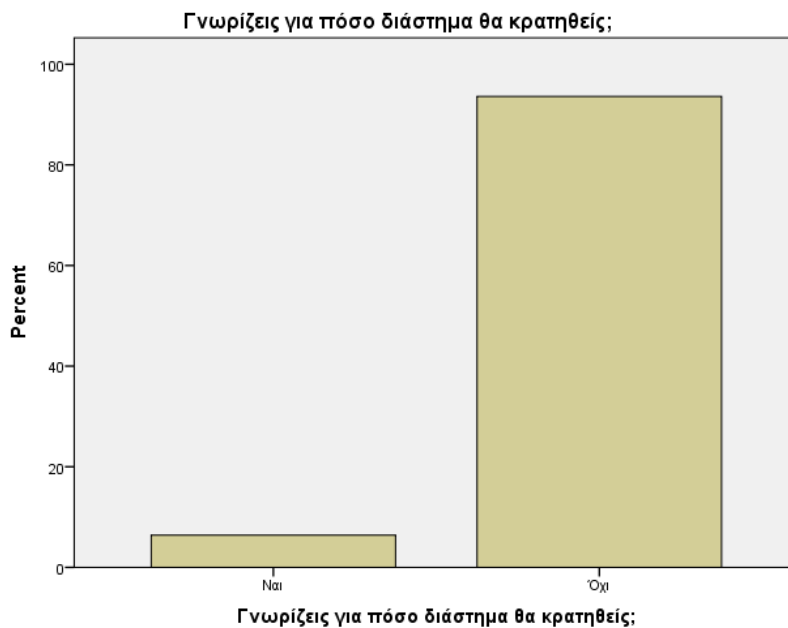

Όσο αφορά τη γνώμη τους για τις συνθήκες κράτησής τους, αυτή είναι ξεκάθαρα αρνητική με έξι στους δέκα (60.3%) να τις χαρακτηρίζουν "πολύ άσχημες" και δύο στους δέκα (20.6%) "άσχημες".

33. Γνώριζες για πόσο διάστημα θα κρατηθείς;

Γνωρίζεις για πόσο διάστημα θα κρατηθείς;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	8	6,3	6,4	6,4
Valid Όχι	117	92,9	93,6	100,0
Total	125	99,2	100,0	
Missing System	1	,8		
Total	126	100,0		

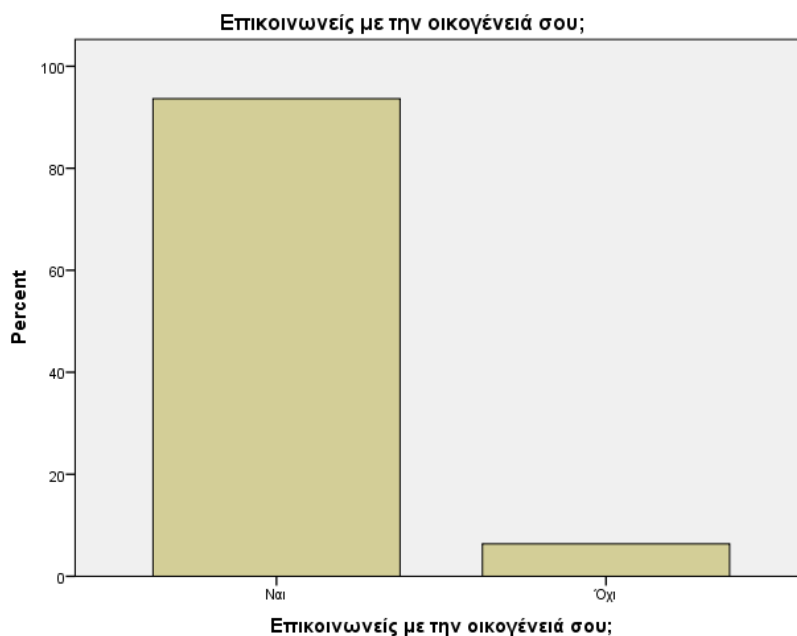

Από τα παραπάνω αποτελέσματα καθίσταται ξεκάθαρη η πλήρης άγνοια των κρατουμένων (93.6%) σχετικά με το χρονικό διάστημα που επρόκειτο να φιλοξενηθούν στο κέντρο κράτησης.

34. Επικοινωνείς με την οικογένειά σου;

Επικοινωνείς με την οικογένειά σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	118	93,7	93,7	93,7
Valid Όχι	8	6,3	6,3	100,0
Total	126	100,0	100,0	

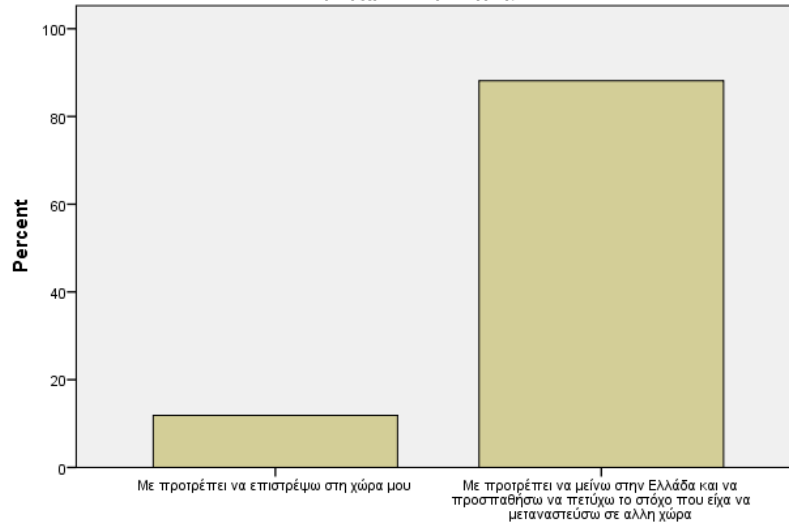
Από την άλλη πλευρά, σχεδόν όλοι οι κρατούμενοι (93.7%) φαίνεται πώς έχουν δυνατότητα επικοινωνίας με την οικογένειά τους.

35. Αν ναι, πώς αντιμετωπίζει η οικογένειά σου την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι αυτή τη χρονική στιγμή;

Αν ναι, πώς αντιμετωπίζει η οικογένειά σου την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι αυτή τη χρονική στιγμή;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Με προτρέπει να επιστρέψω στη χώρα μου	14	11,1	11,9	11,9
Με προτρέπει να μείνω στην Ελλάδα και να προσπαθήσω να πετύχω το στόχο που είχα να μεταναστεύσω σε άλλη χώρα	104	82,5	88,1	100,0
Total	118	93,7	100,0	
Missing				
System	8	6,3		
Total	126	100,0		

Αν ναι, πώς αντιμετωπίζει η οικογένειά σου την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι αυτή τη χρονική στιγμή;

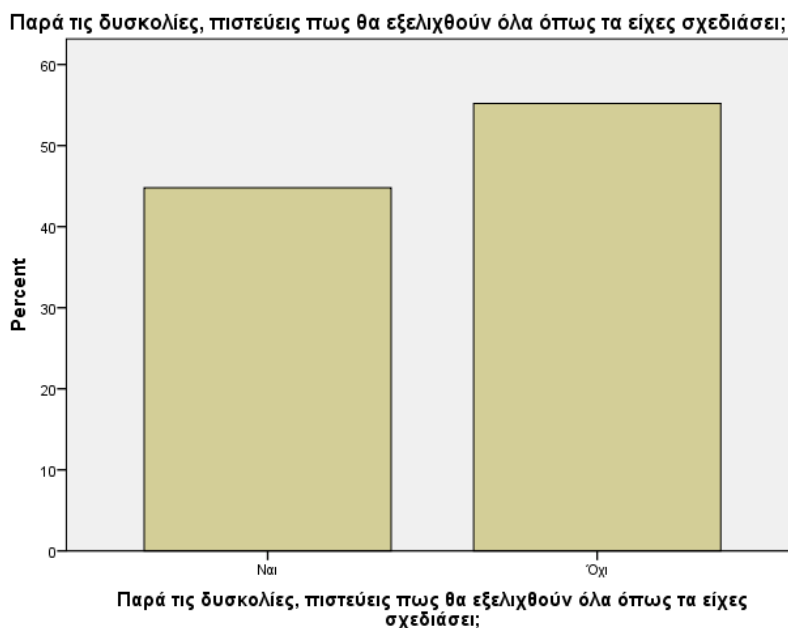
Αν ναι, πώς αντιμετωπίζει η οικογένειά σου την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι αυτή τη χρονική στιγμή;

Μάλιστα, μέσα από την επικοινωνία τους με τους συγγενείς τους, φαίνεται πώς σε εννέα από τις δέκα περιπτώσεις (88.1%), οι συγγενείς τους προτρέπουν να παραμείνουν στην Ελλάδα και να προσπαθήσουν να πετύχουν τον τελικό τους στόχο (μετανάστευση σε χώρα-προορισμό), ενώ ελάχιστοι (11.9%) είναι αυτοί που τους προτρέπουν να επιστρέψουν πίσω.

36. Παρά τις δυσκολίες, πιστεύεις πως θα εξελιχθούν όλα όπως τα είχες σχεδιάσει;

Παρά τις δυσκολίες, πιστεύεις πως θα εξελιχθούν όλα όπως τα είχες σχεδιάσει;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	56	44,4	44,8	44,8
Valid Όχι	69	54,8	55,2	100,0
Total	125	99,2	100,0	
Missing System	1	,8		
Total	126	100,0		

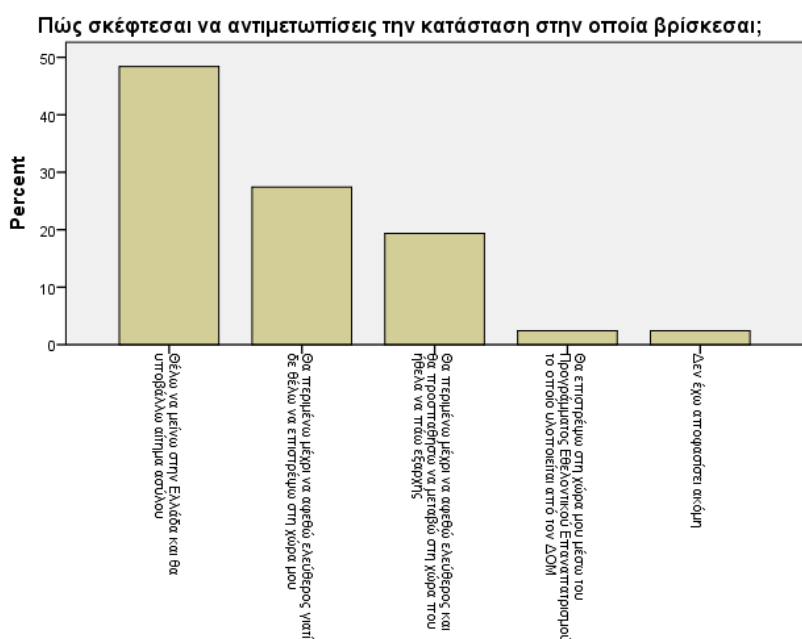
Στη συγκεκριμένη ερώτηση, οι ερωτώμενοι διχάζονται, υπερτερώντας ελαφρώς οι πιο απαισιόδοξοι (55.2%), οι οποίοι θεωρούν πως τα πράγματα δε θα εξελιχθούν όπως τα έχουν σχεδιάσει, χωρίς όμως να μπορούμε να αγνοήσουμε τους αισιόδοξους, το ποσοστό των οποίων 44.8%.

37. Πώς σκέφτεσαι να αντιμετωπίσεις την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι;

Πώς σκέφτεσαι να αντιμετωπίσεις την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Θέλω να μείνω στην Ελλάδα και θα υποβάλλω αίτημα ασύλου	60	47,6	48,4	48,4
	Θα περιμένω μέχρι να αφεθώ ελεύθερος γιατί δε θέλω να επιστρέψω στη χώρα μου	34	27,0	27,4	75,8
	Θα περιμένω μέχρι να αφεθώ ελεύθερος και θα προσπαθήσω να μεταβώ στη χώρα που ήθελα να πάω εξαρχής	24	19,0	19,4	95,2

Θα επιστρέψω στη χώρα μου μέσω του Προγράμματος Εθελοντικού Επαναπατρισμού το οποίο υλοποιείται από τον ΔΟΜ	3	2,4	2,4	97,6
Δεν έχω αποφασίσει ακόμη	3	2,4	2,4	100,0
Total	124	98,4	100,0	
Missing System	2	1,6		
Total	126	100,0		

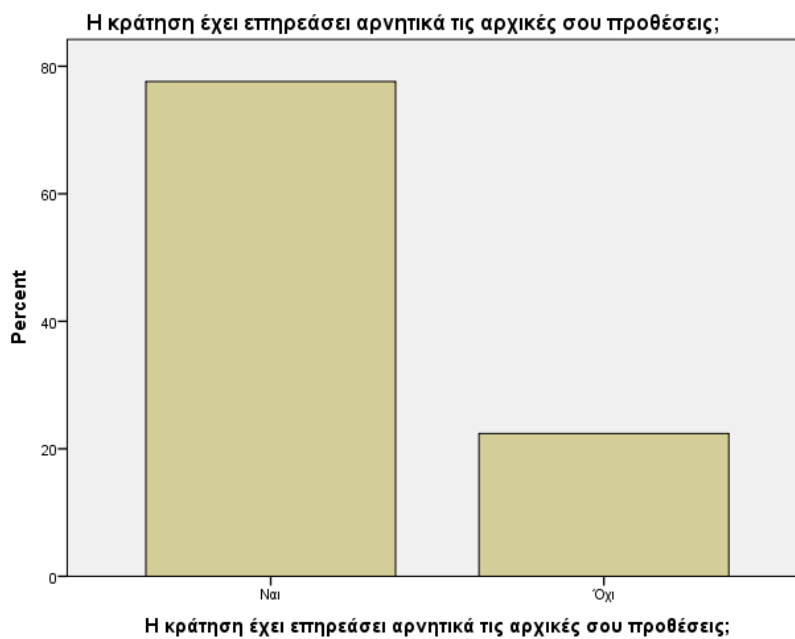

Κι από τα παραπάνω αποτελέσματα προβάλλεται έντονα η επιθυμία των κρατούμενων να συνεχίσουν τη ζωή τους στην Ελλάδα, είτε κάνοντας αίτηση ασύλου (48.4%), είτε περιμένοντας μέχρι να αφεθούν ελεύθεροι (27.4%). Ένας στους πέντε (19.4%) δήλωσε πως θα περιμένει να αφεθεί ελεύθερος και να ταξιδέψει στη χώρα που είχε σχεδιάσει εξαρχής, ενώ ελάχιστοι είναι αυτοί που θέλουν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους ή δεν έχουν αποφασίσει ακόμα.

38. Η κράτηση έχει επηρεάσει αρνητικά τις αρχικές σου προθέσεις;

Η κράτηση έχει επηρεάσει αρνητικά τις αρχικές σου προθέσεις;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	97	77,0	77,6	77,6
Valid Όχι	28	22,2	22,4	100,0
Total	125	99,2	100,0	
Missing System	1	,8		
Total	126	100,0		

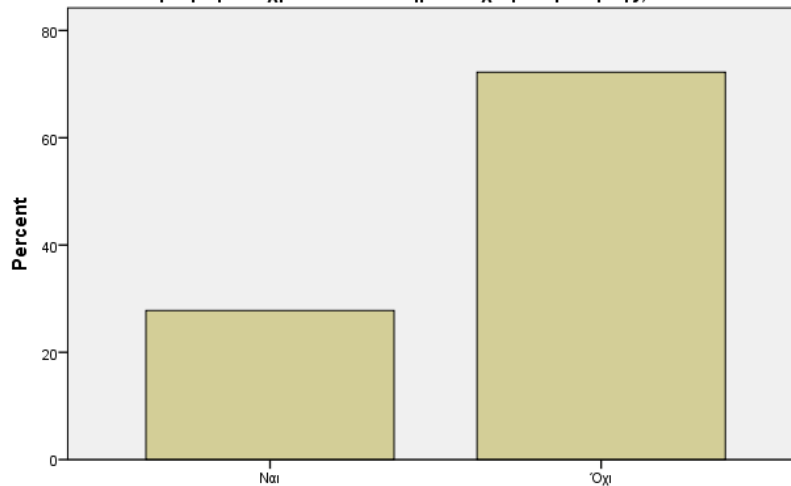
Από αυτή την ερώτηση προκύπτει πώς σχεδόν οι οκτώ στους δέκα ερωτώμενους (77.6%), εξαιτίας του τρόπου/συνθηκών κράτησής τους έχουν επηρεαστεί αρνητικά σε σχέση με τις αρχικές τους προθέσεις.

39. Γνώριζες ότι, εισερχόμενος στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις διέτρες τον κίνδυνο να συλληφθείς από τις ελληνικές αρχές και να παραμείνεις για μεγάλο διάστημα σε χώρο κράτησης;

Γνώριζες ότι, εισερχόμενος στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις διέτρες τον κίνδυνο να συλληφθείς από τις ελληνικές αρχές και να παραμείνεις για μεγάλο χρονικό διάστημα σε χώρο κράτησης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Nαι	35	27,8	27,8	27,8
Valid Όχι	91	72,2	72,2	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Γνώριζες ότι, εισερχόμενος στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις διέτρες τον κίνδυνο να συλληφθείς από τις ελληνικές αρχές και να παραμείνεις για μεγάλο χρονικό διάστημα σε χώρο κράτησης;

Γνώριζες ότι, εισερχόμενος στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις διέτρες τον κίνδυνο να συλληφθείς από τις ελληνικές αρχές και να παραμείνεις για μεγάλο χρονικό διάστημα σε χώρο κράτησης;

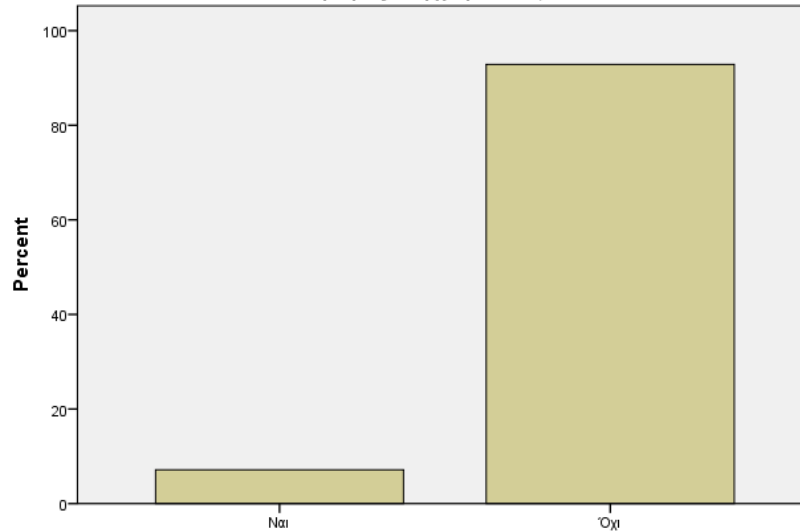
Μία από τις αιτίες της μετέπειτα δυσαρέσκειας που εκφράζουν οι ερωτώμενοι αναφορικά με την κράτησή τους, είναι και οι άγνοια που φαίνεται, από τα παραπάνω αποτελέσματα, πώς είχαν. Συγκεκριμένα, το 72.2% αυτών αγνοούσαν το τι θα ακολουθούσε την μη νόμιμη είσοδό τους στην Ελλάδα.

40. Μετά την εμπειρία της κράτησης πιστεύεις ότι το καλύτερο για σένα θα είναι να επιστρέψεις στη χώρα σου;

Μετά την εμπειρία της κράτησης πιστεύεις ότι το καλύτερο για σένα θα είναι να επιστρέψεις στη χώρα σου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	9	7,1	7,1	7,1
Valid Όχι	117	92,9	92,9	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Μετά την εμπειρία της κράτησης πιστεύεις ότι το καλύτερο για σένα θα είναι να επιστρέψεις στη χώρα σου;

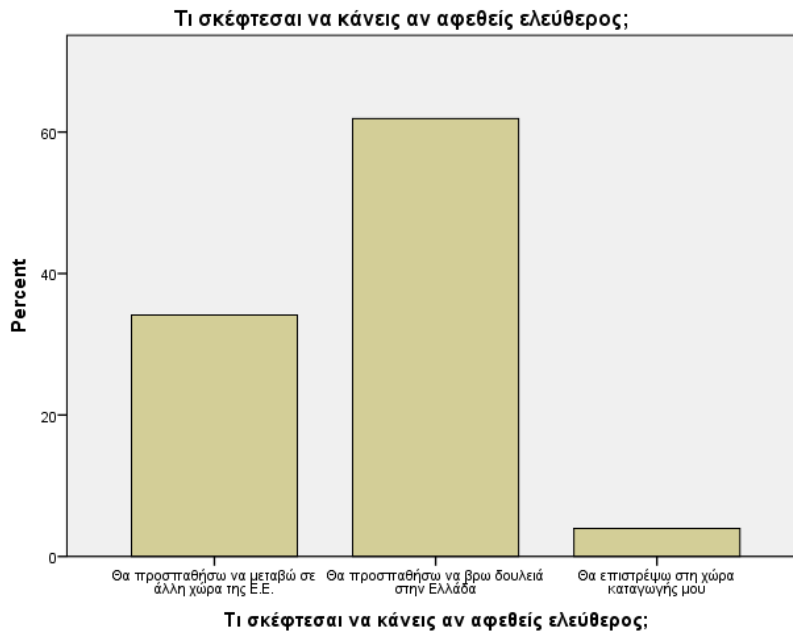
Μετά την εμπειρία της κράτησης πιστεύεις ότι το καλύτερο για σένα θα είναι να επιστρέψεις στη χώρα σου;

Ούτε όμως η εμπειρία της κράτησης φαίνεται να κάμπτεi τους κρατούμενους, εννέα στους δέκα από τους οποίους (92.9%), δήλωσαν πώς δε θεωρούν ως καλύτερη λύση την επιστροφή στη χώρα τους.

41. Τι σκέφτεσαι να κάνεις αν αφηθείς ελεύθερος;

Τι σκέφτεσαι να κάνεις αν αφηθείς ελεύθερος;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Θα προσπαθήσω να μεταβώ σε άλλη χώρα της Ε.Ε.	43	34,1	34,1	34,1
Θα προσπαθήσω να βρω δουλειά στην Ελλάδα	78	61,9	61,9	96,0
Θα επιστρέψω στη χώρα καταγωγής μου	5	4,0	4,0	100,0
Total	126	100,0	100,0	

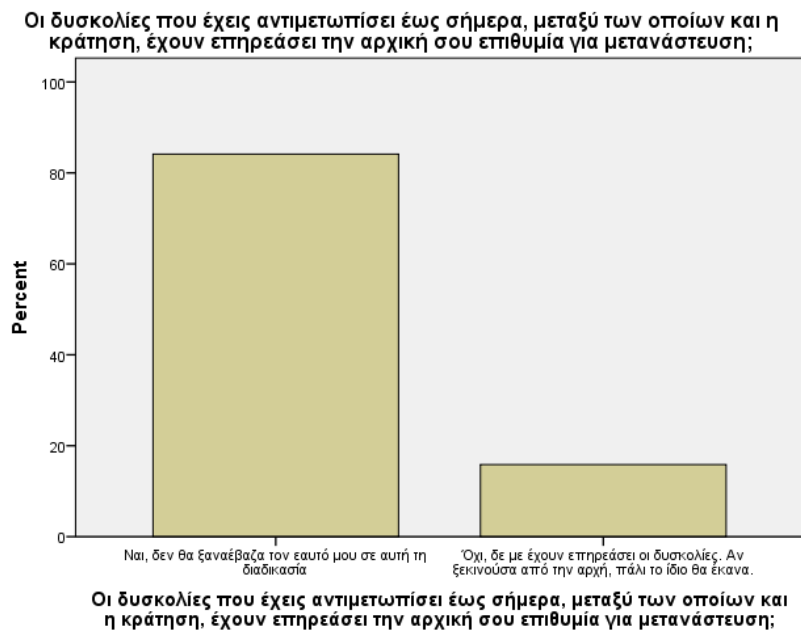

Τα αποτελέσματα της παραπάνω ερώτησης συνοψίζουν πολλά από τα ευρήματα των προηγούμενων. Συγκεκριμένα, περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους (61.9%), επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα και να βρουν εργασία μόλις απελευθερωθούν, ενώ ένας στους τρεις (34.1%) δήλωσε πως επιθυμεί να μεταβεί σε κάποια άλλη χώρα της Ε.Ε. Τέλος, ελάχιστοι είναι αυτοί που σκέφτονται την επιστροφή στην πατρίδα τους (4%).

42. Οι δυσκολίες που έχεις αντιμετωπίσει έως σήμερα, μεταξύ των οποίων και η κράτηση, έχουν επηρεάσει την αρχική σου επιθυμία για μετανάστευση;

Οι δυσκολίες που έχεις αντιμετωπίσει έως σήμερα, μεταξύ των οποίων και η κράτηση, έχουν επηρεάσει την αρχική σου επιθυμία για μετανάστευση;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι, δεν θα ξαναέβαζα τον εαυτό μου σε αυτή τη διαδικασία	106	84,1	84,1	84,1
Όχι, δε με έχουν επηρεάσει οι δυσκολίες. Αν ξεκινούσα από την αρχή, πάλι το ίδιο θα έκανα.	20	15,9	15,9	100,0
Total	126	100,0	100,0	

Κλείνοντας, η όλη εμπειρία της μετανάστευσης, κρίνεται ιδιαίτερα δύσκολη από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, καθώς το 84.1% αυτών δήλωσαν πώς δε θα ξαναέβαζαν τον εαυτό τους να βιώσει μια τέτοια διαδικασία.

5.5 Σύνοψη αποτελεσμάτων ανάλυσης

Αναφορικά με το προφίλ των φιλοξενούμενων στο κέντρο κράτησης αλλοδαπών στην Αμυγδαλέζα, πρόκειται κυρίως για νεαρούς άντρες (18-25 ετών), από όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών βαθμίδων, η πλειοψηφία αυτών προέρχεται από το Πακιστάν και πιο ειδικά από την εθνοτική ομάδα Jatt. Η Jatt είναι μια αγροτική, παραδοσιακή κοινότητα στο Πακιστάν και στη βόρεια Ινδία. Οι περισσότεροι βρίσκονται στην επαρχία του Punjab και του Sindh στο Πακιστάν. Αραβες συγγραφείς περιγράφουν ότι οι οικισμοί των Jatt βρίσκονταν σε άγονες και ορεινές περιοχές. Παραδοσιακά εμπλέκονται στη αγροτιά και πρόκειται για μια κοινότητα που δεν ανήκει σε ελίτ και έχει τις ρίζες της στην κτηνοτροφία. Στην πορεία των χρόνων, ομάδα των Jatt εγκατέλειψαν την αγροτική ζωή, καθώς προσανατολίστηκαν προς τις αστικές θέσεις εργασίας για να διεκδικήσουν υψηλότερη κοινωνική θέση⁴⁷. Η πλειοψηφία του Punjab απαρτίζεται από τις εθνότητες Ahirs, Arains, Dalits, Gujjars, Jatts, Khatris, Bats, Rors, και Saini, εθνότητες που, εκτός των Jatt, επίσης σημειώθηκαν στα ερωτηματολόγια από τους συμμετέχοντες στη Έρευνα. Αξίζει να σημειωθεί πως, η πλειοψηφία των Πακιστανών που βρίσκονται στην Ελλάδα, προέρχονται από την επαρχία του Punjab.

Στη συνέχεια της έρευνας, ένας στους τέσσερις εξ αυτών δηλώνει έγγαμος και πατέρας παιδιού ή παιδιών.

Η πλειοψηφία αυτών εισήλθε με μη νόμιμες διατυπώσεις στην Ελλάδα, όπου βρίσκονται ήδη για περισσότερους από 6 μήνες. Το παραπάνω ταξίδι, μάλιστα, το πραγματοποίησαν είτε μόνοι τους, είτε με γκρουπ ομοεθνών. Βέβαια, πριν ξεκινήσουν αυτό τους το ταξίδι, πολύ λίγοι γνώριζαν τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζαν εισερχόμενοι παράτυπα στην Ελλάδα ή σε ένα ευρωπαϊκό κράτος γενικότερα ή είχαν σχετική ενημέρωση από συμπατριώτες τους που είχαν ήδη μεταναστεύσει.

Από τις ερωτήσεις αναφορικά με τα κίνητρα της μετανάστευσής τους, προκύπτει πως τα σημαντικότερα εξ αυτών είναι ο κίνδυνος που διέτρεχε η ζωή τους, οι συγκρούσεις, η ανασφάλεια και η εμπόλεμη κατάσταση στη χώρα προέλευσής. Επιπρόσθετα, σημαντικό ρόλο πρέπει να έπαιξε και η άσχημη οικονομική κατάσταση κάποιων εξ αυτών σε συνδυασμό με την ανεργία τους, η οποία φαίνεται πολύ αυξημένη στις χώρες προέλευσης. Τα παραπάνω κίνητρα φαίνεται πόσο ισχυρά είναι από το

⁴⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Jat_people

γεγονός ότι, ελάχιστα άτομα δήλωσαν πώς, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους σκέφτηκαν να εγκαταλείψουν την προσπάθεια κι όσοι ανήκουν σε αυτή την κατηγορία το έκαναν λόγω νομικών και φυσικών εμποδίων ή εξαιτίας της έντονης κούρασης και καταπόνησης. Ο κύριος όγκος των ερωτώμενων όμως, δε σκέφτηκε ούτε στιγμή να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του.

Σχεδόν για τους μισούς από αυτούς, οι περισσότεροι εκ των οποίων ήταν υπήκοοι Πακιστάν, τελικός προορισμός είναι η Ελλάδα, ενώ από άλλα ευρωπαϊκά κράτη, υψηλή προτίμηση έχουν δείξει στη Γερμανία και στην Ιταλία, ιδιαίτερα οι ερωτώμενοι με Μαροκινή ή Αλγερινή καταγωγή. Κεντρικό ρόλο στην επιλογή τους αυτή παίζει η ευκολία πρόσβασης που θεωρούν πως υπάρχει στις διαδικασίες ασύλου και δευτερευόντως οι ελκυστικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

Από αυτούς που εισήλθαν στην Ελλάδα, πολύ λίγοι συνάντησαν κάποιο συγγενή τους, ενώ λίγοι είναι κι αυτοί που κατάφεραν να εργαστούν. Αντιθέτως, εξαιτίας της παράτυπης εισόδου τους που αναφέρθηκε παραπάνω, κρατούνται ήδη στο κέντρο κράτησης της Αμυδαλέζας από 1 έως 6 μήνες.

Σε ερώτηση σχετικά με τις συνθήκες κράτησής, σχεδόν όλοι τις χαρακτηρίζουν "άσχημες" ή "πολύ άσχημες". Την κατάσταση επιδεινώνει περισσότερο το γεγονός ότι για τους περισσότερους η σύλληψη και κράτηση είναι μια πρωτόγνωρη εμπειρία, ενώ υπάρχει και πλήρης άγνοια σχετικά με τη διάρκεια αυτής. Έτσι, δηλώνουν πώς η κράτησή τους, έχει επηρεάσει αρνητικά τις αρχικές τους προθέσεις, χωρίς ωστόσο να επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσης/καταγωγής.

Στον αντίποδα, η οικογένειά τους, έχοντας τη δυνατότητα να επικοινωνεί μαζί τους, τους εμπνυχώνει και τους παρακινεί να παραμείνουν στην Ελλάδα και να επιτύχουν το στόχο που είχαν θέσει εξαρχής. Οι περισσότεροι δηλώνουν πώς, τόσο το ταξίδι, όσο και η κράτησή ήταν μια ιδιαίτερα επίπονη και δύσκολη εμπειρία και δεν θα ξαναέβριζαν τον εαυτό τους να εμπλακεί σε μια παρόμοια διαδικασία. Παρ' όλα αυτά, παρουσιάζονται αποφασισμένοι και δηλώνουν πώς, μετά την απελευθέρωσή τους, είτε θα παραμείνουν στην Ελλάδα και θα αναζητήσουν εργασία, είτε θα επιδιώξουν να μεταβούν σε άλλη χώρα της Ε.Ε., ενώ ελάχιστοι δηλώνουν πώς θα επιστρέψουν πίσω.

6 Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών

Η ελληνική περίπτωση

Στην Ελλάδα, παρά τη ρητή υποχρέωση από το νόμο της εξέτασης εναλλακτικών μέτρων της κράτησης, τέτοια μέτρα ούτε εξετάζονται, ούτε εφαρμόζονται στην πράξη. Μοναδική εξαίρεση στην ανωτέρω διαπίστωση αφορά στην επιβολή υποχρέωσης περιοδικής αναφοράς ενώπιον αστυνομικών αρχών, όπως αυτή διατάσσεται από Διοικητικό Δικαστήριο, σε περίπτωση αποδοχής Αντιρρήσεων κατά της κράτησης, πρακτική η οποία υιοθετήθηκε από το 2014 και εξής. Επιπλέον, τον Φεβρουάριο – Μάρτιο 2015, σε ορισμένες περιπτώσεις όπου η κράτηση είχε υπερβεί το ανώτατο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα, επιβλήθηκε από την ίδια την αρμόδια αστυνομική αρχή κατά την άρση της κράτησης, υποχρέωση εμφάνισης ενώπιον αρχών. Η πρακτική αυτή ωστόσο, δεν φαίνεται να είχε συνέχεια ενώ ούτε στατιστικά στοιχεία είναι διαθέσιμα για τον αριθμό των περιπτώσεων και το ποσοστό συμμόρφωσης στον επιβληθέντα όρο⁴⁸. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η μη εφαρμογή στην πράξη εναλλακτικών μέτρων δεν μπορεί να ειπωθεί ανεξάρτητα από το γενικό πλαίσιο για τη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών. Για μεγάλο χρονικό διάστημα αυτό βασίστηκε υπέρμετρα στην εργαλειακή χρήση της διοικητικής κράτησης για την αποτροπή της εισόδου και την υλοποίηση των επιστροφών, και περιελάμβανε την επιβολή του μέτρου της κράτησης και την αύξηση των ανώτατων επιτρεπόμενων χρονικών ορίων της⁴⁹. Η πολιτική αυτή αποτυπώθηκε σε επίσημα κείμενα των ελληνικών αρχών, και ιδίως στο Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για τη Διαχείριση του Ασύλου και της Μετανάστευσης (2012), το οποίο υπογράμιζε «*οι αρχές αποφάσισαν να αυξήσουν τη χωρητικότητα των προαναχωρησιακών εγκαταστάσεων[...] για να επιτύχουν σημαντική αύξηση των επιστροφών και να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στους πολίτες τρίτων χωρών που θέλουν να εισέλθουν παράνομα στην Ελλάδα και συνακολούθως στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Αυτή η απόφαση υπογραμμίζει την αποφασιστικότητα των αρχών να*

⁴⁸ Βλ. υπ' αριθμ. 6634/1-327355 από 25 Νοεμβρίου 2015 Έγγραφο του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, περί χορήγησης στοιχείων.

⁴⁹ Στο τέλος του 2012, η χωρητικότητα των προαναχωρησιακών κέντρων κράτησης είχε αυξηθεί κατά 4000 θέσεις, ενώ είχε σχεδιαστεί συνολική αύξηση μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2014 της χωρητικότητας των κέντρων κράτησης κατά συνολικά 10000 θέσεις, βλ. MINISTRY OF PUBLIC ORDER AND CITIZEN PROTECTION, Greek Action Plan on Asylum and Migration Management (December 2012)

υλοποιήσουν ένα αποτελεσματικό σχέδιο και να προειδοποιήσει όλους τους μετανάστες που δεν εμπίπτουν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας ότι θα συλληφθούν, κρατηθούν και επιστραφούν στις χώρες καταγωγής τους»⁵⁰, παρά τη ρητή υποχρέωση εξέτασης εναλλακτικών μέτρων και κατ' εξαίρεση επιβολής του μέτρου της κράτησης, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Η εφαρμογή αυτής της πολιτικής οδήγησε σε σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και κατ' επέκταση σε καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ⁵¹, εκθέτοντας συστηματικά τη χώρα. Ταυτόχρονα, όπως έχει τεκμηριωθεί η πολιτική της γενικευμένης συστηματικής και αδιάκριτης κράτησης αποτέλεσε μια πολιτική δυσανάλογα ακριβή και ταυτόχρονα αναποτελεσματική ακόμη και ως προς τους σκοπούς για τους οποίους σχεδιάστηκε (αποτροπή/αύξηση επιστροφών)⁵².

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, από το 2013 έως το 2015, παρατηρήθηκε σημαντική απόκλιση των προσώπων που τέθηκαν υπό κράτηση και των προσώπων που εν τέλει απομακρύνθηκαν από τη χώρα.

Τον Φεβρουάριο του 2015, μετά τον θάνατο τεσσάρων κρατουμένων (δύο εκ των οποίων οφειλόμενων σε αυτοκτονία), οι ελληνικές αρχές ανακοίνωσαν σημαντικές αλλαγές σχετικά με την εφαρμοζόμενη διοικητική πρακτική της κράτησης πολιτών τρίτων χωρών⁵³. Μεταξύ άλλων οι αλλαγές περιελάμβαναν: την μείωση του χρόνου κράτησης, την άρση της κράτησης για τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο και την εξέταση εφαρμογής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων σε κάθε περίπτωση. Οι αλλαγές αυτές χαιρετίστηκαν «ως βήματα στη σωστή κατεύθυνση» και η εφαρμογή τους, ενδεχομένως σε συνδυασμό με τα προβλήματα, που προέκυψαν σε

⁵⁰ MINISTRY OF PUBLIC ORDER AND CITIZEN PROTECTION, Greek Action Plan on Asylum and Migration Management (December 2012) <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2374756&SecMode=1&DocId=2029690&Usage=2>, σελ. 53

⁵¹ Βλ. την πιο πρόσφατη ΕΔΔΑ, Α.Υ κατά Ελλάδα, αριθμ. Προσφυγής 58399/11, 5/11/2015. Συνολικά από το 2009 μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί περισσότερες από 20 καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ και οι οποίες αφορούν ζητήματα σχετικά με την κράτηση πολιτών τρίτων χωρών στο πλαίσιο διαδικασίας επιστροφής/ασύλου (κυρίως παραβιάσεις των άρθρων 3, 5.1, 5.4 και 13). Επιπλέον, με δύο πρόσφατες αποφάσεις οι ελληνικές αρχές κλήθηκαν να καταβάλουν αποζημιώσεις στους προσφεύγοντες εξαιτίας της υποβολής τους σε επ' αόριστον κράτηση.

⁵² Δ. Αγγελή, Α. Δημητριάδη, Α. Τριανταφυλίδου, «Αξιολογώντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα» MIDAS report/ΕΛΙΑΜΕΠ, Οκτώβριος 2014

⁵³ Δελτίο τύπου των Αναπληρωτών υπουργών προστασίας του πολίτη και μεταναστευτικής πολιτικής σχετικά με τα κέντρα κράτησης 17/2/2015 http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=5374&Itemid=607

ότι αφορά την χρηματοδότηση της σίτισης στα κέντρα κράτησης, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του αριθμού των κρατουμένων. Ωστόσο, και χωρίς να υποτιμώνται τα θετικά βήματα σε αυτήν την κατεύθυνση ακόμη και σήμερα εναλλακτικά μέτρα της κράτησης ούτε εξετάζονται, ούτε εφαρμόζονται.

6.1 Υποχρέωση παροχής εναλλακτικών μέτρων στην κράτηση των μεταναστών

Οι αρχές πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση είναι, χωρίς διακρίσεις, νομικά και πρακτικά διαθέσιμα και προσβάσιμα στους παράτυπους μετανάστες και στους αιτούντες άσυλο.

Σε κάθε ατομική περίπτωση, τα κράτη πρέπει να εξετάζουν και να χρησιμοποιούν λιγότερο περιοριστικές λύσεις από την κράτηση και να προσφεύγουν σε αυτήν μόνο αν είναι βέβαιο ότι κανένα εναλλακτικό μέτρο δεν θα είναι αποτελεσματικό για την επίτευξη νόμιμων σκοπών.

Κατά τη διάρκεια της κράτησης, οι αρχές πρέπει να εξετάζουν πλήρως την κατάσταση του ατόμου, αλλά και την κατάσταση όσων ανήκουν στις ευάλωτες κατηγορίες, οι οποίες δεν πρέπει να κρατούνται.

Προκειμένου να διαπιστωθεί ότι η κράτηση είναι αναγκαία και αναλογική στις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε περίπτωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα «λιγότερο παραβιαστικά μέτρα για την επίτευξη των ίδιων στόχων»⁵⁴. Έτσι, τα κράτη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη χρήση εναλλακτικών, λιγότερο περιοριστικών μέτρων, τα οποία πρέπει πάντοτε να εξετάζονται πρώτα. *Η Ομάδα Εργασίας για την Παράνομη Μετανάστευση (WGAD)* και η *Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα* υπογραμμίζουν πως, η κράτηση θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως η τελευταία επιλογή, όταν είναι αποδεδειγμένα αναγκαία και αναλογική στις συγκεκριμένες συνθήκες για την επίτευξη ενός από τους εξής τρεις νόμιμους σκοπούς: την αποτροπή της φυγοδικίας, την εξακρίβωση στοιχείων ταυτότητας ή την διασφάλιση της συμμόρφωσης με εντολή απέλασης.

⁵⁴ Επιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων, C. εναντίον Αυστραλίας, Υπόθεση Νο 900/1999, 13 Νοεμβρίου 2002, παρ.8.2 (Η υπόθεση εξέταξε την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα της επιβολής κράτησης ενός ατόμου που αιτούνταν άσυλο).

Επιπλέον, όπως έχει επανειλημμένα τονίσει η WGAD «εναλλακτικά μέτρα και μέτρα που δεν προβλέπουν κράτηση, όπως υποχρεώσεις αυτοπρόσωπης εμφάνισης στις αρχές, θα πρέπει πάντα να εξετάζονται πριν την καταφυγή στην κράτηση».

Συγκεκριμένα πρότυπα, που αφορούν τους αιτούντες άσυλο, αναπτύχθηκαν από Διεθνείς Οργανισμούς και υπερασπίζουν δυναμικά την εφαρμογή των βιώσιμων εναλλακτικών μέτρων της κράτησης.

Επιπλέον, όπως επισημαίνει η Ειδική Εισηγήτρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, και η UNHCR, ειδική προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες ευάλωτων προσώπων, όπως παιδιά, έγκυες γυναίκες, ηλικιωμένοι, επιζήσαντες από βασανιστήρια, θύματα εμπορίου ανθρώπων (trafficking) και άτομα με σοβαρές σωματικές ή ψυχολογικές παθήσεις. Οποσδήποτε, θα πρέπει να απαγορεύεται η κράτηση ασυνόδευτων παιδιών, όπως προβλέπεται από το νόμο.

6.2 Αρχές που διέπουν τη χρήση εναλλακτικών μέτρων

Όλα τα εναλλακτικά μέτρα της κράτησης περιορίζουν ή παρεμβαίνουν, σε κάποιο βαθμό, στα ανθρώπινα δικαιώματα ενός ατόμου. Ως τέτοια, τα εναλλακτικά μέτρα θα πρέπει να συμφωνούν με τις αρχές της νομιμότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, καθώς και με την αρχή της μη διάκρισης. Αυτές οι γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να διέπουν τις αποφάσεις και να παρέχουν ένα πλαίσιο για την εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων της κράτησης για λόγους μετανάστευσης.

Η νομιμότητα σημαίνει ότι, ο περιορισμός προβλέπεται και εκτελείται σύμφωνα με τον νόμο, με την ύπαρξη ουσιαστικών και διαδικαστικών δικλείδων ασφαλείας. Αυτό σημαίνει, ότι ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας ή της ελευθερίας μετακίνησης του ατόμου πρέπει να στηρίζεται σε λόγους και όρους που προβλέπονται από το νόμο, ο οποίος θα πρέπει να περιλαμβάνει τον προσδιορισμό κάθε διαθέσιμου μέτρου καθώς και τα κριτήρια χρήσης του.

Οι αρχές πρέπει να αποδεικνύουν ότι το περιοριστικό μέτρο είναι απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη ή την προστασία ενός νόμιμου σκοπού (*αρχή της αναγκαιότητας*). Πρέπει επίσης να αποδεικνύουν, ότι το μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη ενός νόμιμου σκοπού, ανάλογο του σκοπού και το λιγότερο παρεμβατικό μέσο

για την επίτευξή του (*αρχή της αναλογικότητας*). Με άλλα λόγια, η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα απαιτούν ο περιορισμός να είναι σε απόλυτη ισορροπία με τον νόμιμο σκοπό που το μέτρο στοχεύει να επιτύχει, κάτι που στην περίπτωση της κράτησης για λόγους μετανάστευσης είναι η αποτροπή φυγοδικίας, η εξακρίβωση στοιχείων ταυτότητας ή η διασφάλιση συμμόρφωσης με εντολή απέλασης από τη χώρα. Οποιοσδήποτε περιορισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνον όταν κανένα λιγότερο επεμβατικό και περιοριστικό μέσο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη του ίδιου σκοπού.

Οι αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν οποιοδήποτε μέτρο θα ικανοποιήσει την επίτευξη του σκοπού τους με τη μικρότερη δυνατή παρέμβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα του εμπλεκόμενου ατόμου. Αν και στην πράξη είναι δύσκολο να καθοριστεί μια ιεραρχία μέτρων, θα πρέπει να ξεκινούν με την εξέταση του λιγότερου παρεμβατικού μέτρου για το συγκεκριμένο άτομο και το οποίο θα πρέπει να βασίζεται σε σαφή νομική αιτιολογία και να ικανοποιεί τις προϋποθέσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

Η αρχή της μη διάκρισης απαιτεί οι αρχές να παρέχουν αυτά τα μέτρα χωρίς διακρίσεις, όχι μόνο σε νομικό επίπεδο αλλά και στην πράξη. Οι προϋποθέσεις ή τα κριτήρια για κάθε εναλλακτικό μέτρο δεν πρέπει να προάγουν διακρίσεις εις βάρος συγκεκριμένων ομάδων που δεν έχουν την υπηκοότητα, στη βάση της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας, της οικονομικής κατάστασης, της μετανάστευσης ή άλλης συνθήκης. Η αρχή της μη διάκρισης σημαίνει επίσης, ότι τα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των παράτυπων μεταναστών και των αιτούντων άσυλο, όπως είναι η γενική αδυναμία τους να διαθέσουν μεγάλα χρηματικά ποσά για καταβολή εγγυήσεων, ή η περιορισμένη δυνατότητα να παρέχουν εγγυητές λόγω της έλλειψης σταθερής διεύθυνσης, επίσημης απασχόλησης ή σταθερών οικογενειακών δεσμών, καθώς επίσης και η ιδιαίτερη ευπάθεια ορισμένων ομάδων. Τα εναλλακτικά μέτρα δεν θα πρέπει να επιβάλλονται ή να απορρίπτονται αυθαίρετα ή βάσει διακρίσεων.

Η δικαστική επανεξέταση αποτελεί σημαντικό τρόπο ελέγχου της χρήσης εναλλακτικών μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η αναλογικότητα, η αναγκαιότητα ή η αρχή της μη διάκρισης, καθώς και η παροχή αποτελεσματικής αντιμετώπισης της

παραβίασης αυτών των αρχών. Μολονότι η εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων ανήκει, σε έναν βαθμό, στη διακριτική ευχέρεια των κρατικών αρχών, θα πρέπει να υπάρχει ένας τρόπος προστασίας του ατόμου από τις αυθαίρετες αποφάσεις και την κατάχρηση της διακριτικής ευχέρειας.

Θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για έλεγχο τόσο της απόφασης, όσο και της εφαρμογής των εναλλακτικών μέτρων της κράτησης από τις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές που να έχουν αρμοδιότητα τροποποίησης του μέτρου καθώς και επιβολής κάθε άλλου αναγκαίου διορθωτικού μέτρου. Προκειμένου αυτή η ασφαλιστική δικλείδα να είναι πράγματι αποτελεσματική, το άτομο θα πρέπει να πληροφορείται για αυτό το δικαίωμά του και να του παρέχεται δωρεάν νομική βοήθεια, εφόσον δεν μπορεί να ανταπεξέλθει οικονομικά⁵⁵.

6.3 Παράδειγμα εναλλακτικών μέτρων

Στη νομοθεσία πολλών χωρών υπάρχει μια σειρά από μέτρα ελέγχου της μετανάστευσης. Δημιουργούν ποικίλα μέτρα, εναλλακτικά της κράτησης, τα οποία είναι περισσότερο ή λιγότερο περιοριστικά, όπως:

- ✓ αποφυλάκιση με εγγύηση,
- ✓ καταβολή χρηματικών ποσών ως εγγυήσεων,
- ✓ αστυνομική επίβλεψη και κοινοτική εποπτεία,
- ✓ υποχρέωση να κατοικούν σε δεδομένη διεύθυνση με περιοδικές εμφανίσεις στις αρχές του μήνα ή
- ✓ κατάθεση ταξιδιωτικών εγγράφων.

Η χρήση τους, παρ' όλα αυτά, παραμένει άκρως διακριτική, συχνά χωρίς σαφείς και σταθερές κατευθυντήριες οδηγίες. Ακόμη κι όταν, όμως, ο νόμος σαφώς προβλέπει εναλλακτικά μέτρα της κράτησης, συχνά είναι δύσκολο να έχει κάποιος πρόσβαση σε αυτά. Η εγγύηση, συχνά ορίζεται σε ποσό που δεν διαθέτουν οι παράτυποι μετανάστες ή όσοι αιτούνται άσυλο, εξαιτίας των περιορισμένων οικονομικών πόρων. Ο όρος να υπάρχει τρίτο πρόσωπο ως εγγυητής αποτελεί επιπλέον εμπόδιο, δεδομένου ότι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο συνήθως δεν έχουν συγγενείς ή φίλους στη χώρα, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως εγγυητές. Ομοίως, η κοινοτική εποπτεία ή η

⁵⁵ Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

εγκατάσταση σε μια προκαθορισμένη διεύθυνση ,ίσως, είναι δύσκολο να τεθούν σε εφαρμογή, αφού οι παράτυποι μετανάστες μπορεί να μην έχουν σταθερή εργασία ή σταθερά μέρη διαμονής⁵⁶.

Μια πρόσφατη μελέτη της UNHCR, «*Εναλλακτικά Μέτρα στην Κράτηση των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων*», αναγνώρισε ως την καλύτερη πρακτική, τη νομοθεσία που προβλέπει μια εναλλακτική κλίμακα μέτρων, από τα λιγότερο ως τα περισσότερο περιοριστικά, επιτρέποντας την ανάλυση αναλογικότητας και αναγκαιότητας για κάθε μέτρο⁵⁷.

Περιγράφοντας το σύστημα σε πολλά Σκανδιναβικά κράτη, την Ελβετία, τη Νέα Ζηλανδία και τη Λιθουανία, η μελέτη καταλήγει ότι εκεί όπου η κράτηση είναι το ένα άκρο σε ένα εύρος μέτρων και η, χωρίς όρους, αποφυλάκιση στο άλλο, είναι πιο πιθανό τα κράτη να διασφαλίσουν στην πράξη την εφαρμογή των εναλλακτικών μέτρων. Στην περίπτωση της Νέας Ζηλανδίας, και η απόφαση για κράτηση, αλλά και κάθε απόφαση που εφαρμόζει εναλλακτικά μέτρα ή που διατάσσει αποφυλάκιση άνευ όρων, επανεξετάζεται περιοδικά, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι λαμβάνονται υπόψη οι μεταβαλλόμενες συνθήκες που μπορεί να επηρεάσουν τον αιτούντα άσυλο.

Ο ελληνικός νόμος αναφέρεται ενδεικτικά σε τέσσερα από αυτά και συγκεκριμένα:

- ✓ στην τακτική εμφάνιση ενώπιον αρχών,
- ✓ την κατάθεση κατάλληλης οικονομικής εγγύησης,
- ✓ την κατάθεση εγγράφων και
- ✓ την υποχρέωση παραμονής σε ορισμένο μέρος⁵⁸.

Παρακάτω, ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα εναλλακτικών μέτρων, καθώς και τρόπων εφαρμογής τους. Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι, όπως προαναφέρθηκε, κανένα μοντέλο εναλλακτικών μέτρων δεν μπορεί να αναπαραχθεί πλήρως, καθώς ο σχεδιασμός και η εφαρμογή τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας⁵⁹.

⁵⁶ Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

⁵⁷ Υπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Εναλλακτικά της Κράτησης Μέτρα για τους Πρόσφυγες και τους Αιτούντες Άσυλο, Απρίλιος 2006 (POLAS/2006/03, παράγραφος 84[Εναλλακτικά της Κράτησης Μέτρα]).

⁵⁸ Άρθρο 22 παράγραφος 4, ν.3907/2011

⁵⁹ Εφαρμόζοντας τα Εναλλακτικά Μέτρα της Διοικητικής Κράτησης στην Ελλάδα, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δεκέμβριος 2015, σελ. 58

➤ *Υποχρέωση αναφοράς*

Η υποχρέωση αναφοράς αποτελεί ένα από τα διαδεδομένα, μη δαπανηρά και λιγότερο περιοριστικά μέτρα, το οποίο μπορεί επιπλέον να συνδυαστεί με άλλες υποχρεώσεις, όπως η υποχρέωση παραμονής σε ορισμένο τόπο. Η υποχρέωση αναφοράς λαμβάνει χώρα με την αυτοπρόσωπη ή μέσω τηλεφώνου εμφάνιση του προσώπου στην αρμόδια αρχή και η περιοδικότητά της μπορεί να κυμαίνεται ανάλογα με τις ατομικές περιστάσεις της κάθε περίπτωσης, τον εκτιμώμενο κίνδυνο διαφυγής, ενδεχόμενη ευαλωτότητα κτλ., υπό το πρίσμα της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας. Τα στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου καταδεικνύουν ότι στην Ελλάδα, περισσότερο από 78% των αιτούντων άσυλο, συμμορφώνεται πλήρως με τις υποχρεώσεις εμφάνισης ενώπιον του αρμόδιου Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου, στοιχεία που θα πρέπει να εκτιμηθούν κατά τον σχεδιασμό σχετικών πολιτικών.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η επιβολή ιδιαίτερων επαχθών συνθηκών αναφοράς μπορεί να οδηγήσει σε μη συμμόρφωση ακόμη και από άτομα που δεν έχουν τέτοια πρόθεση⁶⁰. Συνεπώς, οι όροι, σχετικά με την αυτοπρόσωπη εμφάνιση πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτοι, ώστε να προσαρμόζονται στις μεταβολές των συνθηκών του ατόμου⁶¹.

➤ *Όροι καταγραφής και τεκμηρίωσης*

Μέτρα που χρησιμοποιούνται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η καταγραφή και έκδοση επίσημων εγγράφων καταγραφής όταν οι μετανάστες μπαίνουν για πρώτη φορά σε μια χώρα, αποτελούν πρακτικά εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση εκείνων που φθάνουν χωρίς έγγραφα.

Η καταγραφή των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο, καθώς και η παροχή επίσημων εγγράφων μπορεί να είναι αποτελεσματικά μετρά για την πρόληψη της φυγοδικίας και την διασφάλιση της μη αυθαίρετης κράτησης στις χώρες υποδοχής.

⁶⁰ UNHCR Guidelines on the Applicable Criteria and Standards, σελ. 41

⁶¹ Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

Τα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν, ότι τα μέτρα όπως η παροχή σχετικών εγγράφων που μπορεί να χρειαστούν σε περιπτώσεις εξακρίβωσης ταυτότητας για όσο διάστημα διαρκούν οι νόμιμες διαδικασίες παροχής ασύλου, δεν εμποδίζουν την πρόσβαση του ατόμου σε κατάλληλη στέγη, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, ούτε το καθιστούν ευάλωτο με οποιονδήποτε τρόπο⁶².

➤ *Κατάθεση οικονομικής εγγύησης ή παρουσία εγγυητή*

Οι χρηματικές και άλλες εγγυήσεις, περιλαμβάνουν συνήθως την δέσμευση ενός χρηματικού ποσού που θα διασφαλίσει την παρουσία ενός ατόμου σε επίσημες συναντήσεις ή ακροάσεις, κατά το διάστημα που η υπόθεση του είναι υπό εξέταση. Αυτό επιστρέφεται, αν το άτομο παρουσιαστεί, αλλιώς παρακρατείται. Το *χρεώγραφο* είναι μία γραπτή συμφωνία με τις αρχές όπου το άτομο υπόσχεται να επιτελέσει τα καθήκοντά του. *Ασφάλεια* είναι ένα τρίτο πρόσωπο να εγγυηθεί την εμφάνιση του ενδιαφερόμενου και συμφωνεί να καταβάλει ένα ποσό, αν το άτομο φυγοδικήσει. Η προϋπόθεση της ασφάλειας περιλαμβάνεται συχνά στους όρους της εγγύησης ή του χρεώγραφου.

Αν και αυτά τα εναλλακτικά μέτρα προβλέπονται στη νομοθεσία πολλών χωρών, συχνά εφαρμόζονται με τρόπο που προάγει τις διακρίσεις λόγω της περιορισμένης γνώσης και πρόσβασης σε νομικές διαδικασίες, καθώς και λόγω των περιορισμένων οικονομικών τους μέσων. Ωστόσο, διαπιστώνεται πως είναι αναγκαίο να υπάρχει μια στοιχειώδης εποπτεία για να διασφαλίσει την παρουσία του ενδιαφερόμενου στις μεταναστευτικές διαδικασίες.

Τέλος, βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα κράτη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ίση μεταχείριση που δεν προάγει τις διακρίσεις για όλους όσους δεν έχουν υπηκοότητα⁶³.

➤ *Κατάθεση εγγράφων*

Η υποχρέωση παράδοσης εγγράφων (ταυτότητας ή διαβατηρίου) αποτελεί ένα από τα μέτρα, που εφαρμόζεται για να αποτρέψει τον κίνδυνο διαφυγής. Στην περίπτωση

⁶²Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

⁶³ Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

αυτή θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα, έτσι ώστε να χορηγούνται έγγραφα, που να αντικαθιστούν τα κατατεθέντα έγγραφα⁶⁴. Επιπλέον, κατά λογική ακολουθία, σε περίπτωση, που ένας αιτών άσυλο έχει καταθέσει έγγραφα ταυτότητας, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή μέτρου κράτησης ή αναζήτησης εναλλακτικού μέτρου τουλάχιστον για τον λόγο της διαπίστωσης των στοιχείων ταυτότητας ή της καταγωγής τους. Τέλος, καθώς πολλοί μετανάστες και αιτούντες άσυλο δεν διαθέτουν έγγραφα ταυτότητας ή διαβατήριο, θα πρέπει να υπάρχει πρόνοια έτσι ώστε η αδυναμία να προσκομίσουν τα κατάλληλα έγγραφα να μην οδηγεί στην μη εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων στην περίπτωση τους⁶⁵.

➤ *Υποχρέωση παραμονής σε συγκεκριμένο μέρος*

Τα ανοιχτά κέντρα, τα ημι – ανοιχτά κέντρα, η υποδεδειγμένη κατοικία και οι περιορισμοί σε μια συγκεκριμένη περιοχή χρησιμοποιούνται ήδη από πολλά κράτη, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, για τους αιτούντες άσυλο για όσο διάστημα διαρκεί η διαδικασία εξέτασης της αίτησής τους. Η φύση των κέντρων και των περιορισμών που τίθενται στην ελευθερία της κίνησης ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό.

Διαφορετικοί όροι ισχύουν σε κάθε χώρα σχετικά με αυτό το εναλλακτικό μέτρο.

Το μέτρο παραμονής σε συγκεκριμένο μέρος συμπεριλαμβάνει διαφορετικές υποχρεώσεις που αφορούν τον ενδιαφερόμενο. Καθώς η υποχρέωση παραμονής σε ορισμένο μέρος, ενδέχεται να ενέχει περιορισμό της ελευθερίας, η επιβολή του μέτρου θα πρέπει κάθε φορά να ελέγχεται κατά πόσο στην πράξη συνιστά εναλλακτικό μέτρο της κράτησης ή εναλλακτική μορφή κράτησης πχ. «Μέτρο κατ' οίκον περιορισμού», ή το ελληνικό παράδειγμα «υποχρέωσης παραμονής σε κέντρο κράτησης»⁶⁶. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά την υποχρέωση διαμονής σε δομή φιλοξενίας, δεν συνιστά εναλλακτικό μέτρο κράτησης για τους αιτούντες άσυλο που έχουν ήδη καταθέσει αίτημα ασύλου εν ελευθερία, καθώς σε αυτή την περίπτωση δεν επιτρέπεται ούτως ή άλλως η κράτησή τους. Αντίθετα, για την περίπτωση εκείνη, όπου αντί της κράτησης προσώπου, που καταθέτει αίτημα ασύλου υπό κράτηση εν όψει απομάκρυνσης, επιβάλλεται το μέτρο της

⁶⁴ UNHCR, Alternatives to Detention of Asylum Seekers and Refugees, σελ. 35, σελ. 66

⁶⁵ Εφαρμόζοντας τα Εναλλακτικά Μέτρα της Διοικητικής Κράτησης στην Ελλάδα, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δεκέμβριος 2015, σελ. 66

⁶⁶ Βλ. υπ. Αριθμ. 44/2014 Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

υποχρεωτικής διαμονής σε δομή φιλοξενίας, το μέτρο αυτό μπορεί να θεωρηθεί εναλλακτικό της κράτησης μέτρο⁶⁷.

Σε ευθυγράμμιση με την πολιτική της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ οι αρχές οφείλουν να μην κρατούν άτομα χωρίς έγγραφα, και να γίνεται ταυτοποίηση στα ανοιχτά κέντρα υποδοχής⁶⁸. Παράλληλα, να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης ή νομικής υποστήριξης.

➤ *Ηλεκτρονική παρακολούθηση*

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση που περιλαμβάνει πολλές διαφορετικές μορφές παρακολούθησης όπως η «ηλεκτρονική ανίχνευση» του Παγκόσμιου Συστήματος Εντοπισμού Θέσης (GPS), η «ηλεκτρονική σήμανση», η «φωνητική επαλήθευση» ή «φωνητική ανίχνευση» αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη παρακολούθηση ενός ατόμου. Καθώς, αναπτύσσονται νέες μορφές ηλεκτρονικής παρακολούθησης, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι η εφαρμογή τους, ως εναλλακτικά της κράτησης μέτρα, εξετάζεται με προσοχή.

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση δεν μπορεί να χρησιμοποιείται αδιακρίτως, αλλά να εξατομικεύεται, να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο και καταφύγουν μόνο εφόσον οι αρχές το κρίνουν αναγκαίο⁶⁹.

⁶⁷ Εφαρμόζοντας τα Εναλλακτικά Μέτρα της Διοικητικής Κράτησης στην Ελλάδα, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δεκέμβριος 2015,σελ 67

⁶⁸ Σύμφωνα με τις Αναθεωρημένες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τα κράτη δεν μπορούν να έχουν υπό κράτηση κάποιον που αιτείται ασύλου, μόνον εξαιτίας της έλλειψης σχετικών εγγράφων: «Αυτό που πρέπει να αποδειχθεί είναι η έλλειψη καλής πίστης από την πλευρά του αιτούντος να συμμορφωθεί με την διαδικασία ταυτοποίησης. Όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο, οι οποίοι χρησιμοποιούν πλαστά έγγραφα ή ταξιδεύουν χωρίς χαρτιά, η κράτησή τους επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση που έχουν την πρόθεση να παραπλανήσουν τις Αρχές ή αρνούνται να συνεργαστούν μαζί τους. Όσοι αιτούνται άσυλο και φτάνουν σε μια χώρα χωρίς αποδεικτικά έγγραφα επειδή δεν μπορούν να τα προμηθευτούν στη χώρα τους, δεν θα πρέπει να κρατούνται αποκλειστικά για το λόγο αυτό». Βλ. επίσης: Εναλλακτικά της Κράτησης Μέτρα, παράγραφος 122

⁶⁹ Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο: Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών, Απρίλιος 2009, Διεθνής Αμνηστία

7 Αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, κατά τα έτη 2015 - 2016

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφέρουμε τα βήματα που έχουν γίνει τον τελευταίο χρόνο προς αυτή τη κατεύθυνση.

Αρχικά, σύμφωνα με το ΦΕΚ Σύστασης: Αριθμός Φύλλου 1990, από 15 Σεπτεμβρίου 2015, Τεύχος Δεύτερο, αρ. απόφασης 3/5023, αποφασίστηκε Σύσταση Ανοιχτής Δομής Φιλοξενίας Αιτούντων Εθελούσιας Επιστροφής στην περιοχή του Αττικού Άλσους του Δήμου Αθηναίων Αττικής. Πρόκειται για συμφωνία χρηματοδότησης (Grant Agreement), μεταξύ αφενός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αφετέρου του Διεθνή Οργανισμού Μετανάστευσης και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη ως συν-δικαιούχου, με σκοπό τη λειτουργία Ανοιχτής Δομής Φιλοξενίας αιτούντων εθελούσιας επιστροφής και επανένταξης στη χώρα προέλευσης. Η Κεντρική Υπηρεσία της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής είναι αρμόδια για την άσκηση εποπτείας της λειτουργίας της εν λόγω Δομής Φιλοξενίας, αφού αποτελεί Περιφερειακή Υπηρεσία της. Η ανωτέρω Ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας λειτουργεί από τον Δεκέμβριο του 2015 και δέχεται μετανάστες οι οποίοι έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα Εθελούσιας Επιστροφής του ΔΟΜ. Η συνολική χωρητικότητα είναι 110 άτομα και φιλοξενούνται έως ότου εκδοθούν τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα με σκοπό να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

Επίσης, σύμφωνα με το ΦΕΚ Σύστασης: Αριθμός Φύλλου 2065, από 18 Σεπτεμβρίου 2015, Τεύχος Δεύτερο, αρ. απόφασης 3/5262, αποφασίστηκε η σύσταση Δομής Φιλοξενίας Αιτούντων Ασυλο, ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών, δυναμικότητας εξακοσίων θέσεων (600) στην περιοχή του Ελαιώνα Αττικής (Βοτανικός), του Δήμου Αθηναίων για την αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών φιλοξενίας του εν λόγω πληθυσμού που περιλαμβάνει ευάλωτες ομάδες προσώπων και δικαιούχους διεθνούς προστασίας και τελεί επίσης υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση της καθημερινής λειτουργίας της. Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συμπράττει στη λειτουργία της Δομής μέσω των υλοποιούμενων προγραμμάτων του για τις ευπαθείς ομάδες.

Οι ανωτέρω Δομές Φιλοξενίας έχουν προσωρινό χαρακτήρα με δυνατότητα παράτασης της λειτουργίας τους.

Επιπλέον, δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 51/Α/3-4-2016 ο νόμος 4375 με τίτλο «Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφύγων, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις».

Επιπροσθέτως, στις 8 Ιουνίου 2016, η Υπηρεσία Ασύλου εγκαινίασε μια ευρείας κλίμακας επιχείρηση για την προ-καταγραφή των αιτούντων άσυλο στην ηπειρωτική Ελλάδα, με την υποστήριξη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.). Μέχρι στιγμής, περισσότεροι από 15.500 άνθρωποι που διαμένουν σε ανοιχτές δομές προσωρινής φιλοξενίας έχουν λάβει δελτία αιτούντος διεθνούς προστασίας, με ισχύ ένα έτος, που τους επιτρέπουν να μένουν νόμιμα στην Ελλάδα και να έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε διάφορες υπηρεσίες μέχρις ότου ολοκληρωθεί η διαδικασία υποβολής του αιτήματος ασύλου τους. Η διαδικασία αυτή θα βοηθήσει να εντοπιστούν όσοι πληρούν τα κριτήρια για οικογενειακή επανένωση ή μετεγκατάσταση σε άλλη χώρα της Ε.Ε. Θα βοηθήσει επίσης στον εντοπισμό ανθρώπων με ιδιαίτερες ανάγκες ώστε να παραπεμφθούν στις αρμόδιες αρχές, για να λάβουν την κατάλληλη στήριξη. Αξιίζει να σημειωθεί ότι καταγράφηκαν 680 ασυνόδευτα ανήλικα, τα οποία παραπέμφθηκαν στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ). Στόχος της προ-καταγραφής είναι να ανταποκριθεί στην ανάγκη για πρόσβαση στη διεθνή προστασία των 49.000 περίπου ανθρώπων που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην ηπειρωτική Ελλάδα. Η διαδικασία είναι ανοιχτή σε όσους έφτασαν στην Ελλάδα από την 1η Ιανουαρίου 2015 έως τις 20 Μαρτίου 2016. Η άσκηση υλοποιείται χάρη στην οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών) και με τη βοήθεια της Υ.Α. και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (ΕΑΣΟ). Επίσης, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.) παρέχει ενημέρωση για το πρόγραμμα Υποστηριζόμενης Εθελοντικής Επιστροφής (ΑVR). Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία, σε όσους προ-καταγράφηκαν θα οριστεί μια ημερομηνία για ραντεβού με την Υπηρεσία

Ασύλου προκειμένου να υποβάλουν αίτημα ασύλου και να έχουν επίσημα πρόσβαση στο πρόγραμμα οικογενειακής επανένωσης και στο πρόγραμμα μετεγκατάστασης, δίνοντας προτεραιότητα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Αφού ολοκληρωθεί η προ-καταγραφή, χρειάζεται να ενισχυθεί η δυνατότητα για πλήρη καταγραφή, επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου και παρακολούθηση των υποθέσεων οικογενειακής επανένωσης και μετεγκατάστασης. Η Υ.Α. έχει δηλώσει πως, επιθυμεί να υποστηρίξει τις ελληνικές αρχές σε αυτή την κατεύθυνση. Είναι απαραίτητο να επιταχυνθεί η υλοποίηση του προγράμματος και να αυξηθεί ο αριθμός των θέσεων για μετεγκατάσταση, καθώς εντοπίζονται όλο και περισσότεροι άνθρωποι που πληρούν τα κριτήρια συμμετοχής στο πρόγραμμα μετεγκατάστασης. Ως τις 29 Ιουνίου 2016, μόλις 1.970 αιτούντες άσυλο έχουν μετεγκατασταθεί από την Ελλάδα, από τους 66.400 που ήταν ο συμφωνημένος στόχος.

Θα πρέπει να εξεταστεί επίσης η δυνατότητα επανεγκατάστασης (resettlement) για όσους έχουν οικογενειακούς δεσμούς εκτός της Ε.Ε.

Η προ-καταγραφή πραγματοποιήθηκε στην Αττική, τη Θεσσαλονίκη και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας και ολοκληρώθηκε στα μέσα Αυγούστου του 2016 .

Επιπλέον, με τον Νόμο 4375/2016 αναμορφώνεται το σύστημα διεθνούς προστασίας, υποδοχής και φιλοξενίας των αιτούντων διεθνούς προστασίας, υποδοχής, καταγραφής και ταυτοποίησης των νεοεισερχομένων πολιτών τρίτων χωρών καθώς και του συστήματος υποδοχής και φιλοξενίας των αιτούντων διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο. Γίνεται η πλήρης ενσωμάτωση της αναθεωρημένης Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2013/32 για τις κοινές ευρωπαϊκές διαδικασίες στη χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας σε όσους την αιτούνται (μέρος της Οδηγίας έχει ενσωματωθεί με το ΠΔ113/2013). Μια από τις βασικές αλλαγές του νόμου είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων διεθνούς προστασίας, προκειμένου να μην υπερβαίνει τις 14 ημέρες. Ειδικότερα, οι διατάξεις προβλέπουν:

- Την ενίσχυση, οργάνωση, στελέχωση και ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας της Υπηρεσίας Ασύλου. Η Υπηρεσία Ασύλου, συγκροτείται ως αυτοτελής Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης, με αρμοδιότητα σε όλη τη χώρα, υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό. Έχει ως αποστολή την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου. Η Υπηρεσία

Ασύλου συγκροτείται από την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου και τις περιφερειακές Υπηρεσίες Ασύλου με περιφερειακά γραφεία ασύλου στην Αττική, τη Θεσσαλονίκη, τη Δυτική Ελλάδα, τη Θράκη, την Ήπειρο, τη Θεσσαλία, τη Δυτική Ελλάδα, την Κρήτη, τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Λέρο και τη Ρόδο.

- Τη θεσμική αναβάθμιση ως προς τις εγγυήσεις ανεξάρτητης λειτουργίας της Αρχής Προσφύγων με την τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της Αρχής Προσφύγων και ενίσχυση της ανεξαρτησίας του δευτεροβάθμιου οργάνου κρίσης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, όσο και η διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια της Αρχής.

- Την κατάργηση της «Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής» (μετονομασία των Hotspot) και την ίδρυση και λειτουργία αυτοτελούς Υπηρεσίας με τίτλο «Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης» (Υ.Π.Υ.Τ), η οποία υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Υποδοχής του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Η Δομή προβλέπει και Περιφερειακές Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης οι οποίες είναι:

α) τα Κέντρα Μονάδων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Μ.Υ.Τ)

β) οι Ανοικτές Δομές Προσωρινής Υποδοχής πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών, οι οποίοι έχουν αιτηθεί διεθνή προστασία,

γ) οι Ανοικτές Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών

- τροποποιήσεις του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου του υπάρχοντος συστήματος διεθνούς προστασίας, χορήγησης καθεστώτος για λόγους ανθρωπιστικούς σε αιτούντες διεθνούς προστασίας, των οποίων οι αιτήσεις εκκρεμούν για διάστημα πέραν της πενταετίας. Το ανώτερο χρονικό διάστημα που θα μπορεί να εξετάζεται ένα αίτημα ασύλου θα είναι 6 μήνες και εάν η απόφαση των επιτροπών είναι θετική τότε θα δίνεται άδεια παραμονής στην Ελλάδα για τρία χρόνια. Για ανθρωπιστικούς λόγους θα χορηγηθούν άδειες διαμονής σε όσους μετανάστες έχουν υποβάλει αίτηση για άσυλο εδώ και πέντε χρόνια και δεν έχουν λάβει ακόμη απάντηση την στιγμή που εκκρεμούν χιλιάδες αιτήσεις στις υπηρεσίες ασύλου ακόμα και για επτά χρόνια.

- την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

- την πρόσβαση στην απασχόληση των αναγνωρισμένων από την ελληνική πολιτεία ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, των αιτούντων διεθνή προστασία ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, των αιτούντων διεθνή προστασία και των προσώπων στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στην Ελλάδα
- τη κάλυψη δαπανών μεταφοράς μεταναστών και προσφύγων εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας.

8 Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια οι ελληνικές αρχές επένδυσαν σημαντικά ποσά για την υλοποίηση μιας πολιτικής, βασισμένης σε σημαντικό βαθμό στην κράτηση, που εκτός από το γεγονός ότι συνοδεύτηκε από σοβαρές παραβιάσεις, δεν φαίνεται να πέτυχε τον επιδιωκόμενο σκοπό της.

Η χρόνια εφαρμοσθείσα πρακτική της συστηματικής, γενικευμένης και αδιάκριτης κράτησης έχει δημιουργήσει μια κουλτούρα διοικητικών πρακτικών, σχετικά με την επιβολή των μέτρων κράτησης, που δύσκολα μπορεί να συμφιλιωθεί με την απαίτηση εξατομικευμένης εκτίμησης. Εκτιμούμε ότι, σε πολλές περιπτώσεις, η ορθή εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις της κράτησης, θα κατέληγε στη μη επιβολή μέτρου κράτησης και συνεπώς για έναν αριθμό πολιτών τρίτων χωρών, δεν θα χρειαζόταν καν η αναζήτηση κάποιου εναλλακτικού μέτρου. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν δεκάδες εναλλακτικά μέτρα που εφαρμόζονται παγκοσμίως, κάθε εθνική πολιτική για την εφαρμογή τους πρέπει να σχεδιάζεται και να εφαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Κανένα εναλλακτικό μέτρο δεν μπορεί να αναπαραχθεί εξ ολοκλήρου σε ένα διαφορετικό εθνικό πλαίσιο.

Όπως επισημαίνει ο ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των μεταναστών, *«δεν υπάρχει κανένα εμπειρικό στοιχείο ότι η κράτηση αποτρέπει την παράτυπη μετανάστευση ή αποθαρρύνει την κατάθεση αιτήματος ασύλου. Παρά τις όλο και πιο αυστηρές πολιτικές που εισήχθησαν τα τελευταία είκοσι χρόνια παγκοσμίως, ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων δεν μειώθηκε. Μεταξύ άλλων, ενδεχομένως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι οι εισερχόμενοι αντιμετωπίζουν την κράτηση ως ένα αναπόφευκτο κομμάτι*

του ταξιδιού τους»⁷⁰, καθώς σύμφωνα και με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, όσοι μεταναστεύουν φαίνονται ιδιαίτερα αποφασισμένοι, αφού εννιά (9) στους δέκα (10) παραδέχτηκαν πως, κατά τη διάρκεια τους ταξιδιού τους, δεν σκέφτηκαν ούτε λεπτό να εγκαταλείψουν την προσπάθεια.

Οι ίδιοι ερωτώμενοι απάντησαν επίσης πως, παρόλο που οι συνθήκες κράτησης στον παρόντα χρόνο είναι άσχημες έως πολύ άσχημες και, επομένως, έχουν επηρεάσει εν μέρει τις αρχικές προθέσεις τους, αισιοδοξούν για το μέλλον τους, καθώς οι μισοί απάντησαν πως, επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα και να νιώσουν ασφαλείς, κάτω από νόμιμο καθεστώς, ενώ οι άλλοι μισοί να μεταβούν σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεγάλη επίδραση φαίνεται να έχουν οι οικογένειές τους, με τις οποίες επικοινωνούν τακτικά, και το 90% από αυτές, τους παροτρύνει να μην εγκαταλείψουν την προσπάθειά για μετανάστευση σε έναν καλύτερο τόπο. Παρά την κράτηση, το 93% από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, δεν πιστεύει πως η επιστροφή στη χώρα καταγωγής είναι η καλύτερη λύση, προβάλλοντας ως επιχείρημα τα «θέματα ασφάλειας». Αντιθέτως, βλέπουν την Ελλάδα σαν έναν ασφαλή τόπο, στον οποίο επιθυμούν να εργαστούν, όταν αφεθούν ελεύθεροι. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα 3/4 όσων απάντησαν είναι Πακιστανοί, οι πλειονότητα των οποίων κατάγεται από την επαρχία Punjab του Πακιστάν, ανειδίκευτοι οι περισσότεροι, με το μορφωτικό επίπεδο να ποικίλει, χωρίς όμως να μπορούμε να πιστοποιήσουμε την ειλικρίνειά τους στη βαθμίδα εκπαίδευσης. Επιπλέον, είναι ξεκάθαρη η προτίμησή τους για την Ελλάδα, καθώς οι μισοί από τους ερωτώμενους, την επέλεξαν θεωρώντας πως, η πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου θα ήταν εύκολη, δίνοντας μικρότερη σημασία στις ελκυστικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της χώρας.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, στην ερώτηση, ποιος ήταν ο λόγος μετανάστευσης, το 50% ανέφερε «κίνδυνο για τη ζωή», οπότε θεωρούμε πως, θα ήταν ορθότερο και αποτελεσματικότερο να επισπεύδεται η εξέταση των αιτούντων άσυλο, ούτως ώστε να υπάρχει καθαρή εικόνα για το πόσοι και ποιοί είναι πρόσφυγες ή μετανάστες. Η αντικειμενική και έγκαιρη διάκριση εξυπηρετεί κατά τον καλύτερο τρόπο την εθνική πολιτική για το προσφυγικό και το μεταναστευτικό ζήτημα και προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα, όσων δικαιούνται διεθνή προστασία. Μέχρι όμως να

⁷⁰ UN General Assembly

εξετάσουμε την κατάστασή τους, ας τους ονομάζουμε όλους «μετανάστες» ή όλους «πρόσφυγες», οπωσδήποτε πάντως με την ίδια ονομασία, αφού, μέχρι να εξεταστεί η περίπτωση τους, δεν είναι δυνατό να ξέρουμε τον ακριβή λόγο μετανάστευσης⁷¹.

Η πρόληψη της μετανάστευσης με την απάλειψη των λόγων που την προκαλούν είναι υποχρέωση της διεθνούς κοινότητας. Η ίδια η μετανάστευση είναι, επομένως, ένα πεδίο για μια ανθρωπιστική παγκοσμιοποίηση.

Χρειάζεται συνδυασμός εσωτερικών ρυθμίσεων και διεθνών. Αναθεώρηση του Δουβλίνου 2, και δυστυχώς, άμεση επαναπροώθηση όσων δεν δικαιούνται πολιτικό άσυλο και δεν μπορεί βάσει του νόμου να νομιμοποιηθούν. Στον αντίποδα, οι νόμιμοι μετανάστες πρέπει να έχουν όλα τα δικαιώματα που τους αποδίδει ο νόμος. Τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο. Απαιτείται συνδυασμός ανθρωπιάς και αποτελεσματικότητας. Και αυτό μόνο η πιστή εφαρμογή του νόμου μπορεί, αν όχι να το εγγυηθεί, τουλάχιστον να το πλησιάσει.

Συμπερασματικά, όπως αναφέραμε και στη Εισαγωγή, η εξασφάλιση των προϋποθέσεων για τη νόμιμη μετανάστευση είναι αναγκαία. Αλλά και η αντιμετώπιση των αιτιών – κυρίως των αιτιών – της μετανάστευσης. *«Η λύση δεν είναι να ρίζουμε τα τείχη και να τους αφήσουμε όλους μέσα. Η μόνη ρεαλιστική λύση είναι να ρίζουμε το πραγματικό κοινωνικο-οικονομικό τείχος και να αλλάζουμε τη ίδια την κοινωνία, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μην προσπαθούν τόσο απελπισμένα να αποδράσουν από τον ίδιο τους τον κόσμο»* Slavoj Žižek.

⁷¹ Μετανάστες και Πρόσφυγες, Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν, 2016, εκδ. 21ου αιώνα, σελ 21

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βγενόπουλος, Κ. (1998), Πρόσφυγες και Μετανάστες στην ελληνική αγορά εργασίας, Αθήνα: ΕΚΕΜ
- Ευαγγελία Βαγενά – Παλαιολόγου (2006), Ρατσισμός και Ξενοφοβία: Έρευνα στη δικαιοσύνη και στην αστυνομία, Νομική Βιβλιοθήκη
- Καυάλης, Α. (2003), Ευρωπαϊκό Δίκτυο για συνεργασία και ανταλλαγές σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και υγείας μεταναστών, Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Κλερ Ποντιέ – Κατρίν Πορτβέν (2016) Μετανάστες και Πρόσφυγες, εκδόσεις 21ου αιώνα
- Ναζάκης, Χ. & Χλέτσος, Μ. (Επιμ.). (2003). Μετανάστες και Μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές. Αθήνα, Πατάκη
- Νιάρχος Θανάσης (2012), *Τζιβαέρι της ξενιτιάς* Οδός Πανός,
- Nancy L. Green (2002), *Οι δρόμοι της Μετανάστευσης. Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Σαββάλας
- Παπαγεωργίου Γιάννης (2015), Η Διοικητική Κράτηση των Αλλοδαπών Διεθνής Νομοθεσία και Εθνική Πρακτική, Νομική Βιβλιοθήκη
- Παπαδοπούλου, Δ. & Μπάγκαβος, Χ. (2006) *Μετανάστευση και Ένταξη των Μεταναστών στην Ελληνική Κοινωνία*, Αθήνα, Gutenberg
- Παπασιώπη Ζ. – Πασιά (2015), *Δίκαιο Αλλοδαπών*, Σάκκουλα
- Πουλοπούλου (2007), *Η μεταναστευτική πρόκληση*, Αθήνα, Παπαζήση
- Τσαούσης Δ.Γ (1985) Lefebvre, Henri, 1901-1991, *Κοινωνιολογία του Μαρξ*. Αθήνα, Gutenberg
- Χλέτσος, Μ. (2002), *Η πολιτική οικονομία της μετανάστευσης*, Αθήνα, Εξάντας
- Χ. Ζαραφονίτου (2008), *Τιμωρητικότητα: Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί προβληματισμοί*, Νομική Βιβλιοθήκη
- Διεθνής Αμνηστία (2009), *“Παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο – Εναλλακτικά μέτρα στην κράτηση των μεταναστών”*
- Γιατροί χωρίς Σύνορα. (2014), *“Αθέατος πόνος. Αναφορά δράσης στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών”*, Αθήνα

- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Δεκέμβριος 2015, “Εφαρμόζοντας τα Εναλλακτικά Μέτρα της Διοικητικής Κράτησης στην Ελλάδα”,
- Δ. Αγγελή, Α. Δημητριάδη, Α. Τριανταφυλίδου, (2014) “Αξιολογώντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα”, MIDAS report/ΕΛΙΑΜΕΠ
- Δ.Τουτουτζόγλου – Justina.gr, “Δικαιώματα των μεταναστών κατά την διοικητική κράτηση”
- Ύπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, (Απρίλιος 2006) “Εναλλακτικά της Κράτησης Μέτρα για τους Πρόσφυγες και τους Αιτούντες Άσυλο”, (POLAS/2006/03, παράγραφος 84[Εναλλακτικά της Κράτησης Μέτρα]
- MINISTRY OF PUBLIC ORDER AND CITIZEN PROTECTION, Greek Action Plan on Asylum and Migration Management (December 2012) <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2374756&SecMode=1&DocId=2029690&Usage=2>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Jat_people
- «Migration Forcées, Détention, alternatives à la détention, et expulsion», 2013, University of Oxford, Centre d’ études sur les réfugiés
- UN General Assembly
- UNHCR, “Alternatives to Detention of Asylum Seekers and Refugees”
- UNHCR “Guidelines on the Applicable Criteria and Standards”
- Zachary Steel /Derrick Silove / Robert Brooks/Shakeh Momartin/Bushra Alzuhairi and Ina Susljik, (2006), “Impact of immigration detention and temporary protection on the mental health of refugees”, The British Journal of Psychiatry
- Janet Cleveland, “Psychological harm and the case for alternatives”, Forced migration Review 44,2013 <http://www.fmreview.org/detention/cleveland>
- Άρθρο 17, ν.1975/1991 (ΦΕΚ 184Α), όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί από τον ν.2452/1996 (ΦΕΚ283Α) και τον ν.2713/1999 (ΦΕΚ 89Α)

- υπ' αριθμ. 6634/1-327355 από 25 Νοεμβρίου 2015 Έγγραφο του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων, περί χορήγησης στοιχείων.
- Δελτίο τύπου των Αναπληρωτών υπουργών προστασίας του πολίτη και μεταναστευτικής πολιτικής σχετικά με τα κέντρα κράτησης 17/2/2015 <http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozocontent&Iang=&perform=view&id=5374&Itemid=607>
- Άρθρο 22 παράγραφος 4, ν.3907/2011
- Βλ. υπ. Αριθμ. 44/2014 Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Παράρτημα

Ελληνικά

Τόπος διεξαγωγής Έρευνας:

Ημ/νία διεξαγωγής: 28/8/2016

ΠΡΟΑΝΑΧΩΡΗΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑΣ

1. Φύλο	a) Άνδρας b) Γυναίκα
2. Ηλικία	a) Ανήλικος b) 18 – 25 ετών c) 25 – 30 ετών d) 30 – 35 ετών e) 35 – 40 ετών f) 40 – 50 ετών g) 50+
3. Υπηκοότητα και εθνότητα/εθνοτική ομάδα:	
4. Χώρα προέλευσης:	a) Pakistan b) Bangladesh c) Afghanistan d) Algeria e) Morocco f) Other, specify.....
5. Μητρική γλώσσα	a) Pastou b) Ourdou c) Farsi d) Arabic e) Other , specify

6. Οικογενειακή κατάσταση	<ul style="list-style-type: none"> a) Έγγαμος b) Άγαμος
7. Παιδιά	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ
8. Ευπαθής κοινωνική ομάδα	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ <p style="margin-left: 40px;">ΑΝ ΝΑΙ, επεξήγηση:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Ψυχικά πάσχων ii. Άτομο με αναπηρία iii. Θύμα βασανιστηρίων iv. Ανήλικος
9. Μορφωτικό επίπεδο	<ul style="list-style-type: none"> a) Αναλφάβητος b) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση c) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση d) Επαγγελματική Σχολή e) Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
10. Πόσο καιρό βρίσκεσαι στην Ελλάδα;	<ul style="list-style-type: none"> a) Λιγότερο από 2 εβδομάδες b) Από 2 εβδομάδες έως 3 μήνες c) Από 3 – 6 μήνες d) Πάνω από 6 μήνες
11. Τρόπος εισόδου στη χώρα	<ul style="list-style-type: none"> a) Είσοδος με τις νόμιμες διατυπώσεις b) Είσοδος με μη νόμιμες διατυπώσεις
12. Περιοχή που εισήλθες για πρώτη φορά	<ul style="list-style-type: none"> a) Νησιωτική Ελλάδα b) Ηπειρωτική Ελλάδα

13. Με ποιον ταξίδεψες μέχρι την Ελλάδα;	<ul style="list-style-type: none"> a) Μόνος b) Με γκρουπ φίλων/ομοεθνών c) Με την σύζυγο d) Με την σύζυγό και τα παιδιά μου e) Με άλλα συγγενικά πρόσωπα
14. Χρόνος Κράτησης σε μήνες	<ul style="list-style-type: none"> a) Από 1 ημέρα έως 6 μήνες b) 6 – 12 μήνες c) 12 – 18 μήνες d) 18 μήνες και άνω
15. Αιτία κράτησης;	<ul style="list-style-type: none"> a) Είσοδος και παραμονή στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις b) Δικαστική απέλαση (Απέλαση με απόφαση Δικαστηρίου)
16. Έχεις συλληφθεί ξανά στο παρελθόν;	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ
17. Συγγενείς στην Ελλάδα	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ
18. Συγγενείς σε άλλη χώρα της Ευρώπης	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ

<p>19. Λόγος μετανάστευσης:</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Οικονομικά προβλήματα b) Εμπόλεμη κατάσταση c) Συγκρούσεις, ανασφάλεια, πολιτικοί λόγοι d) Φυσικές καταστροφές e) Δίωξη λόγω θρησκείας f) Δίωξη λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού g) Κίνδυνος για τη ζωή μου
<p>20. Ποια ήταν η επαγγελματική σου κατάσταση στη χώρα καταγωγής σου;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Απασχολούμενος / Αυτοαπασχολούμενος b) Άνεργος c) Μαθητής d) Συνταξιούχος
<p>21. Αν εργαζόσουν στη χώρα καταγωγής σου, ποιο ήταν το επάγγελμά σου πριν φύγεις;</p>	
<p>22. Το διάστημα που ήσουν ελεύθερος, εργάστηκες στην Ελλάδα;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ
<p>23. Αν εργάστηκες στην Ελλάδα ποιο ήταν το επάγγελμα που έκανες;</p>	
<p>24. Ποια χώρα ήταν ο τελικός σου προορισμός;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Γερμανία b) Σουηδία c) Άλλη , ποια;.....

<p>25. Για ποιο λόγο επέλεξες αυτή τη χώρα προορισμού;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Εύκολη πρόσβαση στις διαδικασίες Ασύλου b) Ελκυστικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες (μόρφωση και κράτος πρόνοιας, κοινωνική ασφάλεια, ευκαιρίες για εργασία) c) Οικογένεια / συγγενείς d) Άλλο
<p>26. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σου σκέφτηκες να παρατήσεις την προσπάθεια της μετανάστευσης και να επιστρέψεις στη χώρα σου;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ
<p>27. ΑΝ ΝΑΙ, ποιος ήταν ο κύριος λόγος ;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Κούραση, καταπόνηση από τις τρέχουσες συνθήκες διαβίωσης b) Νομικό ή φυσικό φράγμα το οποίο με εμποδίζει να συνεχίσω το ταξίδι μου (π.χ κράτηση, κλειστά σύνορα) c) Καμία ευκαιρία για δουλειά d) Το αίτημα ασύλου μου απορρίφθηκε e) Καλύτερες συνθήκες στη χώρα καταγωγής
<p>28. ΑΝ ΟΧΙ, παρακαλώ εξήγησε γιατί</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Δεν θέλω να επιστρέψω στη χώρα μου b) Θέματα ασφάλειας στη χώρα καταγωγής c) Θέλω να συναντήσω μέλη της οικογένειάς μου στη χώρα που θέλω να πάω
<p>29. Γνώριζες για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζες κατά την μετακίνησή σου και την είσοδό σου σε ευρωπαϊκά κράτη χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις;</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ

<p>30. Είχες ενημέρωση από συμπατριώτες σου οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει σε ευρωπαϊκά κράτη;</p>	<p>a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ</p>
<p>31. Θα επιθυμούσες να παραμείνεις στην Ελλάδα κάτω από νόμιμο καθεστώς;</p>	<p>a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ</p>
<p>32. Πως θα αξιολογούσες τις συνθήκες κράτησής σου;</p>	<p>a) Πολύ καλές b) Καλές c) Μέτριες d) Άσχημες e) Πολύ άσχημες</p>
<p>33. Γνωρίζεις για πόσο διάστημα θα κρατηθείς;</p>	<p>a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ</p>
<p>34. Επικοινωνείς με την οικογένειά σου;</p>	<p>a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ</p>
<p>35. ΑΝ ΝΑΙ, πως αντιμετωπίζει η οικογένειά σου την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι αυτή τη χρονική στιγμή;</p>	<p>a) Με προτρέπει να επιστρέψω στη χώρα μου b) Με προτρέπει να μείνω στην Ελλάδα και να προσπαθήσω να πετύχω τον στόχο που είχα να μεταναστεύσω σε άλλη χώρα</p>
<p>36. Παρά τις δυσκολίες, πιστεύεις πως θα εξελιχθούν όλα όπως τα είχες σχεδιάσει;</p>	<p>a) ΝΑΙ b) ΟΧΙ</p>

<p>37. Πως σκέφτεσαι να αντιμετωπίσεις την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι;</p>	<p>a. Θέλω να μείνω στην Ελλάδα και θα υποβάλλω αίτημα ασύλου</p> <p>b. Θα περιμένω μέχρι να αφεθώ ελεύθερος γιατί δεν θέλω να επιστρέψω στη χώρα μου</p> <p>c. Θα περιμένω μέχρι να αφεθώ ελεύθερος και θα προσπαθήσω να μεταβώ στη χώρα που ήθελα να πάω εξ αρχής</p> <p>d. Θα επιστρέψω στη χώρα μου μέσω του Προγράμματος Εθελοντικού Επαναπατρισμού το οποίο υλοποιείται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ)</p> <p>e. Δεν έχω αποφασίσει ακόμη</p>
<p>38. Η κράτηση έχει επηρεάσει ΑΡΝΗΤΙΚΑ τις αρχικές σου προθέσεις;</p>	<p>a) ΝΑΙ</p> <p>b) ΟΧΙ</p>
<p>39. Γνώριζες ότι, εισερχόμενος στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις διέτρεχες τον κίνδυνο να συλληφθείς από τις ελληνικές αρχές και να παραμείνεις για μεγάλο χρονικό διάστημα σε χώρο κράτησης;</p>	<p>a) ΝΑΙ</p> <p>b) ΟΧΙ</p>
<p>40. Μετά την εμπειρία της κράτησης πιστεύεις ότι το καλύτερο για σένα θα είναι να επιστρέψεις στη χώρα σου;</p>	<p>a) ΝΑΙ</p> <p>b) ΟΧΙ</p>
<p>41. Τι σκέφτεσαι να κάνεις αν αφεθείς ελεύθερος;</p>	<p>a) Θα προσπαθήσω να μεταβώ σε άλλη χώρα της Ε.Ε.</p> <p>b) Θα προσπαθήσω να βρω δουλειά στην Ελλάδα</p> <p>c) Θα επιστρέψω στη χώρα καταγωγής μου</p>

<p>42. Οι δυσκολίες που έχεις αντιμετωπίσει έως σήμερα, μεταξύ των οποίων και η κράτηση, έχουν επηρεάσει την αρχική σου επιθυμία για μετανάστευση;</p>	<p>a) ΝΑΙ, δεν θα ξαναέβαζα τον εαυτό μου σε αυτή την διαδικασία</p> <p>b) ΟΧΙ, δεν με έχουν επηρεάσει οι δυσκολίες. Αν ξεκινούσα από την αρχή, πάλι το ίδιο θα έκανα</p>
--	---

Arabic

المكان البحث و السلوك :

مركز احتجاج الاجانب بأميكدااليزا

بتاريخ: 28/8/2016

<p>1. الجنس</p>	<p>a) رجل</p> <p>b) امرأة</p>
<p>2. السن</p>	<p>h) قاصر</p> <p>i) سنة 18 – 25</p> <p>j) سنة 25 – 30</p> <p>k) سنة 30 – 35</p> <p>l) سنة 35 – 40</p> <p>m) سنة 40 – 50</p> <p>n) 50+</p>
<p>3. الجنسية/الاصل المجموعة العرقية/ →</p>	
<p>4. بلد المنشأ: →</p>	<p>a) Pakistan</p> <p>b) Bangladesh</p> <p>c) Afghanistan</p> <p>d) Algeria</p> <p>e) Morocco</p> <p>f) Other, specify.....</p>

5. اللغة الام	a. بسطو b. اوردو c. فارسي d. عربي e. داري f. اخر.....
6. الحالة الاجتماعية	c) متزوج d) غير متزوج
7. الاطفال	c) نعم d) لا
8. الفئات الضعيفة	c) نعم d) لا اذا كان نعم: شرح v. مختل عقلي vi. شخص ذوي الاعاقة vii. ضحية التعذيب viii. قاصر
9. مستوى الدراسي	f) امي g) التعليم الابتدائي h) التعليم الثانوي i) مدرسة التاهيل المهني j) التعليم العالي [الجامعة]
10. منذ متى وانت في اليونان؟	e) أقل من أسبوعين f) من أسبوعين الى 3 أشهر g) من 3-6 أشهر h) أكثر من 6 أشهر

11. طريقة الدخول الى البلد	c) دخول بالمراسم شكلية القانونية d) دخول مع أي شكلية القانونية
12. المنطقة التي دخلت اليها أول مرة	c) الجزر اليونان d) البر اليونان
13. مع من سافرت حتى اليونان	f) وحدك g) مع مجموعة من الاصدقاء/ أولاد بلدك h) مع زوجة i) مع زوجة والاطفال j) مع الاقارب
14. الوقت الاعتقال بالاشهر	e) من يوم واحد الى 6 أشهر f) الأشهر 6 – 12 g) الأشهر 12 – 18 h) الشهر وما فوق 18
15. سبب الاعتقال	c) الدخول والاقامة في بلد من دون الاجراءت قانونية d) الترحيل القضائي [الترحيل مع قرار من المحكمة]
16. انقبض عليك في الماضي؟	c) نعم d) لا
17. الاقارب في اليونان	c) نعم d) لا

18. الاقارب في الاروبا	<p>c) نعم</p> <p>d) لا</p>
19. سبب الهجرة	<p>h) مشاكل الاقتصادية</p> <p>i) الحالة الحرب</p> <p>j) صراعات، عدم الامن، أسباب سياسية</p> <p>k) الكوارث الطبيعية</p> <p>l) اضطهاد الدين</p> <p>m) اضطهاد التوجيه الجنسي</p> <p>n) خطر على حياتي</p>
20. ماهي مهنتك في بلدك الاصلية؟	<p>e) لحسابهم الخاص / عامل</p> <p>f) عاطل</p> <p>g) تلميذ</p> <p>h) متقاعد</p>
21. اذا اشتغلت في بلدك الاصلية، ماهي مهنتك قبل أن ترحل؟	
22. الوقت الذي كنت به حر، اشتغلت في اليونان؟	<p>a) نعم</p> <p>b) لا</p>
23. اذا اشتغلت في اليونان ماهي مهنتك؟	
24. أي بلد كان المقصد النهائي؟	<p>d) ألمانيا</p> <p>e) النرويج</p> <p>f) شئ آخر، ماهي.....</p>

<p>25. ماهو السبب اختيارك لهذا البلد؟</p>	<p>e) سهولة الوصول الى اجراءات اللجوء f) جذاب الاقتصادية والاجتماعية، أوضاع التعليم والرعاية الاجتماعية، الضمان الاجتماعي، الفرص الشغل g) العائلة/ الاقارب h) شئ اخر</p>
<p>26. خلال الرحلة السفر فكرت أن تدع محاولة الهجرة، وتعود الى بلدك؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>27. اذا نعم، من كان السبب الرئيسي.</p>	<p>f) العياء، الضغوط الناجمة عن الاوضاع الراهنة في المعيشة g) الحاجز الطبيعي او اعتباري يمنعني من مواصلة رحلتي(مثال الاحتجاج الحدود مغلقة) h) لا يوجج فرصة الشغل i) تلقيت الرفض بطلب لجوئي j) أفضل ظروف في بلدي</p>
<p>28. اذا نعم، من فضلك شرح لماذا؟</p>	<p>d) لا اريد الرجوع الى بلدي e) عدم الاستقرار في البلد الاصلي f) اريد اجتماع مع افراد عائلتي ، في البلد الذي اريد أن أذهب اليه</p>
<p>29. كنت تعرف صعوبة التي ستواجهها في رحلتك، والدخول الى الدول الأوروبية بدون اجراءات قانونية.</p>	<p>c) نعم d) لا</p>

<p>30. هل كانت لديك بعض المعلومات من أبناء بلدك الذين هاجروا الى الدول الأوروبية.</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>31. سترغب أن تبقى في اليونان، رغم الوضع القانوني.</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>32. كيف ستشرح شروط اعتقالك.</p>	<p>f) جيد جدا g) جيد h) لابسأبها i) سيئ j) سيئ جدا</p>
<p>33. تعرف كم ستبقى معتقل؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>34. هل تتصل مع عائلتك؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>اذا نعم، كيف تواجه عائلتك هذا الوضع بما أنت عليه35</p>	<p>c) يطالبني بالعودة الى بلدي d) يطالبني بالاقامة في اليونان وأن أحاول الوصول الى هدفي والهجرة الى بلد آخر</p>
<p>36. مع كل الصعوبات، كيف تظن أن كل شيء تتطور على ما كنت تعتقده؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>

<p>37. كيف تفكر أن تواجه الحالة التي أنت موجود بها؟</p>	<p>f. أريد الإقامة باليونان وأقدم على طلب اللجوء g. سانتظر حتى يفرج عني، لماذا لا أريد العودة الى بلدي h. سانتظر حتى يفرج عني، وسأحاول الوصول الى البلد كنت أود الذهاب اليه. i. سأعود الى بلدي من خلال برنامج العودة الطوعية الذي تنفذه (IOM) المنظمة الدولية للهجرة j. لم أقرر بعد.</p>
<p>38. الحجز له تأثير سلبي على النوايا الاصلية؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>39. هل تعلم أن المجئ الى اليونان بدون اجراءات قانونية يشكل خطر على البقاء لفترات طويلة في الحجز؟</p>	<p>c) نعم d) لا</p>
<p>40. بعد التجربة الاعتقال تعتقد أن يكون من أفضل لك أن تعود الى بلدك.</p>	<p>a) نعم b) لا</p>
<p>41. بماذا تفكر أن تعمل اذا طلقوا سراحك(الحر).</p>	<p>d) سأحاول الذهاب الى بلد ثاني بالاتحاد الأوروبي. e) سأحاول أن أجد عمل باليونان. f) سأرجع الى بلدي الاصيلي.</p>
<p>42. الصعوبات التي واجهت حتى الآن بما في ذلك الحجز، أثروا على رغبتك الأولية بالهجرة.</p>	<p>c) نعم. لن أضع نفسي مرة أخرى في هذه العملية. d) لا. لم يؤثرها عليا الصعوبات، ما ان بدأت من جديد مرة أخرى، سأفعل نفس الشيء.</p>

Ourdou

27/8/2016 تاریخ

جکھ کی انکوائری

جانے سے پہلے غیر ملکیوں کے لیے حراستی مرکز امیکدالیزا

1. جنسن	c) ادمی d) عورت
2. عمر	o) نابالغ p) سال 18 – 25 q) سال 25 – 30 r) سال 30 – 35 s) سال 35 – 40 t) سال 40 – 50 u) 50+
3. شہرت یا قومیتسلی گروہ →	
4. اصل ملک: →	g) Pakistan h) Bangladesh i) Afghanistan j) Algeria k) Morocco l) Other, specify.....
5. مادری زبان	g. پشتو h. اردو i. فارسی j. عربی k. اور کوی.....

<p>6. ازدواجی حالت</p>	<p>e) شادی شدہ f) غیر شادی شدہ</p>
<p>7. بچی</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>8. آپ کسی خطری سے دوچار ہوئے ہو</p>	<p>e) ہاں f) نہیں اگر ہاں وضاحت دے ix. نفساتی بیماری کی x. معزوری کا شکار xi. تشدد کی شکار xii. نابالغ</p>
<p>9. تعلیمی سطح</p>	<p>k) ان پڑھ l) بیادی تعلیم m) ثانوی تعلیم n) پیشہ ورانہ سکول o) اعلیٰ تعلیم</p>
<p>10. کیتنا وقت سے یونان میں ہو</p>	<p>i) 2 ہفتے سے کم j) 2 ہفتے سے لیکر 3 مہینے k) 3 سے لے کر 6 مہینے l) 6 مہینے سے زیادہ</p>
<p>11. کیس طریقے سے ملک میں داخل ہوئے</p>	<p>e) قانونی وپچار کتاوں کے ساتھ f) غیر قانونی وپچار کتاوں کے ساتھ</p>

12. پہلے دفعہ ملک میں داخل ہونیوالہ علاقہ	e) جزیری یونان f) بارڈری یونان
13. یونان کا سفر کس کے سات طے کیا	k) صرف میں l) دوستوں کی گروپ کے سات m) اپنی بیوی اور بچوں کے سات n) دیگر رشتہ داروں کی ساتہ
14. کیتنا ارسہ یا وقت ہوگیابیں حراست میں	i) 1 دن سے 6 مہینے تک j) 6 - 12 مہینے k) 12 - 18 مہینے l) ماہ یا اس سے زیادہ 18
15. کیا وجہ ہیں حراست کی	e) انتظامی ہڈاؤ ، اندراج اور قانونی وپچارکتاوں کی بغیر ملک میں رہنے کے f) عدالتی ملک بدری ، عدالت کی طرف سے اخراج
16. اپ ماضی میں گرفتار ہوئے ہو	e) ہاں f) نہیں
17. رشتہ دار یونان میں ہیں	e) ہاں f) نہیں
18. رشتہ دار اور کسی یورپ ملک میں ہیں	e) ہاں f) نہیں

<p>19. کیا وجہ مہاجرت کی</p>	<p>o) اقتصادی مسائل p) جنگ حالت q) تنازعات، عدم تحفظ، سیاسی وجوہات r) قدرتی آفات s) مذہب کی بنیاد پر ظلم t) جنسی واقفیت کی وجہ پر ظلم u) زندگی میرے خطرے میں</p>
<p>20. اپنے ملک میں کیا کام کرتے تھے</p>	<p>i) ملازم، سیلف ایمپلائڈ j) بے روزگار k) طالب علم l) ریٹائرڈ</p>
<p>21. اگر کام کرتے تھے تو کون سا کام کرتے تھے انہیں اپنے ملک میں</p>	
<p>22. جیتنا عرصہ اب آزاد تھے یونان میں کام کرتے تھے</p>	<p>a) ہاں b) نہیں</p>
<p>23. اگر کام کرتے تھے تو کیا کام کیا ہے</p>	
<p>24. آپ کا آخری منزل کون سا ملک تھا</p>	<p>g) جرمنی h) سویڈن i) اور کوئی.....</p>

<p>25. اپ نے اس ملک کا انتخاب کیوں کیا .</p>	<p>i) سیاسی پناہ کے طریقہ کار کے لئے اسان رسائی j) تعلیم فلاحی ریاست، سوشل سیکورٹی، کام کرنے کے مواقع k) خاندان/رشتہ دار l) اور</p>
<p>26. سفر کے دوران اپ کو بے سوچ میں آیا کے مہاجرت جوڑ کر واپس اپنے ملک جاوں</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>27. اگر ہاں تو بنیادی وجہ کیا تھی .</p>	<p>k) تھکاوٹ، موجودہ حالات زندگی سے کشیدگی l) قانونی یا قدرتی چیزے جس کے وجہ سے رکاوٹ تھے، مثال حراست، بند سرحدیں m) کام کے لئے کوئی موقع نہیں n) پناہ کی درخواست مسترد o) ملک میں بہتر حالات</p>
<p>28. اگر نہیں تو مہربانی کرے وضاحت دے کے کیوں .</p>	<p>g) میں اپنے ملک واپس جانا نہیں چہتا h) میرے ملک میں سکیورٹی کے مسائل i) میں اپنے خاندان کے ارکان کے ساتھ ملنا ہیں جس ملک میں جانا چہتا ہوں</p>
<p>29. اپ جانتے تھے کہ اپ نے مشکل حالات کا سامنا کرنا تھا یورپ ممالک میں جانے کے لئے بغیر کسی قانونی قاعدات کے</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>

<p>30. اپ کوہم وطنوں نے بتایا تھا مہاجرت یورپ ممالک کی باری میں</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>31. اپ قانونی حیثیت کے تحت یونان میں رہنا پسند کریں گے</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>32. کس طرح حالات کا جائزہ بتائیں گے اپنے حراست</p>	<p>k) بہت اچھا l) اچھا m) اندازت n) برا o) بہت برا</p>
<p>33. اپ کو معلوم ہیں کہ کس وقت تگ اپ حراست میں ہونگے</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>34. اپنے خاندان کے سات رابطے میں ہوں</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>
<p>35. اگر ہاں تو کس طرح سامنا کریگا آپکے خاندان جس حالات میں تم ہو</p>	<p>e) کہیں گے واپس اپنے ملک اجاؤ f) کہیں گے کے کوشش کرو یونان میں رہنے کے اور جو ملک ملک تمہارا مقصد تھا وہاں جانے کے</p>
<p>36. با وجوہ مشکلات کے اپ کو یقین تھا کہ اپ کا منصوبہ کامیاب ہوگا جس طرح سوچا تا</p>	<p>e) ہاں f) نہیں</p>

<p>37. اس حالات کا کس طرح سامنا کرینگے جس میں آپ ہیں</p>	<p>k. میں یونان میں رہنا چہتا ہوں اور پناہ کے ایک درخواست پیش کرونگا</p> <p>l. میں انتظار کرونگا اپنے رہائی کا کیوں کے میں اپنے ملک واپس نہیں جانا چہتا</p> <p>m. میں انتظار کرونگا اپنے رہائی کا پہر کشش کرونگا اوس ملک کا جسے میں اول سے جانا چہتا تھا</p> <p>n. میں واپس اپنے ملک جانا چہتا ہوں مفت پروگرام کے ذریعہ جس کا نام IOM ہے انٹرنیشنل ورگنائیشن میگزیشن</p> <p>o. کوئی فیصلہ نہیں کیا ابھی تک</p>
<p>38. حراست آپ کے ارادوں کے اوپر منفی اثر کیا</p>	<p>e) ہاں</p> <p>f) نہیں</p>
<p>39. آپ کو پتہ ہیں کے یونان میں غیر قانونی لوگوں کو یونان کے پولیس کے طرف سے حراست میں لیا جاتا بینایک طویل عرصی کے لئے</p>	<p>e) ہاں</p> <p>f) نہیں</p>
<p>40. حراست کے تجربے کے بعد اپنے ملک واپس جانا آپ کے لئے اچھا ہوگا</p>	<p>c) ہاں</p> <p>d) نہیں</p>
<p>41. کیا سوچ ہیں آپ کا جب آزاد ہوجاگے تو کیا کرو گے</p>	<p>g) کوشش کرونگا جانے کے یورپ ممالک میں</p> <p>h) کام کا کوشش کرونگا یونان میں</p> <p>i) اپنے ملک واپس جاونگا</p>
<p>42. آج تک جیتنا بھی مشکل کا سامنا کیا ہے درمیان مہاجرت اور حراست کی آپ کے خواہش کو متاثر کیا</p>	<p>e) ہاں جی دوبارہ آپ نے آپ کو اس مشکل میں نہیں رکنا چہتا ہوں</p> <p>f) نہیں، نہیں متاثر کیا ہے اس مشکلات نے میں دوبارہ کرنا چہتا ہوں بے سب شروع سے</p>

Pastou

27/8/2016 تاریخ

د خای کتنه

د تلو نه مخکی د غیر ملکینا نولپاره د قید خانو مرکز امکدالیزا

1. جنسن	e) سری f) پنځه
2. عمر	v) نابالغ w) کاله 18 – 25 x) کاله 25 – 30 y) کاله 30 – 35 z) کاله 35 – 40 aa) کاله 40 – 50 bb) 50+
3. ملیت، ملی گروپ →	
4. اصلي ملک: →	m) Pakistan n) Bangladesh o) Afghanistan p) Algeria q) Morocco r) Other, specify.....
5. مورنی ژبه	l. بینتو m. اردو n. فارسی o. عربی p. او بله کومه.....
6. کورنی حالت	g) واده شوی h) مجرد

<p>7. ماشومان</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>8. تاسو له کومې خطري سره مخ شوي ياست</p>	<p>g) هو h) نه</p> <p>xiii. که چيري هو وضاحت ورکړي xiv. اروايي يا نفسياتي مريضي xv. معزوري پيښه xvi. د ظلم يا تشدد پيښه xvii. نابالغ</p>
<p>9. تعليمي سطح</p>	<p>p) بي سيوا ده q) بيادي تعليم r) ثانوي تعليم s) د کسب بنونځي يا مکتب t) اعلي تعليم</p>
<p>10. د څومره مودي راحيسي په يونان کښي يي</p>	<p>m) 2 هفتو نه کم n) 2 هفتو نه تر دري مياشتي o) 3 نه تر شپږ مياشتي p) شپږ مياشتو نه زيات</p>
<p>11. په کومه طريقه دي ملک کي داخل شوي</p>	<p>g) په قانوني چارو باندې h) غير قانوني چارو باندې</p>
<p>12. اول ځل په ملک کښي د داخليدو علاقه</p>	<p>g) جزيري يونان h) سرحدي يونان</p>

<p>13. ده یونان سفر دی چا سره کری ده</p>	<p>o) یوازی p) د ملگرو یو گروپ سره q) د خپلی بنځی او ماشومانو سره r) له نورو خپلوانو سره</p>
<p>14. څومره موده شوه په بندی خانه کینی .</p>	<p>m) ۱ ورځ نه تر شپږ ۶ میاشت پوری n) میاشت 12 – 6 o) میاشت 18-6 p) میاشت نه زیات 18</p>
<p>15. د بندی کیډو دی څه وجه ده .</p>	<p>a) د قانون برته په هیواد کی استوگنه b) قضایی شړلو(له خوا د محکمی د شړلو)</p>
<p>16. تاسو په ماضی کی هم بندیان شوی یاست .</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>17. خپلوان په یونان کی لری .</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>18. ده اروپا بل کوم هیواد کی خپلوان لری .</p>	<p>g) هو h) نه</p>

<p>19. ڇه وجهه وه ده مهاجرت.</p>	<p>v) اقتصادي مسایل w) جنگي حالت x) تنازعات، عدم تحفظ، سياسي وجوهات y) قدرتي افات z) مذهب پر بنياد باندی ظلم aa) جنسي تعلق په بنياد باندی ظلم bb) ژوند می په خطرہ کی وه</p>
<p>20. تاسو په خپل هیواد کی څه شغل وه.</p>	<p>m) ملازم، د ځان استخدام n) بیکاره o) زده کوونکی p) متقاعد</p>
<p>21. کچیری تاسو کار کاوه نوڅه کار مو کاوه په خپل هیواد کی</p>	
<p>22. څومره موده چی تاسی ازاد ویی تاسو کار کاوه.</p>	<p>c) هو d) نه</p>
<p>23. کچیری مو کار کاوه نوڅه کار وه.</p>	
<p>24. تاسو اخري منزل کوم هیواد وه.</p>	<p>j) المان k) سویډن l) یا بل کوم.....</p>

<p>25. تاسو دا هیواد ولی انتخاب کړ.</p>	<p>m) د سیاسي پناه په طریقه کار کی اسانتیاوی n) په زړه پوری ټولنیزی او اقتصادی وضعی، پوهنی او اجتماعی حفاظت او مواقع دی کار o) خاندان/خبلوان p) او نور</p>
<p>26. د سفر په مهال کی دا فیکر کاوه چی مهاجرت پریردی او بیرته خپل هیواد ته ستون شی</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>27. نو کچیری داسی وه بنیادی وجی څه وی</p>	<p>p) سترتیا، او د موجوده حالات نه ځان ویستنه q) قانونی یا قدرتی شیان چی د هغو له وجی مشکل جوړیده لکه مثال بندی کیدل د سرحدونو بندیز r) هیڅ کومه موقعه ده کار لپاره نه وه s) د پناه درخواست نه قبلیدونکی t) د هیواد بیپتړه حالات</p>
<p>28. کچیری نه نو مهربانی وکړیوضاحت ورکړی ولی</p>	<p>j) زه خپل هیواد ته بیرته نه ځمه k) زموږ په هیواد کی نظام خراب ده l) زه د خپل خاندان د یو فرد د کتنی لپاره یو هیواد ته ځم چی ما غوښتل</p>

<p>29. تاسو ته دا معلومه وه چې د اروپا هیوادونو ته تگ بغیر د قانونی اسنادو نه د مشکلاتو نه پک ده</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>30. تاسو ته خپل وطندارانو د مهاجرت په اړه ویلی وه</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>31. تاسو غواړی په یونان د قانون لاندی ژوند تیر کړی</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>32. د بندی خانۍ چلند تاسو سره وضاحت ورکړی</p>	<p>p) ډیر بڼه ده q) بڼه r) اندازتن s) بده t) ډیر زیات بد</p>
<p>33. تاسو ته معلومه ده چې څومره موده په بندی خانۍ کی پاتیکړی</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>34. له خپل خاندان سره په رابطه کی یاست</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>35. کچیری یاست نو څنگه غبرگون به وکړی تاسو خاندان</p>	<p>g) وایی به چی بیرته خپل هیواد ته راستون شه h) او که وایی کوبښښ وکړه په یونان کی پاتی شه او کوم هیواد د مقصد ده هلته لار شه</p>

<p>36. ده ټولو مشکلاتو با وجود تاسو دا يقين وه چي خپل منزل ته رسيرو او</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>37. د دي حالات څنگه مخه كوي كوم كي چي اوس ته يي</p>	<p>p. زه غواړمه چي يونان كي پاتي شمه او ده پناه غوښتنه كومه q. زه انتظار كومه ده خپل ده ازادي زه نه غواړمه خپل هيواد ته لار شمه r. زه انتظار كومه دخپلي ازادي او بيا كوښښ كومه د هغه هيواد كوم چي ما غوښتل چي لار شمه s. زه بېرته خپل هيواد ته زمه په مفت پروگرام كي چي نوم يي انټرنشنل ورگنايزشن ميگريشنيس t. هڅ فيصله مي نه ده كړي</p>
<p>38. بندي خانه ستا په ارادو باندي منفي اثر كړي</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>39. تاسو ته دا معلومه ده چي په يونان كي غير قانوني خلك د يونان د پولوسانو له خوا نيول كيږي او بيا د بېر وخت لپاره بندي كيږي</p>	<p>g) هو h) نه</p>
<p>40. د بندي خاني د تجربې نه وروسته تاسو خپل هيواد ته غواړي چي لار شي</p>	<p>e) هو f) نه</p>
<p>41. څه سوچ لري چي ازاد شوي نو څه به كاوي</p>	<p>a) ده اروپا هيوادونو ته ځم b) د كار كوښښ كاومه c) خپل هيواد ته بېرته ځمه</p>
<p>42. تر ننه پوري چي دي څومره مشکلاتو مخه نيول د مهاجرت نه تر بندي خاني پوري ستاسو خواهشات يي متاثره كړي</p>	<p>g) هو زه نه غواړمه بيا خپل خان په مشكل كي واچومه h) نه نه يي ده متاثره كړي په دي مشکلات كي بيا هم شروع كولاى د سر نه</p>

